

श्री. नारायण गी. यनभाषा

श्री. नारायण

११ ११

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 45543

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૯૩ શ્રીમદ્ભગવદ્ ગીતા

વિષય ૨ - ૧૨-૬૧

—: ન્યુ ફોનોગ્રાફ :—

ગાયન માળા

ભાગ ૧ થી ૧૮ સાથે

કાગળી મહમુદ એન્ડ મહમદલાહ

—: અરે :—

સંગ્રહ કરી પ્રગટ કર્તા

શા. યુનીલાલ મગનલાલ પુઠસેલર

૩૦ રાણીતળાવ, મેઈનરોડ, સુરત.

બ્હોળા મુધારા વધારા સાથેની નવી આવૃત્તિ.

ત ૧૯૮૬.] copy right by C. M. SHAH [સને ૧૯૩૦

.. કીમત એક રૂપીયા..

સુરત બસનપુરી ભાગળ ભાણવાળી પોળમાં આજે આ અનાવિલ
બધુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં મોવિન્ટલ રાજાલાલ આપકે બધુ.

નવલકથાના રશીયાઓ માટે પ્રગટ થયેલી નવિન પુકો.

પૈસાદારની પુત્રી પ્રેમની પ્રતીમા કે મજબૂતનું લીલામ.
 શીમંત પીત્તની બહેલી એકરીના પરા-
 કમ. સી રૂપમાં અંધ બની મોહવેલાઓ શું શું કરે છે. એ જાણવું
 હોય તો જરૂર વાંચો લગભગ ૨૨૫ પ્રષ્ટ છતાં પી. રૂ. ૧-૪-૦

આકાશમાં આકસ્માત યાને પેરીસની પરી. અદ-
 કથા ચમત્કારથી ભરપૂર ૧૭૫ પાના. રૂ. રૂ. ૦-૧૨-૦

રાજમહેલનું રમખાણ—પ્રેમનું તોફાન કપડીનાં કાર-
 લીલા છત્રપટથી ભરપૂર વાર્તા ૧૬૦ પાના. રૂ. રૂ. ૦-૧૨-૦

જાપાની જાદુગર—હડતા મહેલની વાત નશામની
 જાનશ જેવી ચમત્કારી વાર્તા. રૂ. રૂ. ૦-૧૨-૦

આકાશમાં ઉડતો ઘોડો—દેવી ચમત્કારક ભરપૂર
 ભરી વાર્તા—સાચે કળા કારીગરીની કરામત—અનેક પરાક્રમથી ભરપૂર
 એક વાર જરૂર વાંચો નવિન વાર્તા. રૂ. રૂ. ૦-૮-૦

સાત સુંઢનો હાથી—આ નાલકથામાં જાદુઈ ચમત્કારનાં
 ના પ્રભાવો. વીજેર અજાયબીથી ભરપૂર છે. રૂ. ૧-૮-૦

આ અને એ શીવાય ખીજી પુકો માટે પુકો દરેક ભુખારી કીમત
 ઉપરાંત વી. પી. પોસ્ટ ખર્ચ વધુ સમજવું—મળવાનું દેકાણું:—

શા. ગુનીલાલ મળનલાલ બુકસેલર
 રાષ્ટ્રીયતાવ મેઈન રોડ—સુરત.

૧૪૮૫૩

વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

અસલ

પ્રખ્યાત

ન્યુ રોનોગ્રાફ

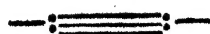
ગાયન માળા

ભાગ ૧ થી ૧૮ સાથે.

વીર—કુણાલ.—રાગ,ગઝલ—

અમારાં દેશને છોડી, અમે થાનાર પરદેશી;
હૃદયને મેળવી બેશે, અમારો પ્યાર પરદેશી,
થયાં દુર્ભાગીયાં એવાં, તમની દેશની સેવા;
બરકશુ' પારકા ધરમાં, બની બાચાર પરદેશી.
અમારી ધર્મ નીતિથી, અમારી સત્ય રીતિથી;
અમે રતકર્મથી યજ્ઞશુ' હૃદયના હાર પરદેશી.
અમારા દેશ બંધુઓ અમારી જન્મ ભુમીમાં;
હવે છેલ્લા પ્રણામો છે, અમે હૃદય પરદેશી.

ખલીરાબ.

મારી સજની તું ક્યાં રમીઆવી રજની, સાચું બોલ, બોલ, બોલ,
 શાણી સૈયર, તું શીદને આજ ચઢાવે, કેડો છોડ, છોડ, છોડ ?
 હમણાં માળા ગુંથો હતીને, હમણાં કેમ કરમાણી,
 પરસેવો તને ક્યાં વળ્યો, તારી ભમ્મર ક્યાં ભીંજણી—સાચું.
 —દાળો ભમરો શીર પર બેઠો, ઉરાડતાં ધમરાણી,
 લાપોટે લટ છુટી ગઇ—મારી ભમ્મર ત્યાં ભીંજણી—કેડો
 ફરતુરી તારા અંજે મૂકે, કુસુમકળીના હારો,
 નયન રહ્યા છે નાચી નવેલી મળાયો કાણુ ઠગારો—સાચું—
 —ચંદ્ર—સરોવર નહાવા ગઇથી, વાટે મળ્યો એક માળી,
 છાપ બરીને ગજરા આપ્યા, ફું તો તમથી હારી—કેડો.
 રાજા જરાવન્તસિંહ —રાગ ભજન—

મારા ભવની ભાવટ ભાગીરે જોગીડા જુના—
 ભગતી તુજ નામનો લાગીરે જોગીડા જુના—
 વચનો બેદ બપોં બેદનાં, દૈયાં તુજવીણ સુના—
 આ કામજુગારી નારીએ શું કામણુ મુંબને કીધું ?
 તન દબને મનડું લીધુરે—પણ દુઃખ વિયોગનું લીધું—
 નીશ્વદીન સાચ રહું સમજુના.....મારા ભવની—
 મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—રાગ—ભજન—

રૂપે શું મન રાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે ભગવાન ભજો (૨)
 હાડ માંસને રૂધિર ભરેલું મઠયું ચામડે અંગ, (૨)
 ગંદા દેહને ગર્વ નકામો, કાયાનો રંગ પતંગ.
 ભરૂંસો નહીં ચાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે, ભગવાન ભજો—

ભરથરી-પીંગળા અને ભરથરીનો સંવાદ—

ધીક યુવા ધીક યુવને, ધીક કામ વિકારજી;

જેણેરે છુલાવી મને સત્મથી, કર્યા નીચ વિચારજી,

—ભેખરે ઉતારે! રાજ ભરથરી.

ક્ષમા કરોરે રાજ રંક છું નારી-અજ્ઞાની જાતજી;

અન્ય વખત એવું નહીં કરું, લાજ્યા માતને તાતજી—ભેખરે.

કપટ રૂપીરે રાણી પીંગળા, એથું ખોત્રે વચનજી;

રાજરે તજ્યું તુજ કારણે, જો વિચારીને મનજી;

—લિક્ષા દને મૈયા પીંગળા.

તુંરે ખોટી ને ખોટું રાજ છે, ખોટો સારો સંસારજી;

અલખ જગાતું વન એકલો, જેથી પામું ઉદ્ધારજી.—લિક્ષા.

રહો તો રાજ રસોષ કરું, જમતા જાઓ સ્વામીનાથજી;

ક્ષિરરે નીપજાવું ક્ષણ એકમાં, જમીએ આપણ સાથજી.—ભેખરે

મહીરે કરાવું રંગ મહેલમાં, રાખું ગુપ્ત અવાસજી;

જેમરે જાણે નહિ જગતમાં, સાધો—જોગ રહી પાસજી—ભેખરે.

મહેલરે તારાને રાણી થું કરું, કેવો ગુપ્ત અવાસજી;

ક્ષિરરે ભોજન તારું રાણી થું કરું, નથી ભોગની આશજી—લિક્ષા.

વાસી જંગલના જોગી અમે, નહીં ગ્રામમાં વાસજી;

વિષમી વેલીથી અજાઓ રહું, નહિ નારીનો પાસજી.—લિક્ષા.

ભગવા જોઇ રાજ ભરથરી, દાવાનજ દીલ યાયજી;

માઇ—કહો—ન—મારા કંથજી, લાગે દેહમાં લાયજી.—ભેખરે.

વધુરે થું વહું રાણી પીંગળા, કરું અરે કટલો ઉચ્ચારજી;

અંધુ જોવોરે અંધુ તજો, માર્યો વચન નો મારજી,

હવેરે રાજને રાણી થું કરું ?

વાંકીરે વિધાતા બને જુઠાવી, ભખીયા લેખ લલાટજી,
 આનુરે પ્રાચલિત હવે શું કરું, મારગ આપો પૃથ્વી માતજી—મેખરે.
 ત્રણુશો નારીરે અન્ય આપની, માળવપતિ મહારાજજી;
 એકને કારણ એને નવ તજે, પાપી પીંગળાને કાજજી—મેખરે.
 મોહ છોડી દે રાણી પીંગળા, પ્રીતે કર સતસંગજી;
 સયુરે નથી કાષ કાષનું, આ સંસાર પતંગજી.—ભિક્ષા.
 દેતી હું તો ભિક્ષા દે મુને, નહિ તો કર ગૃહ ત્યાગજી,
 ગુરૂજી મારારે રોશે યશે, ચાલી જાય જમાતજી—ભિક્ષા.

મહાશ્વેતા કાઠમ્બરી —:≡≡≡:—

યષ પ્રેમવશ પાતાળીઆ, મારા મનના માલીક મળીયારે...(૨)
 પ્રીતે કરો મુખવાશ, સજનવા રાજ હૃદયના વાસી.
 પ્રેમદા પ્રીત જ્યોત પ્રકાશી, મારા મનના મનોરથ ફળીયારે...યષ.
 ભાગ્યવંત ક્યો ભગવતી મુજને, જીવન સફળ થયું મારું
 કરો શ્રીહુરિ શુભ તમારું, મારા મનના માલીક મળીયારે...યષ.
 વીર કેશરી—રાગ—ગઝલ,—કબાલી—

થવાનું ના થવાનું કહે; નજીમી કાણુ એવો છે;
 ન જણ્યું જનકી નાથે; સંવારે શું થવાનું છે ?
 હતી શલ્યા રૂપે “અહલ્યા” જગતમાં વાત જાહેર છે;
 ન જણ્યું જ્ઞાતી જોતમે; સંવારે શું થવાનું છે ?
 હતા કૌરવ અને પાંડવ; જગતમાં મહાખ્યાલી યોદ્ધા;
 ન જણ્યું લીંગમ જેવાએ; સંવારે શું થવાનું છે ?
 રમ્યા જુગલું સફ સાથે; વિભુતી સૌ ગયા હારી;
 ન જણ્યું ધર્મ જેવાએ, સંવારે શું થવાનું છે ?

દહપત લાજન.

-રાગ-લાજન-

મોહન તારી મોરલી,
પૃજનારને વેરણુ થઈ !

(૨) હે.....હરી.

કામળ સુરે કળણ કાચું,
ચીતકુંચોયું વેરણુ થઈ-મો.
કામ તો હવે; કાંઈ ન મળે-(૨)
સાંભળતા અનુ થઈ-(૨)
માતાપિતા તણી લાગુતજને,
વૃદ્ધાવનમાં ગઈ-મોહન.

પૃજનારને વેરણુ થઈ, મોહન તારી મોરલી તારી મોરલી-(૨) !
આવા આવા કારમાં કામણુ (૨) શામળા સીધા થઈએ-મોહન.
દુઃખડાં કેરાં હુંગર ડોળ્યા. મા બાપડી લ્યો પછીએ-મોહન.
“દહપત” વ્રીહના દેવને મળવા (૨) જોખીએ જોકળ ગઈ-મોહન.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:≡≡≡:—

થું કહું કથની મારી રાજ, થું કહું કથની મહારી.
કું તો દૈવતા ત્રાસે હારી રાજ.....થું કહું.
પરખી પારિજાતિક મેં અર્પણુ કાધું મન મહારે,
પતી તજ પરસોક સિધાવ્યા, કરી જીવતર મમ આશં રાજ—થું કહું.
ચંદન કાષ્ટની ચિતા રચાવી, પતિ સહગમનની આશે,
શુન્ય દેહ મમ સ્વામી તણો પણ, હડી મયો આકાશે રાજ—થું કહું.
અરધું મેં સર્વસ સ્વામીને, પ્રેમની કંઈની ખારી;
તજ જગત જંજળી સર્વ હું, પ્રીતે લજું ત્રીપુરારી—થું કહું.

ભરથરી— રાગ-મરશીયા—

હાય, કેમ આ સહેશે ઉઝેની રંગપો, ધણી થઈ છે રાગજી માફ નામે
બાણુ લક્ષ માળવાના હો સ્વામી, કામ કાડીલા રૂપે ન ખામી,

ગૌર અંગે ભભુત શી જામીરે,—હાય, કેમ

એક બાણ્યું કૃષ્ણ તમારી રૂમે, થાંદ્રકળા ચોધાર નીર સુએ,

બાપુ સુએ ન આજ કાષ્ઠ સુએરે—હાય

મેહેમે મેહેમે વિલાપ છાયો છે. પવન શોકનો શબ્દને વાયો છે;

કળકળતાં બાષ્પો ને ભાષ્પો છેરે—હાય

ખાધે લટકી શી ભગવી ઝોળી, આવ્યા વસ્ત્ર ક્યાં ગેર ઝમેળી

હાય હમડામાં પ્રગટાતી હોળીરે—હાય

નથી નિઃશ્વર માણતી કંઈ આશા, કીધાં કરમે એવારે તમાશા;

એણે બીજાં જંગમ ક્યાંઈ વસાવ્યારે—હાય

ધણી નેધારા અમને કરોમાં, આવું અણપાયું પગલુ ભરોમાં,

એગી જીવતાં ચિત્તામાં ધરોમાંરે—હાય

વીર કેશરી —રાગ. ગઝલ—

ખરા તે હીંદના સંતાન હો જો હીંદને કાળે,

હો જો હીંદને કાળે, મરે જો હીંદને કાળે.

દુઆનો દેશને દેખી, ચડે વારે ક્રમંત્રેથી,

પ્રભુ કે બાદશાહોથી, જુને જો હીંદને કાળે,

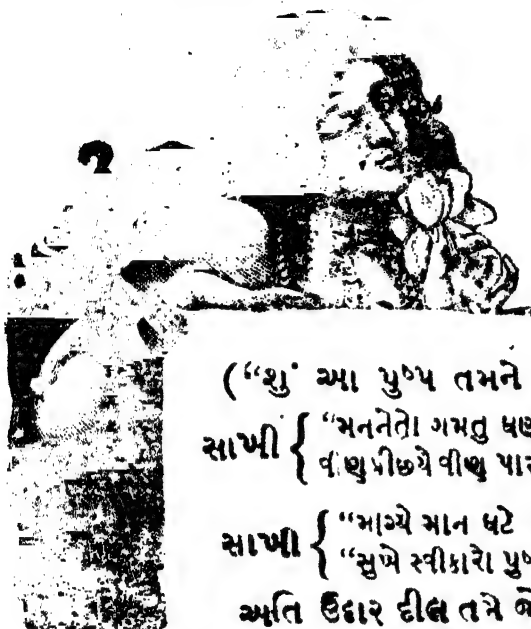
ન મોહે માયા મહોબ્બતમાં, ન લોમે માત્ર દેલતમાં,

જીવન જર પ્રાણુ સૌ પળમાં, તને જો હીંદને કાળે.

યતોધર્મ સ્તસૌજય છે કરો યાહોમ શો બય છે;

અમર તે થાય છે નિશ્ચયે; મરે જો હીંદને કાળે,

મહાશ્વેતા કાલમ્બરી —:====:

મંબરીએ મનકું મોહું રે
મન ગમતા મહારાજ—
મારામનગમતામહારાજ
એ શું દીલકું અમપ્રોયું રે
મન ગમતા મહારાજ—

(“શું આ પુષ્પ તમને બહુ ગમે છે?”)

સાખી { “મનનેતો ગમતુ વધુ” મુખથી કેમમંગાવ,
વંચુપીછયે વીણ પારખ્યે, ધટેમાનમુનિરાય,

સાખી { “માએ માન ધટે નહિ જેવું” જ્યાં દાતાર
“સુએ સ્વીકારો પુષ્પ આ ધરોર્ધ્વ મોઝાર
અતિ ઉદાર દીલ તમે જોયું રે.....મનગમતા

ઉદયભાણુ—

રાગ-ભજન

મન માયાના કરનારારે, જરી જોતે તપાસી તારી કાયા,
પુછી જોતે તું પડીત પુરાણારે, કોના અમર છે લેખ લખાણા;
કાચી છે કાયા આ, માટીની માયા, છે માટીના ખેલ બનાયા,
શાણા તો સમજી અમગ થયા, પણ બાલક બીયારા લપટાયા.
લાખોની પાંખો ગઈ છે પીંખાઈ, જેણે મૂછપર લીંચુ ઠરાયા;
કાળના કોંવાડેથી કાચ બન્યું છે, બંને રંઠ કે હોય મહારાયા,
સંધ્યાના જેવા રંગ સોનેરી, વંધ્યાને લાડ લડાયા;
જોજનને તન ધન તેવા સમજતાં, પાણીમાંના પડછાયા.

લીલાવતી

અરજ સાંભળોને સરકાર મુજને ગાંઠતી નથી ધરનાર [એ ટેક].
 અગીયાર વાગે ઉધમાથી લહી, તરત તડકે જાય;
 કાતજી ક્યાં વિના મોગરીને મુળા. ખોળામાં લઇને ખાય-અ.
 વાંકું ચુકું બોલી વડવું ને રડવું, કુઅડ રાંડને રાજ,
 ધરમાંથી ગાળ ધી ચોરી ખાવાની, ખોટી પડી છે ખોજ,-અ.
 પાડા પડેશીને રોસી રોસાથી, લહી ચુકી લાખવાર,
 ચોતાના જાળકને નિત્ય જાડુડે, મારે મને પણ માર.-અ.
 રાખના ઢગલામાં ફોરા પડ્યા જેવું, રાંડના મોઢાવું રૂપ,
 ભુત ભડકામણી બારે કુભારજી ભડકી મરું છુરે ભૂપ.-અ.
 મુગરીના માળા સરખું છે માથું, વેત વેત લાંબા વાળ.
 ખજતાં જીવેના ટોડળા ખેરવે, પરસેવાની પડનાળ.-અ.
 હોણી-દીવાળીએ ન્હાવાનો નેમ છે, વડી ચતુર છે વહુ,
 અંજે આધરાળાને લુગડામાં લીખો, મારવાડ કેરી મઉ.-અ.

વીણાવેલી—

કાયા કાચો કુંભ છે, જીવ મુસાફર પાસ,
 તારો ત્યાં લગી જાણજે, જ્યાં લગી શ્વાસોશ્વાસ,
 સદા સંસારમાં મુખ દુઃખ-સરખે સરખાં માતી બધયે,
 રાખે જેવી રીતે રાખા, રંગે તેવી રીતે રહીએ—સદા.

સાથી { પીંપળ પાન ખરંતા હસતી કુંપળીમાં
 મુજ વીતી તુજ વીતશે, ધીરી આપુડીમાં.

દશના ઢંગ રૂતના રંગ જેવા રૂપી બધએ—સદા.

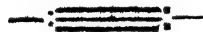
સાથી { કદી મેહલો ને માળીઆ, કામળ છપ્પર ખાટ;
 કોઈ દીન એવો આવશે, મુખે ન મળશે ખાત—સદા.

મહાશ્વેતા કાકભરી —રામ-ભજન—

રામ ભજ તું પ્રાણીયા,
તારા ભવની ભાવટ ભાંગશે (૨)
("ઓલો રામ-સીતારામ")
પંખીડા જે તું વિચારી-
કર્મ તારા લે સંભાળી,
વાસના નહારી.....તુને
રૌવરૌવ નર્કે નાંખશે-રામ
મુઠ તેં મતિ વિસારી,
મતિ તેવી મતિ તારી,
ઉડને સંભાળી તારી-
કાયા કંચનની થશે-રામ.

અરુણોદય

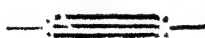
તમે જે જે ન વાયદા વીતાવજો,
પીયુ પહેલી પેસે જરમાં આવજો;
હાર તોરાથી સ્વાગત શોભાવજો—પીયુ.
શિલ્કની કીનાર કાઠ વાયલ આછેરાં,
કોષક નવા નાટકના અચ્છાં ઓપેરા.
થોડા હેડન્ગીલ હર ઝોલનાં લાવજો—પીયુ
ઝેક હારમોન્યમ પેરીસનું લાવજો,
આવવાનો તાર મને આગળથી આપજો.
તમે સામા રહેશન પર સીધાવજો—પીયુ

બલીરાજ

વશ કીધો તે વીર મારો, જે બુધ્ધીયલ ને બહુ સારો,
 નથી વાંક જરા કાંઈ મારો નણુદલ તમ વીર કમારો;
 રંગ મહેલમાં હતી એકલી આરી અડપણું કરી ગયા,
 ચુંબન કરી, બરી અંક મીલાવી, મોહન મનકું હરી ગયા—નથી.
 —વંસંત-જોબન દુલનાડીમાં લુલો પડી ગયો ખમરો,
 લાલચે આપી તે લલચાવ્યો, બંધુ ડાહ્યો ડમરો—વશ.
 શરમાળે મને સાન કરીને કંચુડીની કથા છોડી,
 હૃદય-વશપર થન થન નાચ્યા, લાજ શરમ સૌ તોડી—નથી.
 —વદન ચન્દ્ર છમી-રત્તી લગ્નવે બહુટી કામણુગારી,
 બંધુમારો સરળ હૃદયનો કંજા અજબ છે તારી—વશ.

વિણુવેલી—

અરે આ શું માનવનો અભિમાન પલકમાં ટળી જશે,
 ખરે જેમ પીપળા ઉપર પાન-પલકમાં ખરી જશે.
 પલકમાં ખરી જશે-માટીમાં મળી જશે—અગે
 ધડી જીવતરમાં ધડી એક સુખની ના.....રે નથી;
 મૂઢ મમતમાં તોયે મરતા આ અ.....રે નથી.

પામર નર નાદાન.....અરે શું

સાખી { “કાપા કલેવર કારમું, છે ગંદકાનો ધાડવો;
 ‘સમણુ જને સમજી જઈ, અભિમાનને વણુસાડવો.”

સાખી { “અભિમાન ફણિધરને નહિ, દુધ પાછને પેધાડવો.”
 “શાવણુ સરિખા રાજવીએ, લીધો નથી કંઈ લાડવો.”

માલતી-માધવ.

—:≡≡≡:—

નાનકડી નાનુક નાર બહુ નાનકડી, બહુ નાનકડી
મારા લાલની છું લાડકડી (૨) છું લાડકડી (૩)
આંખ તથે મટકે પટકું છું લાલને-
નાની શુ સમજે વહાલાના વહાલને
(હું તો બહુએ સમજું છું)

બાળીબોળી ભરથાર, તું બહુ માથે ચડી(૪)નાનકડી
બિલ્વમંગળા હિરેં શુરદાસ. રાગ-ભજન.

આ તારાં વચનો સારાં, રનેહે સાંભળતાં
શાન્તિ પામ્યું મન મારું રે આજે—આ.
જગની જંગળમાંથી બાળનો અચાળો,
ધન્ય ગુરૂ ચીન્તામણી, ધારું રે આજે!
—ભક્તિ ભગવાન કરી કરતાં હમેશાં.
થવાનું ત્વરાએ શુભ તારું રે શાશ્વત-આ તારાં,

વીર કેશરી

—:≡≡≡:—

આપ પાપડવાડીમાં પધારજો દહેરીલાલ,
મંદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી દારની દુકાન છે.
રંગરંગીલી આલ મારી પાડોસમાં તુલસી ક્યારાનું નિશાન છે?
છળમાં! તુલસીના ઝાડનું નિશાન છે—દહેરીલાલ.

અખંડ અને અભંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો.

હડતાવાળાનું તોફાન છે, જ્યાં હડતાવાળાનું તોફાન છે—દહેરીલાલ.
જોખમ ભરેલું કામ પુરી પંચાત છે, ધાસ્તી છે! આદતમાં

જાન છે, મારા આપ ધાસ્તી છે—દહેરીલાલ.

સંગીત લીલાવતી

લાજ છોડી છે તેં છોડ્ય છોડરા બાપની તેં આપરના કંકરા કર્યા
આવી છે દીવાળી હોળી હમયામાં બળે, જઈ છું. વહુને

તેડવા પણ દાડો શો વળે. બા.

સે-સાસરામાં જાય છે જમાઈને સહુ, માટે નહિ મોકલે વેવાઈ તો વહુ. બા.

સ-કરવાને વીવેક ભેઠ લાજથી જવું.....

જે-ગાડી લાગ્યો ખોડી ક્યાં સુધી ચકું.

બિલ્વમંગળ હિરે સુરદાસ —રાગ-ભજન—

દાસ પરે દયા લાવોરે, દયાળુ દેવા, દાસ પરે, દયા લાવો-ટેક.

સંસાર સંબધ ત્રોડી જીવ આપ ચરણે જોડી,

હુતો ખી ખેડો, આવો આવોરે—દયાળુ

આંખો વિના સંકટ આવું, ખાડામાં ગોચા ખાઈ,

ધારે-અવિનાશી આવો આવોરે—દયાળુ.

ખલીરાજ

આનંદ મંગળ ગાગ્યો પરણ્યા લેશું દહાવો,

મારી વેવાણુ રસીલી જોડી શોભશે ?

નિરખી ક્યા કહેશો, સુખ જોય તાડી રહેશો-મારી.

વાદ ઠીક મળ્યું છે ટાણું, એક લુલુ ને બીજું કાણું;

મળી વેવાઈને વેવાણું ફેરાં ફેરવાને જટ-આનંદ

દેડાક્રિયા તમે જોશો, હોળીને દહાડે રૈશો;

કેવી જન જોડી હું આવું, દુનિયામાં ડોકો વાગશે-આનંદ.

તડાકીયા કહું તમને, અતિ ઉમેદ મનમાં અમને,

વાળાં વગડાવું જો જો, કેરશુરામનો દાડો-આનંદ.

(મુંબઈની ઇમીટેશન શેઠાણી!) રાગ-ગઝલ—

તમે મુંબઈ વિષે આવ્યા, નિહાળી સર્વ દરખાયા

છતાં સાહેબ ઝો મદારા! જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

અહા! મુંબઈની અલખેલી! હાલી કંઈક મુઘરેલી,

ભટકતી ભાજને મેલી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

ફરે છે કંઈ ઉધરાણી, બપો નામુ નયનતાણી

છતાં કહેવાય “શેઠાણી” જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

પતિ પરદેશમાં આવે, પ્રિયાને પાશ તેડાવે;

પછી વહુ પાંખ ફરડાવે, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

સ્વદેશે કામ સો કરતી, પુશીયા ખાંડતી દળતી;

હવે રામા દિના રડતી જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

બરે સસરો અને સાસુ ખરચ નિજુ ખેરવે આંસુ

જમે વહુ મિઠ ફરમાસુ જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

ફેવેથી ખેંચતી પાણી નણુંદની સાચવે ભાણી

હવે થઈ રાયતી રાણી જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

બધી મુંબઈ તણી નારી બતાવે ઠાઠ બસ ભારી

ભણે વર થાય લીખારી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

બને મુંબઈની શેઠાણી કરે પકસા તણું પાણી

રોજ વર ટાંકીઆ તાંકી જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

પતિ શીતર લાવે છે, સકમ પત્ની હડાવે છે,

છતાં ફેવું કરાવે છે, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી?

વસાવે નવનવી સાડી, ફૂલેલી ફેન્સી ચોળી;

ખરીદે બુટની જેડી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
સુવાસિત તેલને અતર, રમાઓ રાખતી સતર,

ગણે છે કોણ ત્યાં ગણતર ! જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
કપાટો કે ત્રીજેરી ના-છતાં દશગાર ચાવીના;

રપાના રાખતી બુડા, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
જશે નાટક તમાસામાં અગર સરકસ-સીનેમામાં;

ગણે મ્હોટાઇ ભપકામાં જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
સદા-નરવી રહે નાડી, જતાં કંઈ જોઇશે ગાડી;

જશે લટકો કરી લાડી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
કરે ધરકામ સૌ ઘાટી—પદ્મણી પાલવે જાતી;

અહા ? હોંસે હુવા ખાતી, જુઓ મુંબઈની શેઠાણી ?
નથી નારી સકળ એવી, સતી કંઈ છે સીતા જેવી;

દયા સૈભાગ્યની દેવી અસલ છે એજ શેઠાણી ?
નકલ કરનાર શેઠાણી ? સુણી ના કોપશે વાણી;

હશે પરમાર્થિ ને શાણી, ખરી મુંબઈની શેઠાણી ?
અપંગો પર દયા આણી, દુઃખીના દર્દને જાણી;

મદદ દેતાં ન અચાણી ! અહાહા ! એજ શેઠાણી ?
સ્થિતિ સ્વામી તણી જાણી; વીના “ઘાટી” ન ગભરાણી;

શિયવંતી વિનયવાળી, ગુણી ગૃહરાજ્યની રાણી ?

(“શ. મણિકાન્ત” ની કાવ્યમાળામાંથી)

કંસવધ.

—:=====:

કાનુડા તારી કામણ કરનારી, વજ્રમાં વાંસલડી વાગી.
 મીઠી ને વળી મોહક, મન વશ કરનારી—વજ્રમાં.
 મન વશ કરનારી, સ્વર સુણતાં બાગે સુખકારી;
 હું ઘેલી, (૨) તમ વિણ થઈ છું ગિરધારી—વજ્રમાં.
 લિખ્મ પીતામહ.

—:=====:

જખમના દરદો જખમી જાણેરે, વિણ-જખમી શું જાણે.
 મરદન ઘા તો મરદ વખાણે, કાયર શું જાણે.
 ઓ બાપજી.....કાયર શું જાણે;
 આમ્ર સ્વાદમાં ફેંકીલ માણે મૈના દાઢમ દાણે,
 હરખી હરખી હુંસ કમળના કામળ તંતુ તાણેરે;
 બગલા શું જાણે.....ઓ બાપજી.....જ.
 પતિ-પત્ની માણે રતીરશમાં કામદેવને બાણે,
 શું સમજે તે જોગી જન્મનાં, જે જમ મીથ્યા જાણેરે;
 જાણે તે જાણે.....ઓ બાપજી.....જ.

વૈરાટપર્વ

રાગ-ભજન.

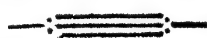
કાયા માયા કોષકી નાહી બાપ, સત્ય કહેતેહંચ અપની અપની.
 સત્ય જુગમે હરિશ્ચંદ્ર બયે રાજ, સત્યકી સત્ય કહી,
 એક સત્ય કે કારને ઉને કાયા—મેથ દહી ?
 ત્રેતામે રાવણ બયે રાજ કંચન કોડ સહી,
 એક લક્ષ પુત્ર, સવા લખ જાતી, વોકો લકડી નાહી મીલી ?
 પ્રાન વાયુ જખ ઉડ ગયા તનસે, માયાબી મીટ મધ,
 ધસ દુનીયામે વોહી નર જુલા. છસને કાયા અપની કહી.

બળીરામ.

છાને કહેતા હોલી, રંગીલા મને છાને કહેતા હોલી,
હું તો જોખનમાં લેલી બનેલી—રંગીલા મને.
બામબગીચાની સદેશ મહુ સુંદર, બલે થું ધરમાં ગધેલી,
બહામી હુલસોને ધારી જલેલી. તાજ તાજ ખાક પહેલી—રંગીલા.
સાદીનની સાડીએ કસળી ભરેલી કાર, રપાને નહિ કાષ્ટએ દોડેલી;
પોલકાને ચોળીઓનો પાર નહિ મારે, લટકેલી લુટી લાવેલી—રંગીલા.
નવસેરા હાર સાથા મોતીના સુંદર, બંગડીએ માણે મઢેલી;
કુમળાને કુમળાં જાગ્યાં પહેરતી. વિદા હું પાકી બલેલી—રંગીલા.

મુર્યકુમારી

સોહામણી સ્વર્ગના વાટ, એક દીન શોહાવજો હોરાજ,
રમિલા અમરાપુરીના ઘાટ, એક દીન શોહાવજો હોરાજ.
મૃત્યુ જોડનાં નવુબ્ધ ક્યાં-ક્યાં અમરાપુરી ઘાટ,
અવધીત-હૃદય એ કેમ બને, વસમી વીકટ એ વાટ.
મુગટમણ્ડ તમે રાજસન્નતા, પારીજાતક તમે નંદનવનતા;
રાજવંશી દેવતા રસીકવર, પ્રિતજ્યોત પ્રકટાવી પરરપર.
મેળવવા અંતરમાં અંતર, સ્વર્ગ અમારું સોહાવજો હોરાજ.

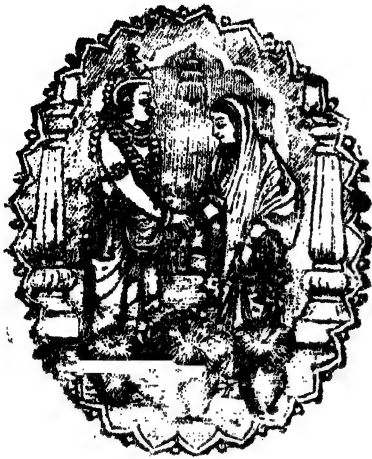
રાજ સંજાણ.

—રાગ-ભજન-ઉત્તરી.—

રાજ તોરા કુંજરીના પર, મોલે જીયા મોર.
મોર જો મોલે પાયેયા મોલે, કોયલ કરેરે કલસોર (૨)—રાજ.
માઝમ રાત વીજલડી ચમકે. હાંધ ઘટા સી ધનધોર (૩)—રાજ.
માખી { કોકિલ સ્વરનું કરી, બળતીને નવ બાળ.
હું સતી પિયુ વિરહમાં, હોડે હોડે જાળ.
બાઈ “મીરાં” કહે પ્રજા નીરધરનામર, તું મારા ચિતાનો ચોર—રાજ.

લજનામૃત.

—રાગ. લજન મીરાંબાઈકૃત—

બલીહારી રસીયા ગીરધારી,
સુંદર સ્યામ હો તણ અમને.
મથુરાના વાસી. આવા નબનીયેણ,
વાંસલદી વાગે એહવા ભણકારા વાગેને.
વૃજ વાટ લાગે ખારી-સુંદર
જમુનાને કાંઠા વહાલા. ખાવાને દોડેને,
અકળાવી દે છે મુને ખારી.
વૃંદાવનકેરી શોભા, તમવીણ અમનેતો.
નવ લાગે હવે સારી-સુંદર
ગોવરધન તોળ્યો વહાલા ટચ્છી
આંગળીયેને. અમપર ઢોળ્યો ગીરધારી

મીરાંબાઈ કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ, શુદ્ધ પ્રભુ લેજો માહરી-સુંદર
અરુણોદય. —: આખાદીનો ઉપાય :—

ચાહો જો ભારતના સંતાન, જ્યતમાં ભારત આખાદી
.....—તમે અંગે ધરો ખાદી.

દેશ ઉદયની તમે નિરાશા, હવે બનો આશાવાદી,
વિદેશીના તમે મોઢ તળ્યાં નહી, કરી દેશની ખરખાદી,
ક્યાંક કાળા દુર કરો એ, પાવન કર પહેરો ખાદી-ચાહો.

“આ દેશ ભારત વર્ષ છે, જ્યાં પ્રથમ અરુણોદય થયો,”

“અસ્તાચંગે તમ ભાગ્યનો. ભાનુ અરે આજે ગયો.”

“પ્રાચીનકથા મંદીર તમારું, તેજ હીણ દેખાય છે,”

“કારણ તમારી સંપત્તિ, પરદેશમાં વહી જાય છે.”

લોકમાન્યના નિરવ્રતની, કંઈ ધરો ઉરમાં યાદી, —તમે અંગે.

એકજ છુલ.

—:=====:

મને ભોળાને ભરમાવીરે મા કેમ કરું ?
 અજસમજીને ફ્રેસલાવીરે મા કેમ કરું ?
 મારી પાસે પાસે આવે, છાની વાતો સંભળાવે,
 મારું દીલ લલચાવે, પેલો ગરજી !
 પ્યારી હીને ભોલાવે, એની પાસે કેમ ફાવે,
 એ તો સંભાળે ન એકે, મારી અરજી;
 છાતીમાં-તો અરરરરર અરરરરર થાયરે. મા કેમ કરું-મને
 એના મોઢાંથી મીઠાસ એ તો જાણે નાગપાસ,
 પછી હોય કે ન હોય મારી મરજી;
 કરે પરાણે એ પ્રાત, એતે ક્યાની હશે રીત ?
 થઈ બેશે ધરાર મારો વરજી :

પૃથ્વી પુત્ર

—:=====:

માળ મોતીડાની મોંધી મંગાવજો,
 કંથ કોડીલા કંઠે પહેરાવજો.
 ચોળા કુંસુખી રંજે રંગાવજો.—માળ.
 સાડી સુંદર મરીરે સોઢાવજો.
 હાંશીલા હીરાની જંગડી બનાવજો.
 કોમળ કર કુંદન ને કુંકજી દીપાવજો,
 હાર હીરા માણિકે મઢાવજો.—માળ.
 નીત્ય મીઠ ભોજનીયાં ભાવે જમાડજો,
 આછાં આછાં ફુલડાંની વેણી ગુંથાવજો.
 સદન વીજળીની જ્યોતે સોઢાવજો,
 મીઠા જોખનનાં જાંબુ ખવરાવજો.—માળ.

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ. કન્વાલી—

અમર આત્મા અમારો છે. મરણ દરકાર શા માટે !
મરી જાયો ને જન્મીને, જીવન દરકાર શા માટે !
જગતમાં પ્રાણી કે મરતાં-મરીને-જન્મતાં પાછાં,
અધાં ઘરખાળમાં ફરતાં, પછી તકરાર શા માટે !
ચૂક્યો ને લક્ષ જીવનનું ગયો તે જીંદગી હારી.
જીવ્યો તે ના જીવ્યો જગમાં, જીવન ને ભાર શા માટે.

મહાશ્વેતા મદમ્બરી —:====:—

માલીકના બાળક સૌ માલીક સૌના શ્રી જગનાથ (૨)
કર્તા હર્તા સૃષ્ટિના સૌ બાજુ એને હાથ—
ઋણાનુંબંધે આવી મળતું, બાબુનું નવ કોઈનાથી ખળતું
જગત માત્ર તેને અધીન છે. અનાથના જે નાથ
નહિ પીડ આ પોતા તણો, પોતાનું કંઈ ના જણવું
સોએ શુભાશુભ કર્મને પોતા તણુંજ પ્રમાણવું-જગત.

છત્રવિજય —:====:—

આશીષ બાપુ આપો, અહીંઆથી વળ્લે માપો
મારા રાજા ચાલાકી આનું નામ છે—
નાલ કેવો કાધો ? ભગવા હજો તે દીધો;
આ સિદ્ધ તણો ચાલાકીથી શીકાર પડારી લીધો.—મારાં
ભોગ ભોગ્ય માન મેં ભગવાને ધરમાં બાલ્યો.
ગોટાળે ગંભીર કર્યો, ને પુત્રપુત્ર આ લઈ ચાલ્યો.
(વાહુરે મારા વહાલા-લટકાયા લહેરી લાલા)
કેશર શીદ કરો છો ચાળા ? તમને લઈ જાય મોટરવાળા—મારાં

બોલતો કાગળ

રંગી, આ દુન્યા. નારંગીએ, રંગી, તે રંગી મેરંગી, દુન્યા દારંગી...રંગી
સાગર પાણી સીતળમાં, વડવાનળ તેના તળમાં, આગને પાણી બન્યા સંગી
આ આને અંગી મનાતાં, કાલે ભુજંગી થાતાં

કોણ ભુજંગી...કોણ અંગી...રંગી...

વાયુ ને દીપક ઠારે, આગને એજ વધારે;

પ્રભુની પ્રભુતા દારંગી...રંગી આ દુનીઆ.

બોડાણો.

—કૃષ્ણીર ભજન—

તારી ધારે ગાડી હાકારે, મેરામણ ગાડીવાળા,
તારી મજરે ગાડી હાકારે, મેરામણ ગાડીવાળા;
ઘોડા છુટ્યા થાનશે, પીછે પડી પોકાર,
દશ કરવાળા બંદ હુવા, તોખી નીકળ મયા અરવાર-તારીં
ગંગા કીનારે ધર કરી, અને નહાવો નીરમળ નિર,
આપ્યા વિના શું પામીએ, તે ઠહી ગયા દાસ કૃષ્ણીર-તારીં
અરજીદાય. —રાગ-ગઝલ-કવ્વાલી.

જહાલા કહું વહેવારની, બે વાત આ અમૂલ છે,
અબીમાનથી ન સાંભળો તે આ તમારી ભૂલ છે!
મન માન્યું મળતું નથી, કામને બહુય સંસારમાં,
ખામીમાં ખામી બોળવી, એ તો તમારી ભૂલ છે.
કાળા છીએ રંગે અમે પણ, કાળજાં-કાળા નથી,
તેનાય હીમત ના કરો તો, આ તમારી ભૂલ છે.
હોડી અમે શ્રી રામને, જપીએ તમારા નામને,
તોએ ન રાખો તેડલો, તો જીવતર અમારું ધુળ છે.
મીઠા અમી આપો નહીં, તો ચાહુ—એ શા કામનો,
આ' પાઠ બાળો કાળજાં, એ તો તમારી ભૂલ છે.

અહુલ્યાખાઈ.

—:=====:

મને જોવો પરણ્યો ભાવે, જોલ્યું સાંખે લાઠ લઠાવે,
નોકર ચઢને નમતો આવે. લાજે પાય, પાય, પાય,
મનગમતા વજ્રો લાવે, હીરા મોતીઠા મંભાવે.

પ્રેમે પ્રીતિરસ પીવડાવે ચિતડું ચાચ, ચાચ, ચાચ,
મીઠી ખંસીડું—જો મણ્ડીપર, મધુર નાદપર ડોલે,
નયન ધસારે થનથન નાચે ખમા, ખમા, કહી જોલે,
નમતો જાય, જાય, જાય,

{ ભલે મેઘ જો હાય શ્યામ હું—વીજળી થોડી થોડી,
કામજુગારો કૃષ્ણ, ગણ્ડીને, બતું રાધીકા ગારી—જોડી—
જુગતી થાય, થાય, થાય,

{ ધોળ દિવસે રાત કહું તો. “હાણ હા” જે કરતો.
બની દીવાનો રૂપ રંગમાં પાછળ પાછળ ફરતો.
“હંક-હાવે” ધણી તો નેવો જોઈએ લાગે પાય, પાય, પાય,

વિર કુણાલ

—રાગ-ગઝલ—

સમય જો હોય સારો તો, સકળ સંસાર સારો છે,
સમય સારો મિલાવ્યો ત્યાં, નહીં સંસાર તારો છે.
સમય પર જે મહારાજ, સમય પર તે ધરે ભગવા,
સમય પર ખાય તે ધક્કા, સમયનો રંગ ન્યારો છે.
ચડે વાણ ચડે ભરતી, ચડે જોખન વધે લક્ષ્મી,
ધડીમાં તે પડી જતાં. સમયનો રંગ ન્યારો છે.
સમય સારો ન સાઈં જે, કહે તે સહુ ગમારો છે,
અમાણી ખાય તે ખતા, સમયનો રંગ ન્યારો છે.

સુહૃન્ધ્યા સાવિત્રી—(યમ સાવિત્રી સંવાદ)

શા માટે શ્રમ કરે, સતિતુજ પતિભક્તિ સાચી (૨) હવે પુત્રી વળ તું પાછી (૨)
સાવિત્રી—સન્નત કરાં સાથમાં, મેં ડગ ભરીયાં સાત,
મિત્ર ભાવે સુણને હવે, આ દીન વનીતાની વાત.
ધર્મ જે વેદ પુરાણે લાણીયા, મુખ્ય ધર્મ મૃહસ્થાશ્રમ ગણીયો,
કૃપાનાથ મમ, પ્રાણનાથ શું રહી વૃત્તી રાચી (૨) વળું મહારાજ કયમ પાછી (૨)
યમ—સુણી વિવેક ભરી મૃદુ વાણી, થયા પ્રસન્ન અતિ મન શાણી,
સત્યવાનના જીવિત વિનાં, કાંઈ-ઈચ્છીત વર યાચી, (૨) હવે—
સાવિત્રી—મહારાજ ! (મારાં અંધ સાધુ સુશ્વર દેખતાં થાય.)

યમ—તથાસ્તુ ! બાળ્યવતી તું અતિદુરચાવી. માય કોથી મિથ્યાનવ ભાવી—શાં
સાવિત્રી—પતિ સમીપ શ્રમ નહી જરી જ્યાં જાએ મમ નાથ,
તપવ્રત આપકૃપા વડે ત્યાં આજુ તમ સાથ, સંગત રાજગન તણી નથી સોંધી—
મૈત્રી સંતપુરુષની મોંઘી, કૃપાનાથ મય પ્રાણનાથ શું રહી વૃત્તિરાચી (૨) વળુ
યમ—અર્થ યુક્ત સંભાષણ તારું બુદ્ધિમાં વૃદ્ધિ કરનારું,
સત્યવાનના જીવિત વિના, કાંઈ-ઈચ્છીત વર યાચી—હવે.
સાવિત્રી—મહારાજ (મહારાજુદ્દિશાળીસસરાજીને પાછું રાજ્યપ્રાપ્તથાય)
યમ—તથાસ્તુ ! ઉત્તમ વર જે આપ્યાં ભાવે હજી પ્રેમદા પુંડળ આવે—શાં
સાવિત્રી—સુખાત જન કરતાં કદી, સુપાત્રોતું સનમાન,
સાધુ, તેા દુશ્મન તણું, પણ સાથે કલ્યાણ.
કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃત્તી રાચી. (૨) વળું,
યમ—રિતજ વચન સુધાસમ તારા, તૃપા તૃષાતુરની હરનારાં,
સત્યવાનના જીવિત વિના, કાંઈ-ઈચ્છીત વર યાચી—હવે.
સાવિત્રી—મહારાજ ! (મારા પિતાના કુળની વૃદ્ધિ કરનાર મારે
સો બાઈ થાય.)

યમ—તથાસ્તુ. સાસરીયાઈ માન વધાર્યું, પીયરતણુ પણ કાજ સુધાર્યું—શાં
સાવિત્રી—પર દુઃખે દુખીયા ખને, દુઃખદ હૃદય વિશ્રામ,
.....મરસો મારે સંતનો, ઠરવાનું શ્રમ કામ.

સ્વજન માંહી વિવાસ નવ લાવે, સજન ધર પુછું સૌ આવે,
 દુપાનાય મમ પ્રાણનાય શું રહી વત્તી રાચી. (૨) વળું.
 યમ-મધુરાં નવીન વચન સંભળાયા, અતિશય તે મારે મન લાગ્યાં.
 સત્યવાનનાં છવીત વીનાં, કાંઈ-ઈચ્છીત વર યાચી. (૨) હવે.
 સાવિત્રી-મહારાજ ! (મને મારા સ્વામીથી આરસ સો પુત્ર થાય.)
 યમ-તથાસ્તુ ! ઘટે ના થાવું અતિ, વર લોભી, તજ પુઠ હવે
 ન અહીં થોભી, શાં

સાવિત્રી-સ્વધર્મ ઠહાણે સાકુને, જે શુકે નવ લગાર,
 સાંપ્રત જુત બવિધ્યની, ગતિ તણાં આધાર.
 સજન ફરે ન આશા આવી, બોલ્યું અબોલ્યું ન કરે કદાપી.
 દુપાનાય મમ પ્રાણનાય શું રહી વત્તી રાચી. (૨) વળું.
 યમ-અમુલ્ય તારાં વચન વિચારી, વાંધે તુજમા ભક્તિ મારી,
 ભગવતી છેલ્લું ઉત્તમ અનુપમ, ઈચ્છીત વર યાચી (૨) હવે.
 સાવિત્રી-પુત્ર તણું મુજને દીધું, પ્રજા આપે વરદાન,
 જીવત દાન દઈ જીવનને, સત્ય કરે ભગવાન.....!!!

મુદ્રા પ્રતાપ.

—:=====:

બહુ ધીરજના ફળ મીઠાં બેન, ધીરજના ફળ મીઠાં છે;
 કહે ઋતુ વિષુ ફળ ક્યાં દીઠાં બેન ઋતુ વિષુ ફળ ક્યાં દીઠાં છે.
 તરવર તહાં તરવરની કાયા, કંથ તહાં કામનિની કાયા;
 જન બહુ મયન કરીને ચાકે, ઉતાવળે આંખા નવ પાકે.

મન કરીએ ન અજાણાં.....બેન-ધીરજ.

માલતી માંધવ.

—:=====:

લ્યો સુંદરી સુમનની માળા, જન હંમે પ્રજામ હમારા,
 માળા નહિ પણ વરમાળા, સુંદર વર એ...શરમાળા.
 મુખ દર્શનથી મન ચોરી (૨) ચિત્ત હરી ગદ્ય બાળ ચક્રારી,
 તમે કિશોર એ નવલ કિશોરી, મટકે મોઢાં મગાળા...લ્યો.

શ્રી ભોળભગત કૃત.

—આખખો. સગ ભજન—

મુરખે નાર કુભારજી આણી, એનું ધર ક્યું ધુળપાણી—ટેક.
 પાંચ મણની લાપસી ભરડી મણની ભુંભ બાણી;
 ધી'નાં ધાડવા ઢોળા નાખ્યાં, દુધમાં નાંખ્યું પાણી—મુરખે.
 વાર પરખે વઢવાઢ કરેને, કલેશ કરે જાણી જાણી;
 છોકરાંને માથે છજીકાં કરેને, ચૂટીઓ લે તાણી તાણી—મુરખે.
 ખરે બપોરે રસોઇ નીપજવેને રાતે જાતી પાણી;
 છોકરાંને મારી મારી મુવાડે ઓલાવા રાત જાણી—મુરખે.
 ટાઢું શીળું કંથ આગળ ઝાંસે, મરે જ્યારે જૂન તાણી;
 સાંજ પડે ઘેર બઢકાને આવી, ઉપર જાતાં રીશણી—મુરખે.
 પટીયા પાડી આંખ આંજી આઠડે, સાસરે પીયર ન સમાજી;
 “ભોળે ભગત” કહે ગુર પ્રતાપે; ઉતરેલ નાર શીદ આણી—
 પૃથ્વી પુત્ર. —રાગ. કંવાલી—

લોકો કહે છે કૃષ્ણ કર્તા, અકર્તા સાક્ષાત છે;
 તો ધ્યાન દઇને સંભળો. આ અનંતયખીની વાત છે.
 ખાંડીવને જાણ્યું અનુરૂપે લોકો હતી સોના તણી
 હનુમાનજીને પૂછડે; ત્યાં આદર્શ ઉત્પાત છે.
 આજ્યો નકમે કામને, જોભાનમાં શ્રી શંકરે,
 દારિદ્ર જગતું અજવા ના કાઢતી તાકાત છે.
 આ કાલસાને ભેદ એ, દારિદ્ર જાણો દેશનું;
 જો કૃષ્ણથી એ ના જાણ્યું તો અનંતયખીની વાત છે.
 બહરપતિ સમ વિદ્વતામાં, વિપ્ર આ સાક્ષાત છે.
 હલદા તથા મુલકું ક્યું, એ અનંતયખીની વાત છે.

રસીયો રસીલી માંદની નો—
સમો સાધી.

તજ સધળી ઉપાધિ, ગયાં—
ઉપવનમાં

ગુપત્યુપ વાતો કરે,
નેન ના ઇશારા કરે,
સંજે હસે હરે હરે રમ—
ધુનમાં—(પછી),

પળમાં રીસાયા છે રસીલા
ભાન બૂલી ભામિની—

માનતા મોહન નથી, હાથે પગે થઇ માનુની
વેળા રસીલા વહી જશે, પસ્તાવો પાછળથી મશે.
માન મોહન! માન જાશે કાળ કા'ણી રહી જશે.
તું માન ભક્ષે ના માન મને પરવા નહિ,
જીવજન તને નહિ અલગ કરે તનથી,

પ્રીત વચન વીણા રચના રસીયા મન વસીયા મારેજ—
અંજાર નૌકા. — રાગ. ઉસ્તાદી. —

શ્યામ કુલે હી ડાળા કુંજન બનમે! કુંજન બનમે મધુ બનમે.

લતાએ—પુષ્પોદ્ધે, કુલેમે કયા કુલાતી હંએ?

પવનકે ઝોકામે દયેસી મુગધે આતી હંએ?

મનમે કુકતે શાએ સમા દીખાતી હંએ?

મદન કો ગોદમે લેકર, એહ સખ રમાતી હંએ?

બસ ગધ સાંવરી સુરત એહ નવનમે?—શ્યામ૦

સાગર સરીતા.

—:—:—:—:

કુંવારું રહેવું જ ધણું જ સારું જળ્યું પરણવાનું કાકાજી જળ્યું પરણવાનું,
સારો ધણી જો નહીં મળે તો જુગ જુગ રડવાનું;
કાકાજી જુગ જુગ રડવાનું.

ત્રેનથી રમાડું તને બહાલી હંમેશાં, ખાલી તું શીદ અકળાય;
ઓ બહાલી ખાલી તું શીદ અકળાય;
માણીયા દીકરા મુંજો રહે. નહીં તો ફળેતો થાય;
ઓ કાકા તમારું નખખોદ જાય.

મેનાં તું ક્યારે હવે મારી થાય.....નહીં.....તો કુંવારું

સુરદાસ કૃત.

—ભજન-રાગ-પદ—

કેવું ને થાશે વહાણું, ઘેલા પ્રાણી કેવું ને થાશે વહાણું—(૨૬)
લાડીને લાવું ને પુત્ર પરણાવું, કાલની વાત ન જાણું-ઘેલા,
ખાળીરાખા કહે સેકું ઇન્દ્રાસન, યજ્ઞ કીધા નવ્યાણું-ઘેલા.
મગત જુગદીક ના ઝોળખ્યા, ઝોણું-લણું એક ન રહેવાણું-ઘેલા.
દાયા જુદી માયારે જુદી, જુદું ને ઘર કેડું નાણું-ઘેલા.
“સુરદાસ” કહે તમે હરી જાણ લ્યો, ઝોયિંતુ આવશે આણું-ઘેલા.

સત્ય પ્રકાશ

—:—:—:—:

ખાણું હું તો પરણી તોય કુંવારી;
મને મળ્યો વૃદ્ધ મરથાર, મારો ઝોળે ગયો અવતાર-માન.
સાસુ સનાવે નણું હં ડરાવે મહેણું સડું સંભળાવો.
કળેડલાની કહાણી કહી મને પાડોશનું સરમાવે-માન.
કુવે તળાવે પ્રાણી જાઉં ત્યાં લોહા પાઠળ આવે
“નવી કાઠી કયાં આદ્યાં” કહીને, પીટયા મને મોતવે-માન.

નામ પ્રેમે ગજકો મંધ છુડાયો,
 પ્રભુ એહી અચરજ મોહ
 આયો-ના.
 ગજ જોરમાં લડત જલ
 બીતર,
 લડત લડત ગજ હાર્યો,
 જવભર શુંદ રહી જલ ઉપર,
 તપ હરી નામ પુકાર્યો-ના.
 સવરીકે જોર સુદામાકે,
 તાંદુલ, રચી રચી ભોગલગાયો,
 દુર્યોધનકો મેવો ત્યાગી,
 બાજુ વિદુર ધર પાયો-ના.
 પેઠ પાતાળ કાળી નાગ,
 નાથ્યો ક્ષુપરનૃત્યકરાયો,
 ગીરી ગોવર્ધન કર પરધારી
 નંદ ઘર લાલ કઢાયો-ના.

અગાસુર માર્યો, અગાસુર માર્યો, દાવાનળ પાન દરાયો,
 રથંબ ફાડ હિરનાકંઠ માર્યો, નરસંગ નામ ધરાયો-ના.
 અજમેલ ગજ યુનકા તારી, દ્રૌપદીકો ચિર પુરાયો.
 પયપાન કરતા પુતના મારી, કુબ્જકો રૂપ બનાયો-ના.
 ખોલ કોટડી ખાદલ ધાયો, ગરૂડકો નાહિ બેલાયો,
 છુટા નહિ રાધાજીકો કંગન, જો બલ કઢારે યુમાયો-ના.
 જોગી જનકા ધ્યાન ધરત હે, ધ્યાન ધરત નહીં આયો,
 “શુરદાસ” પ્રભુ તિહારે મીલનકુ, જશોદાકી ધેન ચરાયો-ના.

નંદ—ખત્રીસી.

—સત્ય-ચેત્રંજ—

અંગાજળી નિરમળ સમુ શુદ્ધ પવિત્રજ સાર,
 તેવું કુળ જો માહરં (તો) પણ પાસા પોખાર.
 હંસ ગયો સરોવર તીરે દીઠું અમૃત સાર;
 પીધા પીણ પાણી કૃષ્ણ, (તો) પણ પાસા પોખાર.
 સત્ય ચુકે જો સાધવિ, ધરા ન જીતે બાર,
 તે શુભ હોય જો મુજ મહીં (તો) પણ પાસા પોખાર.
 નામ મુખે અમૃત ઝરણ ચાર કને ભંડાર,
 કામી પાસે રહે કામની (તો) પણ પાસા પોખાર.
 મીઠો આંખો સર્વદા, ઉત્તમ કૃણ દેનાર.
 સસ અસત્ય ઠરે નહિ (તો) પણ તો પાસા પોખાર.
 વિમળ કબજા વિસેડીતે, ભ્રમર ગયો તે ઠાર.
 દીઠું પશુ અઘણી નહિ (તો) પણ પાસા પોખાર.
 અહલ્યા સિતા દ્રૌપદી સતિ ખરી નારધાર.
 તેવું ચિત્ત જો માહરં (તો) પણ પાસા પોખાર.
 શૂળ્યા આગળ જો ધરે, ઉત્તમ ભોજન સાર,
 ખાધા વિષુ ઉઠે નહિ (તો) પણ પાસા પોખાર.
 મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:=====:

અલી જોજો મનાતી ભોળી મેના, ભોળવશે તુજને પોપટ છ મીઠું મીઠું મોલી.
 અલી જોજો દેતી તું અંતર ખોલી.....ભોળવશે
 આખી { પ્રેમે પોપટ દાઝ લીધતી દીસ મહીં સમાવશે,
 રતુ વસંતે માનુનીને મદનરાજ મનાવશે,
 રસ રાજની રસરેસ ત્યાં રગ રગ મહીં વ્યાપી જશે,
 જળ મારી મેના માનશે, પણ ખોલ પાથે બામથે—

પ્રેક્ષક

—રાગ-લજન—

હમણા તો નથી નવરાસ ગુરુજી અમે ધડપણમાં ગોવીંદ ગાશું
 મરણ પછીની વાતો કરો છો મોટી, ત્યારે હમણાં શું પહેરવી બંગોટી;
 વાત થાય છે ઉધારની તે ખોટી, કેમ શ્યામલાલ ? સાચું...યાર...ધડ.
 હજી આંધવા છે મારે કંઈક માળા, હજી થાવું છે દશ વીશ મીલવાળા
 ધર તાળ કરી ડુંકવા દીવાળા-કેમ શ્યામલાલ ?...સાચું...યાર-ધ.
 જ્યારે ચાલશે નહીં કાયા હમારી, ત્યારે સાંભળીશું કયા આ તમારી,
 મળે નારી નહિ તો રહેજે બ્રહ્મચારી-કેમ શ્યામલાલ ?...સાચું-યાર,
 છત્ર વિજય

—:=====:

અલી નચન બાણ કયાં વાગ્યા ?

મનના મુગ્ધ ભાવ કયાં જગ્યાં ? સાચું બોલ બોલ બોલ.
 કોણ રસિકવર મળ્યા પરસ્પર કયાં હૃદયે અનુરાગ્યા ?
 સોચનીયાં મદ વૈરા તબસે અધર સુધારસ તરસ્યાં.
 વશીકરણ કોણે કીધા-આ, જ્ઞાલ કહે કયાં વરસ્યાં ?-સાચું.
 લાલ કોણ ને લમની જાની, હજી હું બાળ કુંવારી,
 ચાલાહી મુકી દો ચતુરા, જણી કમાઇ તમારી.

આનંદ લહરી

—:=====:

પાધરે પંથે જી ગુમાની ! પાધરે પંથે જી.
 સુંદરી સામા જોઇ જાદુગરી, આંખના ન કર ઘા;
 રસિયાજી ? આવી નાજુક વચમાં અવળા બક્ષણ આ.
 હઠીલા ! પધારે પંથે જી, રસિલા ! પાધરે પંથે જી;
 વાત કરે જરા છાતીયે ચાંપું, કે ચુંગન આપું-હા.
 દંત દંખે એવા અધરામૃતની સાફ ઘસીને નાં;
 જોમાળા ! પાધરે પંથે જી, છાતીલા ! પાધરે પંથે જી.

પૃથ્વી પુત્ર

—:=====:

નવીન પ્રેમ રસભીની મૂનનયની, જાન તું ક્યાં ભૂલી આવી,
 સાણી સહુણી મદન મદમીણી, કોણે તને ભરમાવી ખેંદેન ?—જાન.
 સરવર તટપર જલકીડાએ, સહજ સખી એ તો આવી.
 અંપક છાંયે હબી રહી એને ભોગીએ ભરમાવી.
 અરસપરસ અમ આંખ મળી, મને લોચનીએ લલચાવી—એન,
 માર્ગે જતાં મળ્યો મધુકર નિકટ ગષ્ટ અણુગણી,
 મદભર રસીકા રસ લૂટતાં રસ ધેન મહીં ઘેરાણી,
 મનમતાની મોજમગ્નહમાં દુલ્લ વેણી વીખરાણી—એન.
 સંસાર સાગર— (રાગ કવ્વાલી.)

ધરને સંભાળી રાખતાં, પાડી જતી રહી;
 લટકાળીને લોભવતાં, લાડી જતી રહી.
 સીધી સડક જતો હતો, ચાંબકો નડ્યો,
 મોટર અમારા પ્રેમની, આડી જતી રહી.
 જલું હતું દાદર ઉપર, પથુ જાન ન રહ્યું,
 એ મોહમાં માહિમની, ખાડી જતી રહી.

સિદાળુ દોલો— (જાદુભરી આંખો)

એ ગષ્ટ છતાં એની છખી આવે નજરમાં,
 આંખો ગજબ જાદુ ભરી ખુચી છગરમાં.
 દેખાવમાં ભોળી છતાં જાદુ ભરી એ,
 રાખે હજારો તીર કાતિલ વાંકી ભરમાં
 ગાલો મહીં જાખો ગુલોની લાલી છુપાવી,
 હબીંતી નમ્રકત ભરી એ રશ્કે કમર ત્યાં.
 પરવા ન તાજે તપ્તની એ નાજો અદાપર,
 વણુમૂલ વેચાયા અમે માથુકના કરમાં.

સંસાર સાગર—

હું તો નાજીક તખીયતવાળી, મારી તખીયતને સાચવજે,
મારા મિત્રજને સંભાળી, મારી તખીયતને સાચવજે.
મમ્માની માનીતી હું છું, પપ્પાને બહુ પ્યારી,
વાત કરે કાઠ ગુરસે થઇ તો, ધડકે છાતી મારી.
હઠી સતારે આઠ વાગતાં, તરતજ ચા' પીનારી,
બેઠ થાય જો મીનીટ એક તો, તખીયત જશે મારી.

સંસાર સાગર—

જવાની રાતે રીસાઇ ખેદાં મનાવા ગઇ તો કહે કે ઉંદું;
પૂછ્યું મેં છે કાંઇ ગુન્હો અમારો, કહેને કંઇ-તો કહે કે ઉંદું.
ગુલાબ ડોલર ગુંથીને બાવી, પૂછ્યું કે જોમાં ગમે થું તમને ?
નયન નચાવી જરાક હાંસી કરી મેં, ત્યાં તો કહે કે ઉંદું.
હું જે તોફાની ને એ હઠીલા, નમ્યું ન જોમાં એકેય આપે;
હૃદય કહે કે કસક તજી લો, હઠીલી જલે કહ્યું કે ઉંદું.
મને રડાવી રડયા હતા એ, હસ્યા હસાવ્યા વિના સિધાવ્યા;
પછી મેં કામળ લખ્યો ક્ષમાને, જવાબમાં એ લખે છે ઉંદું.

સિરાજુદ્દોલા— રાગ-કંવાલી.

મધરાતડી વીતી ગઇ પણ અંખડી હજી ના મળી,
નૂરેનજર થઇ આકળી દીલખાર વિનાં જો આકળી.
રસ્કે કમરની રોશનીયી-રોશની ઝાંખી થઇ;
જો રોશનીને થું કરં દીલ રોશની ના ઝગદળી.
ક્યાં સુધી કરવી સખર, દીલદારને કેં ના કદર,
જો સખરમાં ને સખરમાં; દીલદાર થઇ ગઇ દુખળી.

સિરાજુદૌલા—

રાગ-કન્વાલી

જેવી કરે જે કરણી, તેવી તરત ફળે છે,
 જદ્દો જુરા-સલાનો' અહીંના અહીં મળે છે.
 હવે ચડે છે ત્યારે સફુને જે પુચ્છ ગણુતા,
 પટકાય જ્યારે નીચે, ત્યારે સમજ પડે છે.
 હસતા એને રડાવે, રોતા ઉપર હસે જે,
 રોનાર તેને ક્રોધ. આખર નહીં રહે છે.
 આપ્યા વિના ન મળશે, તાબ્યા વિના ન ફળશે,
 ઈન્સાફ એજ કુદરત, અહીંના અહીં કરે છે.
 શાલિવાહન—

લક્ષ્મી વિષ્ણુ લક્ષ્મણવાની, કીમત નહીં અંકાવાની,
 ભાગ્યનિનાની લક્ષ્મી ધરમાં, આવી તે વહી જવાની.
 લક્ષ્મી તું છે મૂળ દુઃખનું; જ્યાં ત્યાં ક્લેશ જગાવાની,
 અંચળ થઈ ધરધર ફરતી તું, સારા-કર્મ તમવાની.
 એકનું લઈ ખીજા ત્યાગે, તું પણ છે મોટી ક્યાંની,
 હીકમત હં ગસ એકજ તારી, હસ્તાનેજ રડાવાની.

માલવપાત—

રાગ-ગઝલ.

હૃદયના શુદ્ધ પ્રેમીને નીગમનાં જ્ઞાન ઓછાં છે;
 ન પાવે જ્ઞાનતી તેણે, અર્ધાં સન્ગાન ઓછાં છે,
 તરી જતું બહુ રહેલું, છે મુશ્કિલ દુખનું જેમાં,
 એ નિર્મળ રસ મરિતાથી, ગંગાસ્નાન ઓછાં છે.
 પ્રયજ્ઞ કલહ વહે આસુ, ત્યુમે ચાપી હૃદય સ્વામીન
 અરે એ એક પણ માટે, જીવનનાં જ્ઞાન ઓછાં છે.

[૩૫]

અમળેનાં બંધન— રાગ-કબ્બાલી.

ગરીબી જ્યાં વહે નંદા, પ્રભુના ત્યાં ખરા બંદા;
વરે ત્યાં કીર્તિ આનંદા, સરે ત્યાં સ્વર્ગની ગંગા
ગરીબીએ લખ્યા ઇતિહાસ, ગરીબીની વિધાતા દાસ;
ગરીબી છે જીવનની આશ, ગરીબી છે જગતનો ખાસ.
ગરીબીથી વિવેકાનંદ, ગરીબીથી દયાનંદ ચંદ:
ગરીબીમાં હતા, ગોપાલ ગરીબીમાં દીશે છે લાલ.
મહા જે હિંદવાસી નામ, ગરીબીમાં કર્યાં પયમાન;
ગરીબી દિવ દાદા પ્રાણ, ગરીબી ગાંધીજીના જન.

દેવી હોથલ— રાગ-ગઝલ.

કરે જન સ્વર્ગની વાનો, બતાવે સ્વર્ગ છે તે ક્યાં,
હૃદયના શુદ્ધ પ્રેમી જ્યાં, વસે છે સ્વર્ગ સાચુ ત્યાં.
પરસ્પર પાક દીલનાં પ્રેમીએ દીદારનાં તરસ્યાં.
ક્ષમાને શાન્તીની જોડી. વસે છે સ્વર્ગ સાચુ ત્યાં...
સદા જ્યાં રનેહનાં ઝરણાં વહે છે ક્રમજ નયનોથી.
સનમએ માનજો. નક્કી વસે છે સ્વર્ગ સાચુ ત્યાં,
હમરો પાલ જે નડતા નથી જે જીગરથી જુદાં.
નહિ તે પૃથ્વી પલટાતાં પલટતાં સ્વર્ગ સાચુ ત્યાં

સંસાર લીલા— ગઝલ-કબ્બાલી

ન જીવન પ્રાણમાં બાકી, ન ચેતન તન મહી બાકી
છતાં એ નાથમાં મારો અચળ વિશ્વાસ છે બાકી
જગતની હું નથી સ્વામી, જગત મારું નથી સ્વામી,
તમે મારા ન જો સ્વામી બધી એ આશ છે બાકી;
જગતનાં બંધનો તુટ્યા, નયનમાં આસુઓ ખુટ્યાં,
જીગરના તાર છે તુટ્યા, રે છેલ્લો સ્વાસ છે બાકી.

સંસાર લીલા— રાગ-ભજન.

ભોળી હું જગમાં સુધીરે જુઠા જગમાં.
 ફાગટ ફેસનમાં પુલીરે, જુઠા જગમાં.
 ઝાકળને માતી બાણી, અબળા હંસી અટવાણી.
 પહેલાં પરખ્યું નહોં પાણીરે જુઠા...ભોળી.
 નરદંબ પ્રેમમાં ડોલે, -હું તારો એમજ બોલે,
 મુખ અમી અંતર વિષ ઘોળેરે જુઠા...ભોળી.
 દેખ્યા વિષુ ડગલુ ભરીએ, ભવરણુમાં ભટકી મરીએ.
 જોઈ પાત્ર પ્રેમ તો કરીએ ર. જુઠા ભોળી.
 દેશ દીપક— એક-સ્વપન.

સખી સ્વપ્નબધાં (૨) નથી કો દી સાચાં પડતાં
 અલીએ શમણાં, મનની ભ્રમણાં, કુમળાં દિલ વ્યર્થ દુભવતાં
 ૧ લી-સોળ વરસની હું રૂમ રમણી; સ્વપ્ને નાનો કીકો પરણી
 રડી રડી રાતલડી ગાળી, રસભર રંજની વ્યર્થ અગાડી,
 જાગીને જોયું તો-સુંદર શ્યામ હુતા મન ગમતા ...
 ૨ જી-મને સ્વપ્ન બાધ એવાં આવે, નવી શોક્ય નાવલીઓ લાવે,
 શોકલડીઓ ખુશ સતાવે, મને લુચનની બહાર ઠઢાવે
 જાગીને જોયું તો—નણુદલ વીરા દીઠા કરગરતા.....
 ૩ જી-હું સ્વપ્નમાં બની દંદ્રાણી, ભરે અપ્સરા મારું પાણી,
 દેવલોકમાં દેવી મનાણી, યદી સ્વર્ગીય વૈભવ માણી,
 જાગીને જોયું તો—મારા રસિયા પાહેરો ભરતા...સખી.
 માલતી માધવ. —:::—

બાબી મારાં ડાહ્યા ડમરાં, શા માટે શરમાવો, તમે શા માટે રીશાવો
 ઓ નાની નણુદલ આવો.....ઓ કોણુ?.....તારો પ્રાણુ!
 હવે શા માટે શરમાવો (૨).....ઓ.....

દેશ દીપક—

મધુવાન નરની પ્રીત નકામી, પળપળમાં પલટાય,
હપરનાં ખાડંબરથી, બોળી બાળા ભરમાંચ.
સોળ વરસની સુંદરી ધરમાં, પરણ્યા પરધર જાય,
રસના બોળી મુખ્યા ભરમાં, ફુલફુલ ભટ્ટાણી ખાય.
—બધા પુરુષ એવાં નથી હોતા, એ વાતો નહીં મનાય,
આજઠાળ સોમાં નવ્વાણું, નર પરસીને ચહાય.
મારું માનો તો બીજવરને પરણો સખળાં બાપ.
ધરડા ધણી આગ્રાકિત કેવા, પરણીને સમજાય—મધુવાન.

મનોરમા—

રાગ-ગઝલ.

હૃદય રમણી તણાં છુટે, રસિક વર હો તો એવા હો
કરી મધુવાન ડાંખો દે મધુકર હો તો એવા હો
અનેરી કૈંક આજ્ઞા એ અમે તો કાંડે આંખાં
રહ્યાં તરસ્યાં જીવનભર નાં જો સાગર હો તો એવા હો
દીધાં કૈંક દંશ મર્મોમાં નલિનીનાં જીવન સેધ્યાં
અચાનક છેલ આ દીધા સુધાકાર હો તો એવા હો
નયનમાં આંસુના સાગર હૃદયમાં આગના ભડકા
અમે બળતા તમે હસતાં કયાકર હો તો એવા હો

જુહુદેવ—

રાગ-ભજન.

સાર આ સંસારમાં ન જોયો, મેં બહુ રીતે તપાસનાં—સાર આ
ધનધરા સુત તાતની પ્રીતે; મોઘા અવસરને મેં જોયો.
મૃગજળ પીવા કામ ન આવે વ્યર્થ ઈંદ્રજાળમાં હું મોહયો—મેં બહુ.
મુણ્ય પરમાર્થનો માર્ગ ન શોધ્યો, જન્મને વૃથા મેં વજોવ્યો—મેં

રા' માંડલીક—

અલી ગાશે ગુલામ તુલ્ય તારા સંભાળ જરી બાળા
ભોગી મધુકર જે ભોભારી, ચુંબન આશી આવસે પાસે
“એમ.....હા.

રસિલાની લુંટાશે દુલમાળા—સંભાળ જરી બાળા
—જ્યો બહેની મને ના સતાવશે, સ્મીત પુષ્પે ંહાલમને વધાવશે
યા કંઠ આલૂપણુ યા,—જા જણી જણી તને જા
ડંખ દશે ગાશે એ રસાળા—સંભાળ જરી બાળા
મહાદેવસિંહે— રાગ-ભજન.

આલમના મહેમાન માનવિ જે દીન અહીં ટકનાર,
અરે આ માટીનો સંસાર.....
ધન વૈભવને માલ ખજાના માટીમાં મળનાર.
માટીનો તું અરે માનવિ માટીમાં સુનાર.

આલમની દુલ-દુલવાડી જે દીનમાં ખરનાર,
કાળ કપાટે જીવન રોશની જરૂર અરેત થનાર—માલમના
ગઢ પતન—

નાચે છે મોર, આલી નાચે છે મોર,
ંહાલમની વાડીમાં નાચે છે મોર.
નાચે છે મોર મારા ચિતડાનો ચોર,
ંહાલમની વાડીમાં નાચે છે મોર.

પડે વર્ષાદે ચોધાર, ગાય યુવતી મલ્હાર—

ત્રેમ ત્રિષ્ણનો તાર કરે વાગી કંઠાર—

કળા બરી મોર, કરે ડફ ડફ શોર—

ંહાલમની વાડીમાં નાચે છે મોર.

શાલિવાહન—

મારી સામે ન જોશો જરાય—નજર અને લાગેરે,
જોતાં નયને નયન ઢળી જાય, નજર નહીં લાગેરે—
જૂલો મને કુંસૈને જૂલાવું; જૂલો નહીં એવા બેદશી ખાવું,
મીઠી મુંઝવણી થાય—નજર અને લાગેરે—
જાદુગરી તે.....જાદુ ચલાવ્યાં,
મોહન મંત્રથી જાન જૂલાવ્યાં કેને ખખર શું થાય—
એ કેનો વાંક ?—

ચુંખન વીણ તો રનેહ ન જામે,

[તમે] જુઓ જગતના ખેલ [૨].

ચુંખનને ચટકે ધોવાયો, રનેહીના મનના મેલ—તમે
હારે જ્યારે વદના વાણી, આંખે આંખ હસી લે દહાણી
દોલથી દોલ દખાવી કહેતું, કંઈ કંઈ કીરસા કહાણી
વસમી વાતો એ મુશ્કેલ, સમજવી નથી અન્યને રહેલ—તમે.
પશુ પક્ષીઓ જુઓ બીયારાં વાણી વીણ વીચરે દુખીયારાં
રનેહ ઉમળકો મૌન વૃત્તિએ—જાભાવે ચુંખન દ્વારા
નીર્મળ રનેહ તણી એ વેલ; પોસતી ચુંખનથી કરી પહેલ—ચુંખન
લીખીપિતામહ— પત્ની વૃત.

એક પત્નીના પિયુની પ્રેમી, જીવણ સૃષ્ટિનું લેખાય;

એ દંપતીના બાડ કોડ સૌ, સંસારે મુખથી સચવાય.

પરખી પ્રેમ અખંડ પ્રભુ પણ, સંકટ સમયે કરે સહાય;

જુઓ મુકન્યા સાવિત્રી જે, સતિમાં મુગ્ધ મણિ દેખાય—એ દંપતી

એક પત્નીવ્રત રામચંદ્રનું, પામ્યાં જનક સુતા જ્યાં ન્યાય;

અખંડ પ્રેમ વડે એ દંપતી, ઇશ્વર રૂપે બધે પૂજાય—એ દંપતી

સંસાર સાગર—

રાગ-ગઝલ.

પુછે મને તો હું કહું દીલદાર હો તો આવી હો;
આંખો કહે જોવા મહું મહાનાર હો તો આવી હો.—
મસ્તી ભર્યાં નયન-શરે, રસીકનાં હૈડાં હરે;
જોનારને ધાયત કરે, તદ્વાર હો તો આવી હો.—
સુધામર્યાં અધરો પરે, અમૃત મધુર વરસ્યા કરે;
પીનારની તૃષા હરે, રસકાર હો તો આવી હો —
શી ખમર અમૃત પીવાડી, અમર કરશે કે નહીં ?
અમૃત તણા પ્યાલા ભરી, પાનાર હો તો આવી હો —
સતી અનસુયા—

મારે જોડે મનાવી રાજી કહેવરાવી, કલાવી પટાવી પૂછો શું તમે—
કુલસુગંધીવાળા રૂડાં રંગે રૂપાળાં, તેની મીઠી સુગંધી કાતે ના ગમે—
લાલાં પીળાં જાડ પાન, ઉપર પંખી કરે ગાન,
રોજ કાતે સંભળવા કાતે ના ગમે (૨)
વાહ કેવી, છે શાણી, જોશે મધુરી વાણી;
ડાહી ડમરીના બોલ મારા મનમાં રમે-મારે.
લોહિની લક્ષ્મી:—

માત્ર ભુમી અમ પ્યારો જગતમાં, જય જય દિ-દુસ્તાન

.....જય જય હિદુસ્તાન.

અખીલ વિશ્વમાં દૈવી ભુમી, અમ પ્યારો હિદુસ્તાન.

કર્મ ભુમી ભારત દ્યો જાણી, ગીતા કૃષ્ણના મુખે ગવાણી

.....રામાયણના ગાન ભાગતમાં (૨) અખીલ

સીતા કુંતા તારા રાણી, દમયંતી વન વન ભટકાણી.

.....અનસુયા ધન્યવાન ભારતમાં (૨)

શાલિવાહન—

રાગ—ગઝલ.

રસીલા પ્રેમીના હૃદયં પ્રિતમમાં રાત દિન રમતાં,
 સુખ્યાં સ્વામનાં સ્વમાં, નજરથી ના ધડી ખસતાં
 પ્રીતમ ને હોય પાસે તો બધુંયે વિશ્વ પાસે છે,
 વસે દુર ને નજરથી એ જગત આ શૂન્ય બાસે છે.
 અધુરા એ સવાશેના જવાબો પ્રેમીઓ ખોળે.
 અજબ ઉત્તર પ્રશ્નોના, એ પ્રશ્નોમાં લખાયા છે.
 શ' માંડલીક—

રાગ—ગઝલ.

દહિં હું દોષ કાને હાં, સમયની જ્યાં બલિદારી,
 સમયની જ્યાં બલીદારી, મનુષ્યની ત્યાં છે બાચારી.
 હતો આમ દેશ આતો, જ્યાં પ્રજા અવતાર પશુ ભેતા,
 અરે આ દેશ એનો એ, સમયની છે ગતી ન્યારી.
 અમારા દેશનાં ચેતન, અમારાં તેજને ગૌરવ,
 અકાળે હાય કરમાયાં, હજીયે શી થનારી છે.

વીર માનસિંહ—

હિંદુ ભુમિ છે માત અમારી, પ્રભુ અમારો તાત
 માનવ જાત વસે આલમ તે,—અધા અમારો ભ્રાત
 પ્રજા અને રાજા બન્ને, છે એક એકના દાસ,
 ધર્મ ભુજે રાજા રૈયત તો નકો થાય વિનાશ.

સાંખી { જીવમ તો જાજા દિવસ, સાંખી પ્રજા શકતો નથી.
 અન્યાયથી ને રાજ્ય કરતા, રાય એ ટકતા નથી.

સાંખી { માની પ્રજાને તુચ્છ ને તૃપ, ગર્વથી પુલાય છે,
 તે જાણતો નથી કાઝી કાઝી, સાપ તાણી જાય છે.

આંખ ઉઘાડી જુઓ બાદશાહ? કોણ રાંકને રાય?
 માટીની ઠાયા છે સફુની, માટીમાંજ સમાય.

[૪૨]

રેણુગર્જના:—

રાગ ભજન.

ચડતી ને પડતીના ઢાંચા, પલપલમાં પલટાય,
 મૂરખ જનથી નવ એ સમજાય,
 સાગરમાં મેળાં છલકે તે પલમાં પાછાં જાય,
 મૂરખ જનથી એ નવ સમજાય!
 રાવણનાં પણ માન રહ્યાં કયાં?
 શૂરાનાં પણ સ્થાન રહ્યાં ના?
 રામ કૃષ્ણ જેવા મહાયોગી, સમયને આધિન થયા
 મૂરખ જનથી નવ એ સમજાય-ચડતી.

મરહના ઘા:—

કહો કાષ્ઠ કયાંથી શાન્તિ વળે. જીવલડો રાત દિવસ બહુ બળે.
 કરમનો વાંઢાપો કયમ ટળે...કહો.
 જમણે હાથે નીકળું ત્યારે-જામના સામી મળે.
 ચોટે જતાં-ચંદન મળતી ચાર આંખડી ઢળે.
 આખા ગામમાં સૌ પરણેલાં જોઇને કા'જળું બળે...કહો.
 એળે જતો અવતાર કહો કાષ્ઠ કયાંથી મનકું વળે,
 લટકાળી કાઈ લક્ષ્મણવતી જોઇને ચિતકું ચળે,
 પાડોશીને બાર આંખડી અમને એક ન મળે...કહો.

મરહના ઘા:—

રાગ-કબાલી.

રીસાવામાં રસિકતા થી, રીસાનારાં રસિક જાણે,
 રસીલીને મનાવામાં મઝા મીડી રસિક માણે.
 નથી પરવા પ્રિતમને જ્યાં વગર માને મનાવાં શાં,
 રસિક તે શું, રીસાતું શું-ખરે મારી બલા જાણે.
 વિયોગી નેવથી અશ્રુ, સરી પડતાં કપોલો પર,
 મઝા એ ચુમવામાં શી, ચુમેલા હોય તે જાણે.

શરત્વતીચંદ્ર—

જ્ઞાત સમાધિ ધારી શું બેઠા, જાત્રો જોગી બાળા;
 બહાર તમારે આવી લીખારણ્ય બોળી બિચારી બાળા.
 બ્રહ્મ કલંકિત પ્રેમથી વંચિત, સંચિત પાપની શામા.
 વરથી વિખુટી વચનથી જુટી, ભાગ્યની પુટી ભામા !
 “ત્યાગી ધર વતન વનમાહી આવી, રાત અધારી ઘોરરે”
 “ભવ જંગલમાં ભૂલી ભમું, ત્યાં મળ્યા હુંટારા ચોરરે”
 “હુંટી શોભા સુખ અને હુંટ્યા સહુ શણગાર.
 અલગ થયા શું યોગી મહારા; અલગ અલખ જગાવો;
 શરીર સજગતાં વિશેષ વિભુતિ; અંગની અંગ લગાવો..

દેવકુમારી:—

મને રનેહબર્યો સંસાર સખી વીણ્ય સુતો લાગશે
 મારી રનેહ વીણના તાર હવે તો મીઠા વાગશે.
 અરણ્ય વિષે આ કળી એકલી દોની સહ રમશે.

—એકલું કેમ અહીં ગમશે.

અમી ઝરતાં પગલાં પાવન તુંજ, આ પગલે અમી ઝરશે.

—રનેહનાં સ્વર્ગ સદન હળશે.

નંદન વનની કોકિલા નંદનમાં સોહાય
 માનસની હસી વસે, ત્યાં માનસ થઈ જાય
 મધુરા મુનિવર તમ સંગે, રમશે રસબીની રસ રંગે
 અલસંદનની શોભા અવની અમર ભુવન કરશે

—પછી કેમ સખીઓ સાંભળશે-મને.

સતી અનસુયા—

મહેમાન થયાં તમે મારાં સ્વીકારશે મહેમાની
 મહેમાન કરે મહેમાની દુનિયા કહે દિવાની (૨)
 ધરી વજ્રાબૂષણ અંગે, કરો રમત ગમત અમ સંગે. (૨)
 બુઝીયે મદનના જંગે—સ્વીકારશે મહેમાની. (૨)
 જેવી નીર વિનાની સરિતા, તેવી વદાલા વીનાની વનિતા;
 બીજી વ્યર્થ બધી મરતાની, દુનિયા કહે દિવાની (૨)
 કંઠે ધરો કુસુમની માળા, પહેરો નીલમના દારૂપાળા (૨)
 થીર ઉપર મુગટ હોગાળા—સ્વીકારશે મહેમાની.
 જેના પતી વસે પરદેશે, તેણે રહેવું સાદે વેશે;
 બીજી વ્યર્થ બધી મરતાની, દુનિયા કહે દિવાની—મેહમાન
 લોહીની લક્ષ્મી:—

ફરી તો ગયું રે વાળું ફરી તો ગયું—
 મારા આ લગનનું વાળું ફરી તો ગયું—
 મેં તો માન્યું તું કે પરણીશું નાની નાર
 હાય પશુ એ મનડું મારું મરી તો ગયું—મારા
 ઉની ઉની કુંદ રૂડી હૈયે ધારીતી મેં તો
 પશુ એ કાણું ચંદ ટાણું ઠરી તો ગયું—મારાં
 હૈયે આ હાથ અદતો ઉડે હયકારા મુજને
 બટકાવી ભુત એમાં ભરી તો ગયું—મારા
 વીર-હુમ્મીર:— પ્રેમના પાઠ.

કંઈ પ્રેમની કળા શીખાવે, પરણીને લેવા દેવાવે.
 મને પ્રેમના પાઠ પઢાવે પ્રેમી કેમ જતાવે.
 પ્રેમી પ્રતિમા પહેલાં જેતાં નયનો નીચાં ઢળી પડે.

શરમ ચઢે વડકે ઉર તોયે નયને નયનો મળળ લાડે.
 કરે પુરુષનો ચિતાર સ્ત્રીઓ પ્રેમની જળ પ્રસારી.
 કહે છે કવિઓ પ્રેમ તણી તો કળા અજળ છે ન્યારી.
 પ્રેમી રસનું પાન કરે તો પ્રેમની ચઢે ખુમારી.
 મીઠે મીઠે મળે મધુરી તો લગળ મુકેલી સારી.
 પ્રણય પરીક્ષા પાસ થવામાં પીડા બહુ છે ભારી.
 વાહુ બાલી છે વાહુ તમારા પ્રેમ તણી બલીહરી.
કીર્તિસ્થંભ:—

જાદુગર વીજાવાળા, સંમળાવ મંત્ર મરમાળા—
 શું જ્ઞાન જૂલ્યા ઝો બાળા, આ નથી રનેહુની શાળા.

.....ઝણકારે જગની જવાળા—હો જાદુગર
 પછી ભરવાં આવ્યા ત્યાંતો-ઉતર્યા પાણી અમારાં
 મધુર મીનાદે પરવશ કીધાં, ચેતન હર્યાં અમારાં.
 મોહ ઘેલછા આ નવ શોભે, લાગે ક્રિયજ તમારાં.

.....વિસરાય ન શબ્દ રસાળા—હો જાદુગર
ગરીબની હાય:— ઘેર કેમ છે?—

બાપ જુઓ સંસાર, મારે ખાયડીઓ માર?

તમે કરો વિચાર, ઘેર કેમ છે,
 અમે થઈશું કિરતાજ...થાશે અમારું રાજ,

તમે કરજો ધરદાજ...વાત એમ છે...બાપ
 મુઆ કાઢે શું દાંત...આ છે કિખવાની વાત,

મહુને ઐરાની જાત પર વહુમ છે...બાપ
 માથું દુખે જો પુરુષનું તો ખાયડી એ ખામ છે,
 એ ખામનું માલીશ કરો તો બસ પછી આરામ છે.

[૪૬]

ઘેરાંથી આજે માન છે ઘેરાંથી આજે નામ છે,
અસ બક્ષયંચા દાઢસો રાખનારો રામ છે.

* આ પુરૂષની પિસ્તોલમાં ઘેરાનો * ગાળીઆર છે,
માટેજ કહું છું બેઠિને સમજી જવામાં સાર છે.
તમે કહો તો ખરા બાધ, કેવા ધરમાં છે બાધ,

આથી ડાહી કે સવાધ, કેવી રે'મ છે ?....બાધ

સાયું બોલજો આ બહેન, કેવી અંતરની નેમ,

આથી ઉતરે કે કેમ ? કેવો પ્રેમ છે ?

રે,...મને લાયડાની જાત પર બહેમ છે.

તો...મને બાયડીની જાત પર બહેમ છે...લાધ

પ્રેમ વિજય:— જુહી દુનીયા

શ્રીમતોની દુનિયા છે જુહી, જુહા સૌ વહેવાર,

જેમ ના અમીરી અંગશો સ્વાર્થ તણુંજ અગર.

મહેલ માળા જોખને કાઢ વ્યર્થ નહીં લલચાશે,

ઝાકળનાં જળ મીઠાં માની પીવા કદી નવ જાશે.

એના ખોટા છે ચમકારો.....

સ્વાર્થ જતોની શબ્દજાળમાં કદી નહીં અંધાશે

પ્રપંચી જગમાં બોળાં થાશે તો આખર પસ્તાશે

એમાં જોશે નહીં કંઈ સાર.....

મરદના ઘા:— રાગ-લજન શતોનાં આશ્રમ.

આશ્રમ અમારાં સામેતીર આ સંતો બહાલા,

તરી દ્યો લવસાગર તણાં નીર.

બહાલાના વિયોગ વસમાં, વેરીના સંયોગ વસમાં,

વસમી , પીડાઓ વીધે સુમાનળ શરીર.....સંતો.
જન્મને મૃત્યુ વસમાં, જરાને વ્યાધિ વસમાં,
વસમાં વૈતરણી કેરા તરવા છે તીર.....સંતો.

અરફના ઘા:—

જ્યાં જીંદગીમાં રસ નહીં, ધંધામઢી કંઈ કસ નહીં.
ભાઈ ભાલી વશ નહીં, બેશ તરફથી જશ નહીં.
મામલો ગંભીર જ્યાં, શું કામનું એ ગામ છે,
નસી જનું અહીંથી હવે મદદિ એનું નામ છે,
મારવાડ ખેવાના કોડ મોહનજી મારવાડ જશું—
ઝાઝી માયાફાડ છેડ એા દેવકી પંજરે પુરાશું,—
મારવાડ જશું ર માવેલાં થાશું, માટીને દાળ ખુખ ખાશું,—
મારવાડ જશું તો ભૂખ ભેગા થશું,.....

પાણી વિનાં ક્યાં ન્હાશું —એ

ક્યાંથી જગ્યા આવા કોડ. એ વેવલી પેથાપુર જશું ?

લમ અંધન: દીલખર કેવી જોધએ ?

વદન ગુલબી મદન નદન સમ, કમર લચકતી નાચુક હો સુંદર,
વાંઝી બ્રહ્મી તાકીને મારે ધાયલ કરે દિલ એવી હો દીલખર,
ચટકડી ચાસે અક્કર જમોનપર આપે હો કાળી લાલી અધરપર
પ્રીતિની પ્યાસી વામા વિલાસી ટાળે ઉદાસી એવી હો દિલખર
ધરમાં હો વાઘણુ તલમાં સોંહણુ ચીશો પાડે પજુ જેતાં છજુંદર
ટુંકી જીભે કરે લાંબા જે ભાપણુ મુજી ઉડે દિલ એવી હો દિલખર
સદા હોંસીલી આવે જ્યાં વા, નજર કરે તર ખીસ્સાંપાકીટપર
ઠકારા વિષુ ના ચાસે ધડીમર, ઉગરે અક્કર એવી હો દિલખર,

લભ બંધન:

બરોપ્રેમ

માછલડીના રસીયા ભોમી પ્રેમી ના કહેવાય

બગલા પ્રેમી ના કહેવાય...

કળાએ કળાએ ચંચળ ભમતાં પ્રેમી ના કહેવાય

ભમરા પ્રેમી ના કહેવાય...

ચંદ્ર ચડયો દેખી મગને અહીં ચોકરી મન હરખાય

પ્રકુલ બની કુમુદિની ભોળી મલક મલક મલકાય

ચંદ્રને નવ દરકાર જરાય...બગલા

મૃદુ ગીદડી સરીતા રતનાકરને મળવા ધાય

બારોતોએ પ્રિયતમ પ્યારો અર્પણ કરતી કાય

પુરૂષને ક્યાંથી એ સમજાય...બગલા.

રા' નવઘણુ— ચાર દીવસની ચાંદની

જન શું ગુમાને રાખે, છંદગી નથી સદાની,

દીનચાર ખીલી ચંદા, પલમાં કુખી જવાની,

રાવણુ સરીખો બગાયો, યુધ્ધે ચડીને રાર્યો,

સીતાપતિ શ્રીરામે, અભિમાન ઉતારી માર્યો—જન.

જ્યારે ઇંદ્રપદ લેવા, બળિને મતિ જ્યાં વ્યાપી,

વામન સ્વરૂપે ત્યારે. કાણુમાં ભૂમિને માર્યો—જન

શિરાબુદોલા:—

પૂછો કોઈ પદવાનાને—:

શમાપર બગી મરતા જ્ઞાને—:

અધિરા થતા એ જ્ઞાને.

ન જાણે એમાં મજા શું દિવાનાને.

“દીપકમાં ઝલકી રહ્યો અજ્ઞા પ્રેમનો રંગ”

“સુંદરતાના શોખમાં સળગી મરે પતંગ”

મુચ્ચકુમારી.

જાંઝવાની એક વાત શીખાવું જગમાં મોટી હાલહા
શેઠ પાસે વાણીતરની એક સાચી સોટી હાલહા
શેઠ કહે સામરનું પાણી મીઠું છે તો હાલહા
ખારી સાકર, ગળ્યું મીઠું-છે, તોપણ કહેવું હાલહા
રાત અંધારી, શેઠ દીવસ કહે તોપણ કહેવું હાલહા,
મન પરખી માલીકનું સૌએ થઈ રહેવું બાઈ હાલહા

પુદ્ગલેવ.

—રાગ-ભજન—

કાયા કાચ કુંપો, તું તો ચેતરે, દિવ્ય ભાગી હંસા;
અવિચળ પદ્મીને તું પેખરે, દિવ્ય ભાગી હંસા.-કાયા૦
જાંઝવાનાં નીર સમજ આ, કાચી જાંઘાની તારી;
મમતા મુકી દેને તું તારીરે, દિવ્યભાગી હંસા-કાયા૦
એ દિનના છે ધરજળ સઘળાં, એ દિન અહિં રહેવાનું છે,
એ દિનનાં છે સગાસંબંધી, એ દિન સુખ લેવાનું છે.
એ દિનનો છે પંખી મેળો, અંતે ઉડી જવાનું છે,
લોકો જેને દુનિયા કહે-તે, એક મુસાફર ખાનું છે.-કાયા૦
સતી તોરલ.

—રાગ-ગઝલ—

જીવન દિન ચારનું ચંદ્રકું નકામો મોહમાયાનો,
હડી જીવું આહા અંતે કરીને ત્યાગ કાયાનો.
થતાં દરખારનો ડોકો રહે નાં ગર્વ બંકાનો;
શુરાનો પણ સમય આવે સમાધિમાં સમાવાનો.
અરેરે ક્યાં માયાનો નકામો મોહ સંસારે,
શુભે જાની છતાં જાને-ધારાવી ઢોંગ ડાઘાનો.

બુદ્ધદેવ.

— રાગ, ગઝલ. —

પડતી હવે મુજને ખબર, તુમાં જણાયે હવે નહિ,
આ જગતની જંજળની, ચતુરાઇ તેં દીડી નહિ.
જ્યાં પ્રેમ મારો ઝળહળે, ત્યાં તેં દીધો બદલો ખરો,
ધરખારને છોડ્યા વિના યુક્તિ કશી સુજી નહિ.

હવે તો જો જરા જાગી (૨) - હવે.

ચોળી વિઝૂતિ અંજ, — બન્યો શું ચોળી (૨)

સમાધી જુઠી કે ત્યાગી (૨)

વિલાસી મહેલના વાસી, તને આ શી લગન લાગી (૨)
મધુરાં પુષ્પને ત્યાગી, ગ્રહા કાંટા શું હીન લાગી (૨) - હવે.
હાંડી આશ ધારીને, મેં તારો સંગ કીવો તેા,
ભરસો દધ ભૂલાવી આ ! વિરાગી શું ગયો ત્યાગી (૨) - હવે.

દઉયભાણુ,

—:====:—

બોલો મારા પ્રેમી પોપટજી બોલો બોલો, બોલો બોલો મેના બોલાવે,
બોલો રંગ રશીયાજી ડોલો જરી ડોલો ડોલો ડોલો, પ્યારી ડોલાવે.
મેનાં તારા વચનની વેણુ વાગી, લાગી લાગી લલીત લેહ લાગી.
મેનાં વ્હાલી મેના કે-ના કહે, પાણુ જાગી જાગી અજબ જોત જાગી.
પહેલા પોપટજી પ્યારા રામજી સંભારો-વાહ ! મેના શું-સતી
સીતા વિસારો.

ચતુર સુજણ સીતા-રામ ઉચરવો.....બોલો.
પોપટજી પાજરં સોનાનું સગવું-ઝાડીલી હું લાલચુ નથી કે લલચાવું.
સોને રૂપે શું સીડ સ્થિતરની લાગી.....લાગી.
રૂઝ સુઝને રંગે રમાડું, પાંખે ધાલીને ફગ મીઠાં ખવાડું,
ભાવના ભુખ્યા તમે શું ? ભાવી ભાવના ભુલાવે ? - બોલો.

(૫૨)

આહુ જમાનો

-સમય પ્રભાવ-

અવસરને વશ બસ થઈ રહેવું, દુઃખ આવે તે તો સહેવું,
દુઃખ આવે તે તો સહેવું, પ્રભુ રહે કાને રહેવું-અં
વેળા વશ સીતારામ થયા વનવાસી,
વેળા વશ દ્રૌપદી થઈ સૈરન્દ્રી દાસી-એથી શિક્ષણ લેવું-અં
વેળા વશ નળ નૃપ, ગયા જુગારે દારી,
મટ્ટી દમયંતી વનવન હાવ ખીચારી-એ ભાગ્ય પ્રસન્ન એવું-અં

શુદ્ધદેવ

—ગઝલ—

દુઃખીને ડરાવે જ્ઞાને, મરેજાને મારે જ્ઞાને,
બળેલાને બાળે જ્ઞાને, વૈરી વિધિ,
રીઝાવી સતાવે જ્ઞાને, સતાવી રીખાવે જ્ઞાને,
રીખાવે જીવાડે જ્ઞાને, દયાના નિધિ.
શશિને કલકે દીધાં, ગુલાબો મનોહર કીધાં,
નિયંતા તે આવી જ્ઞાને, અનિતી કીધી,-દુઃખી
ચંદનને કુસુમનાં દીધાં, સાગરજળ ખારાં કીધાં,
અમૃત કહી ઝેર દીધાં, જીવન અક્ષરાં કીધાં;
રમણી હૃદયે આજ્ઞા, નિગજા દીધી.-દુઃખી

મહાશ્વેતા કાલંબરી.

—:≡≡≡:—

હમારી લાજ તમારે હાથ, એ નાથ નિભાવજે...હમારી.
“સદગુણ જ્ઞાન મુખ્યદિ આપો, સતચિત્ત આનંદ ઉરમાં સ્થાપો.”
અગમ નિગમનો માર્ગ સુગમ બતાવજે...હમારી.
ભક્તિ થકી ભવ બંધન તુટે, ડગલે ડગલે આયુષ્ય મુટે.
શ્રીધર અમ તન મનના તાપ સમાવજે...હમારી લાજ.

(પર)

હાનવિ માયા.

—:≡≡≡:—

ગાન મધુરા જાય રતિના રૂપે કામ લખવે,
રતેક સુધારસ સીમન કરતાં ઘડી ઘડી શરમાવે, મુજને એ મોહન લાવે.
વાત વાતમાં રીસ ઠરીને રેષ દોષ દર્શાવે,
પણુ મમતાથી પગે પડું તો, છાતી શું લપટાવે—મુજને.
ઠરી કમાણી પૈના લાવે પેટીમાંજ દયાવે.
કુંચી કરમાં લ્યો શેઠાણી ! કહી કહી બોલાવે.—મુજને.
ધર કુકડો થઈ ધરમાં બેસી આજ્ઞા નિત્ય ઉઠાવે.
ધરની દેવી કહી સલુણો સેવા સર્વ બજાવે—મુજને.
પ્રેમ પુષ્પનો પ્રેમ ભોગી તે પ્રેમસુધા પીવરાવે.
પ્રેમથી પરિભ્રમ્ય આપી પ્રેમ ઝુલે ઝુલાવે—મુજને

રા. નાથુલાલ. રાગ-ગરબો.

પાતળીયા! પાલવ મેશોરે, પાય પડું રે
અક્ષમેલા અળગા રહેનારે પાય પડું રે
છોગાળા બેડો મેશોરે પાય પડું રે
બહાલાજી મારા મહાની મદુદા મારી પુટી (ર)
આ કંઈ મોતનામાળા તુટી (ર) રે પાય પડું છું—પાતળીયા.
બહાલાજી મારા કંસનું રાજ નથી રૂડું. (ર)
કાંઈ નહીને કહેશે કુડું (ર) રે પાય પડું છું—પાતળીયા.
બહાલાજી મારા, ઝગડો ઝાઝો નવ કીજે, (ર)
તુને હાણ શાનું હીજે (ર) રે પાય પડું છું—પાતળીયા.
બહાલાજી મારા હયાનો પ્રિતમ છે સોહાગી; (ર)
ઝુને તારી માયા લાગી (ર) રે પાય પડું છું—પાતળીયા.

[૫૭]

સતી તોરણ.

—ભજન—

જેસલ કરી લે વિચાર, માથે જમકેરાં માર.
રવમા નેવેરે સંસાર, તોળાંદે કરે છે પોકાર.
આવેને જેસલરાય આપણુ મળીયે,

ખરા સંત હોયે ત્યાં જમ મળીએછ ?

આ ભવ આવીયો અવતાર માથે સદગુરુ ધાર.
જાવું ધણીને દરબાર એડલી કિતારે ભવપાર

—આવેને૦

મોતી એરણમાં ઝોરાય, માથે ધરણ કેરા ઘાથ,
પુટે ફાકટીઆં કહેવાય, સાચાની અરે ખળ્યુંથાય.

—આવેને૦

નવલખ કોયળીઓ ખંધાય, ત્યારે ગાંધીડો કહેવાય,
હિરા-માણુક હાટે વેચાય, તેનાં મુક્ત મોઢેરાં થાય-આવેને૦
નિત્ય નિત્ય ઉડી નહાતા જાય, કોયલા ઉજળા ન થાય,

એટો ગુણિકાનો તે તો બાપ કોને કહેવા જાય-આવેને૦
દેખા દેખી કરવા જાય, એ નર અંધુરીયા કહેવાય,

હાથમાં દીવો લાખને છતી આંખે કુવે પડતા જાય-આવેને૦
ઝોલી ચાર જુમની વાણી સતિ તોરણ દેરી ગાય-આવેને૦
મીરાંખાઈ રાગ, ભજન—૫૬.

ગુજત રાધા સંગ ગિરિધર કુસન રાધા સંગ,
અમીસ ગુલાલકી ધુમ મચાઈ, ભર પિયકારી રંગ-ગિરિધર,
લાલ મધ ધિંદાવન જમુના, ફેશર ચુવત અંગ”
નાચત લાલ અંધર સુ રશમર. ધિમી ધિમી આજે મુઠંગ.”
મીરાં કહે પ્રમુ ગિરિધર નાગર, ચરન કલમ કુંડંગ

લવ-કૃશ —વૈશાખલજન રાગ. ૫૬—

જેને જરી જગી સુરખા, જેને.....જરી જગી,
અલ્યા સુતો થું અલાગી! જીવ! જેને જરી જગી,
સગાંને બંબંધી ત્હારાં, સુખનાં છે બેલીર. (૨)
ઠેલી મેલી જશે કુખમાં રડતોજ ત્યાગી-અલ્યા સુતો થું—
કાયાની માયાને ત્હારી, કર તું વિખુટીરે (૨)
કુટી બુટી સાંધનારો-નથી કો વિરાગી-અલ્યા સુતો થું—
મ્હારું આ મ્હારું છે માતી ગુમાતી થું ચાતોરે (૨)
જાતો દરખાતો માતો જશે હામ ભાંગી-અલ્યા સુતો થું—

રાગ સાજ સંબલ-હનુમાન રતુતિ—

ધન ધન મહાવીર બજારંગ, રાવણુ લાંક જલાને વાલે.
આજા રથુનંદનકી પાય પહુચે ગઢ લાંકામેં આય;
કોષિત હો દી આગ લગાય, રામકે કામ જનાને વાલે.—ધન.
રાવનકી બાટીકા ઉગરી, માતા અક્ષય કુમાર સુરા રી;
ફસ ગયે બ્રહ્મા પાશ એકવારી, લીલા લલિત દીખાનેવાલે.—ધન.
ચઢી કુમ અશોકપર હર્ષાન, દિન્દી ઝટ મુદ્રિકા ગિરાય;
ચરનન ગિરે સિતાકે આય, પિયાકી ખબર સુનાનેવાલે.—ધન.
હકિત મેલનાદ ને મારી, વ્યાકુલ જયે લક્ષ્મન બલધારી;
લયે અંજલની સુખારી, લક્ષ્મન પ્રાણ બચાવે વાલે.—ધન.
માયા રચ અહિરાવન ધાય, જગ દર લે ગયા દોગો ભાય;
રામકે લક્ષ્મન સહિત ઉઠાય, જગ પાતાલમેં લાવેવાલે.—ધન.
કુષ્ટોકો મારો તત્કાલ, બકનોકા કરિયે પ્રતિપાળ;
કરુણાંગત દિવ મન્ત્રીલાલ, ધન વિદ્યા બલપાનેવાલે.—ધન.

સતી તોરલ.

—ભજન—

પાપ તારૂં પ્રકાશ જડેજ પાપ તારૂં પ્રકાશરે,
 તારી ખેડલીને યુગવા નહિ દઉં જડેજરે-તોરલ કહે છે-
 હરણ હયાં લખચાર તોરલ દે હરણ હયાં લખ ચારરે,
 કંઠક વનમાં મૃગલા મારીયા, તોળાદેરે એમ જેસલ કહે છે.
 કર્મ તારાં સંભાર જડેજ ધર્મ તારો સંભારરે-તારી ખેડલી-
 લુટી કુંવારી જન સતિ નારી, લુટી કુંવારી જનરે,
 સાત વીશું મોડખંધ મારીયા તોળાદેરે, એમ-જેસલ કહે છે
 ધર્મ તારો સંભાળ જડેજ ધર્મ તારો સંભાળરે-તારી ખેડલી-
 તોડી સરોવર પાળ, સતિ નારી તોડી સરોવર પાળરે,
 બાધ બાલીને મેં મારીયાં તોળાદેરે એમ જેસલ કહે છે
 કંઠક પરમાર્થ કર જડેજ કંઠક પરમાર્થ કરરે-તારી ખેડલી-
 માયાના જેટલા વાળ સતિ નારી માયાના જેટલા વાળરે,
 એટલાં કુર્મો મ્હેં કર્યા તોળાદેરે એમ-જેસલ કહે છે.
 પાપ તારૂં પ્રકાશ જડેજ પાપ તારૂં પ્રકાશરે;
 વિનવે જેસલરાય-સતિને વિનવે જેસલરાય,
 મારી ખેડલી જિતારો ભવ પાર, સતિ-મારી ખેડલી જિતારે ભવપાર-

અહલ્યા બાધ.

—:≡:—

રાજ સામી સાંજના આવજે, સામી સડકપર બંગલો,

મીઠા-મહેમાન આજ આવજેરે-સામી૦

પ્રીતિ સરોવરની પાળે પાતળીયા

અમીરસ પીળે પીવરાવજેરે-સામી૦

કાયાને ક્યારડે જહેકે કરતુરી

લહેરખડા લુટજે લુટાવજેરે-સામી૦

કુખીર લજ્જન

—૨૪૫ પદ—

તુંહી રામ તુંહી રામ તુંહી રામ, તારો ચરખો ખોલે રામ નામ,

ભજ તુંહીરે.....નીજ તુંહી.....રામ તુંહી;

ચરખો મારો અજમ રંગીલો, પુણીયો લાલ ગુલાલ
કાંતનેવાલી છેલ છખીલી, આકાશ નાંખે તાર, અરજ સુચખે મોરીરે.

રૂ પીંજરવા હું ગમ, તુમ પીંજે પીંજરા ભાર્ષ;
પીંજન પીંજેરે કોઇ ખા ગમ, કાંઈ દાસ ગુર સમજ ખતામ.

જળ ઉપર જળ નિપજેરે, જળમાં કાધો વાસ;
એક અચખો મેં સુણ્યોએ કાંઈ ખેડીયે જનમ્યો ખાપ.

ખેડી પુછે ખાપકું તું અજાણ્યો વર લાત;
અજાણ્યો વર ના મજે તો તારે મારે ધરખાર.

માતારે મરજો પીતારે મરજો મરજો ધર ભરથાર;
એક ન મરજો પીતારે મારા ચરખાનો ધડનાર.

રામદાસને ભણે કુખીરો આ ચરખો કહેવાય;
આ ચરખાને જે કોઈ ફરવે, તેના જન્મ મરણ મટી ગય.

મહાશ્વેતા કાઢંખરી. —:≡≡≡:—

પતિ વીના પ્રેમદાના મનના, પુરાય ક્યાંથી કોડ,
કહે સખી પુરાય ક્યાંથી કોડ ?

સરજનહારે સરજ જગમાં નરનારીની જોડ. (૨)

પથ પક્ષી વન વૃક્ષ નિહળો—સૃષ્ટિ માંદિ સત્રજે જમ બાળો.

નાના મોટા જીવ જંતુમાં, પશુ એવી નથી ખોડ—સ૦

પતિ બળ્યે પાતક સહુ ટળતાં, અખંડ સુખડાં સેજે મળતાં,

પતિ વિના સાહેલી જગમાં, હરાય જીતી હોડ—સ૦

(૫૭)

ઉદય-ભાષુ.

—રાગ-ભજન—

ટાળ્યા નહીંરે ટળે લખ્યા લલારે લેખ—ટાળ્યાં
વાળ્યા ખીજ તે ફળે, કરમે લખ્યું તે મળે—ટાળ્યાં
દશરથ બાધે તલાવડી, પાણી શ્રવણ બરે;
ધર્મ કરતાં ધાડ ચમ, આધળા બુગી તો મરે—ટાળ્યાં
રકુવીર ચાલ્યા વનમાં, સીતા રૂદન કરે;
દુષ્ટ દગે સતી લક્ષ ગયો, લંકા પળમાં બળે—ટાળ્યાં
હરિશ્ચંદ્ર જેવો રાજવી, નીચ ધર મજુરી કરે;
રાણી વેચી પરધરે, વેચ્યા ચાહે સો કરે—ટાળ્યાં
માલતી માધવ—

—:=====:

ચાલ...ચાલ...ઓ અલખેલી, વળી વળી પાછું જુવે શું પ્રેમ ઘેલી.
તારા ઉરમાં આનંદની હેલી સાહેલી, તારા ઉરમાં આનંદની હેલી,
મળ્યા હવે બેમાં, ચપેા ને ચપેલી.....ચાલ ચાલ;
મારા પગના ઝાંઝરની ખીલી, વારે વારે પડતી દીલી
(ખીલી જેવી દીલી, એવી તું એ છે હુડીલી, હવે ચાલ?)
(આ...આવિએ છીએ).....ચાલ.

એક જાહેર ખખર—

તાકીદ મંગાવો.

(ડીટકટીવ નવલકથાઓ)

ડાકુની દીકરી. અથવા—મોહિની ઉર્ફે મરીયમ	કી. ૦-૧૨-૦
લયંકર કુતરો અથવા—ખાયડી કે પહેલ	કી. ૦-૧૨-૦
ચાલાકચોર—અઠગ ઉડાવગીર	કી. ૦-૧૨-૦
રાયતાનની લીલા.	કી. ૦-૮-૦
ગરીબ હુલીમાં (મુસ્લીમ સંસારી વાર્તા)	કી. ૦-૮-૦

મળવાનું ઠેકાણું:— ચુનીલાલ-મ. શાહ. બુકશેનર-મુરતી.

છત્ર વિજય

—:≡:—

પાતળીઆ પાવવ છોડો કાઢ જોઈ જશે,
 —નખરાળાં શીઠ તરછોડો મારો જીવ જશે.
 બાળી બોળી હું બાળ કુંવારી,
 —બાળો બોળો હું છું બલ્લમારી.
 છોડો છોડો મારો હાથ મરડાઈ જાય છે,
 —આના આવા આળા જોઈ લાલિ થાય છે.
 કાં શું થાય છે? (મારો જીવ જાય છે, અરે હાથ હાથ હાથ)
 સુક-યા સાવિત્રી. (નાતરીઆ ન્યાતનો કંજેતો)
 નવ ગમે ઘરખાર, ભરી દુઃખની વખાર,
 બળ્યો સંસાર નાતરીયા ન્યાતનો.
 ...હીંદું નારનું બખાર, વહેરી વર્ષ વહે ભાર,
 જેમાં મજે નહીં મેળ કાઢ વાતનોરે—બળ્યો.
 કેમ કરી થાય કહો પ્રીતી પરાણે.
 “કરે જીવતાં મોહકાણુ—મુવે હોય તાણુતાણુ”
 ...ભાઈ બાઈનો વહેવાર ચામે જાતનોરે—બળ્યો.

પ્યુદ્ધેવ.

—:≡:—

પિયુ પિયુ પોકારતીરે. પપૈયા વધુ ઝુરે વનમાં,
 વિરહ અંગાર ઉઠે તનમાં, અતિશય બળી રહી મનમાં.—પિયુ.
 ખીલતી આ કળી કુસુમની, બોળી વિના કરમાય;
 ઝુકતી આ લલિત પાંખડી, બોળી મધુકર સ્હાય—પિયુ.
 બાળા રસાળી અંતરે, આકુળ વ્યાકુળ થાય;
 નમ્ર નવોઢા નૌતમ રમણી, રસિક નરવર સ્હાય,
 હંસણી દુઃખી ચર્તીરે, કામળ માનસ ઉપવનમાં—પિયુ.

કંસવધ.

— ગરબો —

જમુનાને તીરે જાદુવાસે, સખી બંસરી બજાવી,
 નંદલાસે વહાસે ચિત ચોરી મને બાવરી બનાવી.
 જૂલાવી માઈં બાન સાન કહાન ગયો હાંહાં,
 મને મેરલીએ મોહીતી ઉપજાવી — જમુના.

સાખી } સુંદર છખી જોઈ છેલની, ઉપજી અંતર પ્રીત;
 નટવર ગિરધર શ્યામમાં ચોંટયું માઈં ચિત.

નયન નેહ નચાવ્યાં વાલાડે સખી મુખ મલકાવી,
 છુપી છુપી કરી સાન, મને લીધીરે લોભાવી,
 ન ભાવે ખાનપાન નિંદ ન આવે હવે, લગન લલનાએ પ્રેમની લગાવી.

સાખી } વીરહ થકી વિંધાયલું, અંતર અતી અકળાય,
 અળગો રહે અલખેલડો, શું કરું સખી ઉપાય-જમુના.

પૃથ્વી પુત્ર

—:=====:

આવી આવી વસંતની જહાર, સુની મારી સેજલડી,
 તોયે આવ્યા ન હૈયા કેરા હાર, સુની મારી સેજલડી.
 લાવો લાવો સમજાવી, સુંદર શ્યામ શ્યામ શ્યામ,
 આવો આવો અંતરના આરામ, સુની મારી સેજલડી.

સાખી } મીઠા ખોલી કોકિલા કરે મધુર ટહુકાર,
 વીરહે વ્યાકુળ વલ્લભાદેતી શ્રાપ હજાર.

મનમમતા મોહન લાજા અંતર છો વિહવળ વહાજા,
 પ્રિતી ધારા વરસાવો, જાને તરસાવો, કુલસૈયા સોહાવો.
 કુલખાણુ વિધે પ્રાણુ-આ સુની મારી સેજલડી.

કુસમાવતી.

—રાગ-લજન—

બહે જન કાઠી યતો કરે, નસીમના લખ્યા લેખ ના ટાલે
 પાપીયા પાપી પગલાં ભરે, અંતમાં માથુ પટકી મરે.
 હરિશ્ચંદ્ર મહારાજ જીવેને, નિચ ઘેર સેવા કરે
 ચક્ર સેવકી સતિ લેખથી ગુમાન જ્ઞાને કરે—નશીબ.
 પાન્ડવ સરખા ધર્મ પારી પશુ, વન વન રવડી મરે
 ચીર હરણ થયાં સતીનાં પ્રભુ કૃપા ત્યાં કરે—નશીબ.
 સતીયા સુરજન બહે કુજનથી, કદી પીડાતા—ફરે
 સત્યમેવ જયતે સમજજો, ન્યાય નીચંતા કરે—નશીબ.

સરોજની

—રાગ-લજન—

કાળ નહિં છોડે, કાલા જ્ઞાને મથીને મરો,
 પાપી બ્રમણ કાજરે, ઘેળાં કાળાં શીદને કરો.
 મન જાણે છે મેં કયું કે! પણ કરનારો છે કોય;
 આઠ્યા અધવચ રહે ને, હરી કરે સો હોય,
 મિથ્યા પૈલવ માટેરે નિર્ઘવ જીવની શીદને કરો—કાળ
 નકકી સમજો કાળ રાય ત્યમ, રંક સર્વને ખાય;
 આંધી મુઠ્ઠીએ આવેલાં સૌ ખલી દાયે જાય,
 કરજો તેણું ભરશેરે! પરમેશ્વરથી જરી તો કરો—કાળ

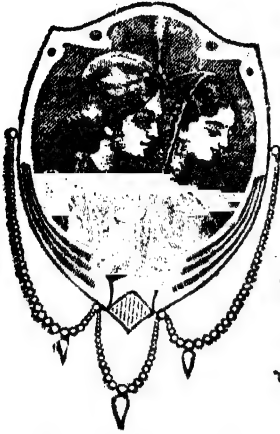
સરદારખા.

—કળેડાની કહાણી—

કાને કહીએ કળેડાની કહાણીરે, જેમ જળદ પીત્રાયે ધાણીરે,
 લોક વગોવે ને સાસુ સંતાપે, વળી પીયુડો છે પામર પ્રાણીરે.
 હું જોખન રસ કુલતી, પણ જોડીની ખોડ,
 પીયુડો રમે લખોટીયે કરતો દોડા દોડ.
 જગદીશ! હવે ગમરાણીરે, સદાય કરજો શ્રી સારંગ પ્રાણીરે.

રાજકઠીયારાની વાર્તા— (રાજકઠીયારો નોવેલમાંથી)

—રાગ-દોહરો—

ઝરતખંડમાં સુદીરગામ, ક્ષત્રિઓનું મોટું ધામ !
જન્મ નામે પુરનેા ધણી, સ'નામે રાણી પદમણી !
એક દિવસ નિશાએ રાય, પાસે રાણી ચાંચે પામ,
રાતદિવસનો પડયો વિવાદ! હોડકરી કીધો સંવાદ!
ચડા ઉતરી બેને યાચ, રાજ હઠમાં આવી જાય, !
હાજ્યાએ 'હાજ્યા' કરી, કાળરાત ખપેરા ઠરી !
ગર્ભવંતી શુભવંતી નાર, મૂકી રાત્રે વન મોઝાર !
રોતી પીટતી રાણી ગઈ, વનમાં પ્રસુત પીડા થઈ !
જયો કુંવરકન્હૈયેકહાન, જાણે ખીજે ભૂપ નિધાન !
પણ પતી વિષ્ણુસતીનું મન ક્યવાય, જુવે પુત્રને—
રોવાઈ જાય,

રાણી શોક અધિક મનધરે, દીકરો લઈ દક્ષિણ પરવરે,
ભુખ દુઃખના આગ્યાદીન, સતીનું શરીર યાતું ક્ષિણ.
પુત્ર ઉગારી માતા મરે, સીદ્ધિ સ્વર્ગ વિશે સંચરે !
મરતા માદળીયું દીધ હાથ, માતાએ આશિષ સંગાય.
કુંવર પછી કઠીયારો કયો પીતા કોધથી કુંવરી વર્યો.
સતિએ દળદર કાઢ્યું દૂર, ત્યાંથી આગ્યા શ્રી સિદ્ધપુર.
કપટે—કંથ વગડે ઉપડે,—(ને)—સતી સસરાને પાલવડે
+કહો જોગી પતી કહાં જઈ રહ્યા ! =જંગલમાં જોગી થઈ ગયા.
+કહો જોગી સસરાનું શું થયું ? =પુત્ર વધુ પર ચિત્તજ ગયું,
+કુંવર તાતથી કેમ પમાય ? =સતિને પતીનો સમાગમ ક્યાં થાય ?
=ઉત્તર સામી આપ્યો કરો, દક્ષિણ સામી પીડજ ધરો.
=જયો પીતાશ્રી જોધાણુ નાથ, લે સતી તૂંજ પતિનો હાથ.

રાજકઠીયારો નોવેલ-કી. સવા રૂપીયો.

મલવાનું ઠેકાણું:— ચુનીલાલ મ. શાહ. જુકશેલર-મુસ્ત

સ્નેહલતા

—:=====:

છે નોકરી દુઃખનું મૂળ શૂળ સૌને મોટી હાય હાયરે,

.....શૂળ સૌને મોટી (૨)—છે.

સારો દિવસ સેવા બળવી, પોઠવું આખર થાકી.

રાત વિતી ન માલમ પડે કે ઝટ નોકરી જાગી-શૂળ.

આમ દોડાવે તેમ દોડાવે કરાવે સર્વે વેક,

ધીક જગતમાં જીવતર તેનું (૨) ભરે આશરે પેટ-શૂળ.

પંડીત-જ્ઞાની ધ્યાની સર્વે લખી ગયા વિચારી,

ગુલામગીરી છે નફરત નોકરી (૨) નહીં કરવી તે સારી-શૂળ.

મીનળ-મુજળ.

—:=====:

અધુરો ઘટ છલકાય—આખરે અધુરો ઘટ છલકાય,

સાગરમાં બહુ શલીલે ભર્યું છે, પણ મઝા ન મુકે જરાય.

આમ્રતરૂપર ફળ આવે લમ નીચું નમતું જાય,

ઝેરડો ફળ આવે ભાક ! ઉંચો વંચતો જાય—આખરે,

મૂળ સંસ્કાર પડ્યા વીણ માન અધુરીયા કહેવાય,

વિદ્યા કે વિપુ, વીત વસ્ત્રથી જાતી સ્વભાવ ન જાય—આખરે.

સોનેરી જાળ

—:=====:

ભલે માલીક હો દુનિયાનો, ભલે અઠંગક હોય ખજાનો,

ભલે પ્રતાપ હોય વિદ્યાનો,

ભોગવવાને જોઈએ,—પ્રભુના ઘરનો પરવાનો:—ભલે.”

“સત્તા મળી શા કામની, જે ન્યાય પથે વળાય ના.”

“મહુત્તા મળી શા કામની, જે એક ટેક પળાય ના,”

“વિદ્યા મળી શા કામની, મદ-મોહ કંઈ જે તળાય ના.”

“શ્રદ્ધા ધરી શા કામની, જે આત્મ-શ્રેય સ્થાય ના.”

ભલે સુત હોય ધર્માત્માનો, ભલે મૂખ-રૂપ કે દાનો-ભોગવવા.

વિરહેશરી.

—:≡:—

આપ પાપડ વાડીમાં પધારજો દહેરીલાલ.
મંદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી કાઢની દુકાન છે.
રંગરંગીલા ચાલ મારી પાડોશમાં તુલસી ક્યારાતું નીશાન છે,
છળમાં તુલસીના ઝાડતું નીશાન છે. — દહેરીલાલ.
અખંડ ને અખંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો,
હડતાળવાળાતું તોફાન છે. જખંડ હડતાળવાળાતું તોફાન છે, —દહેરીલાલ.
—જેખમ ભરેલું કામ પુરી પંચાત છે, ધાસ્તી છે આદતમાં
—જન છે, મારા આપ ધાસ્તી છે—દહેરીલાલ.

સતી દ્રૌપદી.

—:≡:—

ધરો કાંઈ હિત શિખામણુ ધ્યાન, ગર્વથી નથી નાથ કલ્યાણુ,
કુસંપે રળ્યું કાણુ આરામ, મેળવ્યું કાણુ મહીમાં માન.
અભિમાન પર્વત છે મોટા, હેઠળ ઉંડી ખાઈ.....
ચડ્યા પડ્યા તે નર પછડાયા, છરમાં ગયા છુંદાઈ-ધારો.
લંકા સરખો ગઢ દૂર્ધટ ને સમુદ્ર સરખી ખાઈ.
લંક પતિ લંક પણ ન લાગ્યો. રણમાં ગયો રોળાઈ,
હિરણ્યાક્ષને—હિરણ્યકશ્યપુ એ જખરજંગ એ બાઈ,
નૃસિંહ રૂપે નખે વધેર્યો, માને ગયા મરડાઈ.....ધરો.
બુદ્ધદેવ—

—:≡:—

કુસની પાંખડી દ્યો પ્રાણુ, ગણી અંતરની ઝોળખાણુ—કુસની.
સ્વામ શલુણુ અમ ધર આગ્યા, શા કરીએ શન્માન.
નાથ નગિના પરિમલ્લ બીના, મન માન્યા મેહુમાન—કુસની.
ઝાંઝું થું કહીએ સમજુને, સખી નયનનાં બાણ;
વિમળ કમળ, આ સરવર જળતું. બોગી બખર સુખણુ—કુસની.

કુમારપાળ.

—:—:—:—

પ્રેમ તંત્ર અણુમોલ સખી એ શીખવ્યા નવ શીખવાય,
કોઈના શીખવ્યા નવ શીખવાય.—
 પડે સમજ અનુભવે આવડે, કાન્ત મિલન જ્યાં થાય,
એકાન્તે કાન્ત મિલન જ્યાં થાય—સખી.
 પ્રિયતમને જોતાં શરમ ચડે, ધડકે ઉર પાછા ચરણ પડે,
 ત્યાં શાં શીખાવે પ્રણય તંત્ર. જ્યાં નયને મદ ઘેરાય,—
હઠીલા નયને મદ ઘેરાય—સખી.
 પણ જ્યાં જરી આંખથી આંખ મળે, પળમાં ઉર એક ખીજાં ઉછળે
 અધીરા હૃદયેથી હૃદય મળે, ત્યાં રસ સાગર છલકાય—
સ્નેહથી રસ સાગર છલકાય.

બોહાણો.

—વૈરાગ્ય ભજન—

જુહું જુહું જગત ખરું જાણ્યું મારે.
 જુહી જનન—જુહીમાયા, જુહી મોહ મરેલી કાયા,
 કાચ કુંપો કાચા મમતા તાણું મારે.
 ગગને જામે વાદળ જોડે, પાણીમાં પ્રગટે પરપોડે;
 ખેલ વિદ્યેના ખોટો—સાચો જાણું મારે—
 મારું મારું કરતાં મરતાં દ્રવ્ય કાજ પાપે નહીં ડરતાં,
 મેલી ચર્યા દામ—ખજાને ખાણું મારે.
 જુહી જાણો જગતની આજી, આતશખાજી જાશે ગાજી.
 આંતે સૈને સોવું છે સ્મરશાન મારે.

હુન્નર શિક્ષક—

વગર મુડીયે પૈસા પેદા કરવનું શાધન,
 કીમત રૂ. ૧-૪-૦ મંગાવો,

ચુનીલાલ મ. શાહ બુકશેલર. સુરત.

શાલિવાહન

—:====:—

મીઠી નજરના તરસ્યાના તરસ્યા બની રહેજો,
 સિંધુ તમે તો બિંદુ સમ અમને ગણી લેજો,
 છે સાગર હૃદય તમારાં, ત્યાં શા અભિમાન અમારાં
 નિભાવજો શરણાંગત બધી દોષ સહી લેજો:—
 જીવન તમારે ચરણે આત્મા તમારે શરણે,
 મમ આત્મ તણા પરમાત્મ બનીને અંતરમાં રહેજો:—
 ધના ભગત.

—:રાગ-ભજન:—

રામબાણ વાગ્યા હોય તે જાણે, ઓલ્યા મુરખા મનમાં ન આણે.
 ક્રુવને વાગ્યાં, મદ્દહાદને વાગ્યાં હરી ને બેડાં ઠોકણે
 ગર્ભાસમાં શુકદેવને વાગ્યાં, એવું વેદ વચન પરમાણે—રામ.
 મોરદ્વજ રાજનું મન હરી લેવા, મહારા વાંસો આવ્યા જે ટાણે,
 લક્ષ કરવત મસ્તક પર મેલ્યું, પત્ની-પુત્ર બેઠે તાણે—રામ.
 મીરાંબાઈ ઉપર દોષ કરીને, ઓલ્યો રાણોજી ખડમ તાણે.
 એરના પ્યાલા મહારા ગીરધરલાલે, આરોગ્યા અમૃત ઠોકણે—રામ.
 નરસીંહ મહેતાની ફુંડી શીકારી, વ્હાણે બેપ બરી ખરે ટાણે,
 આગળ સંત અનેક ઓધાર્યાં, એવું ધનાભગત ઉર આણે—રામ.

શાલિવાહન

—:====:—

અમર કામ જે કરે જગતમાં તે નર-અમર ગણાય,
 જગ કલ્યાણે જીવન વીતાવે યુગ યુગ એ પૂજાય;
 મનુષ્યમાં તે જન દેવ મનાય:—અમર
 આત્મ ત્યાગના ઉજવળ વૃતના ધર ધર ગીત ગવાય.
 જેમ પુષ્પ ખરી કરમાય, પશુ વાસ વિમળ રહી જાય.
 કીર્તિવાસના કીર્તિવંતની અખિલ જગે ફેલાય:—અમર

વિક્રમચરિત્ર

કાષ્ટ દુષ્ણ લ્યો દીલરંગી, શોખીલા શાશ્વત ઉમંગી—હાં
 કુશી પીયે કમુખલો ગાંજો પીયે અબુધ,
 હારે તો દીવાના પીયે, દાના પીયે દુધ—હાં કાષ્ટ.
 એક અમીરસ દેવનો, ખીજો રશ છે. પ્રેમ,
 ત્રીજો રશ ગારશ ભલો, પીયે કયા હેમ—હાં કાષ્ટ.
 ગારી ગવરી ગાયનાં, ગારા મીઠાં દુધ.
 હું પશુ ગારી ગારડી, ગારે દીલ છે શુદ્ધ—હાં કાષ્ટ.
 હેમ કટારો હાથમાં, માંઢી અમૃતસાર
 ચતુર હોય તે ચિતરે, ગુણ સમજે ન ગમાર—હાં કાષ્ટ.

શ્રી તુલશીદાસ કૃત, ભજન. —રાગ-ખિહાગ—

ખ્દાનાતી પત રાખ, પ્રભુ તારા ખ્દાનાતી પત રાખ;
 ખ્દાનારે માટે જો દુઃખ દેશો તો, કાણ જપે તારો જપ—પ્રભુ.
 રોહીદાસની તમે પાતરી લીધીને, નવ જોષ જત કે ભાત;
 સેનાની માટે સનમુખ રહીને, તમે નાઈ કહેવાયા નાથ—પ્રભુ.
 પ્રહ્લાદની તમે પ્રતિપાલણ કીધીને, સ્થંભમાં પુર્યો વાસ;
 તાતી કદા તમે શીતળ કાધી, સુવંવાને માટ—પ્રભુ.
 પંચાળીનાં પટકૃળ પુર્યાને, રાખી સભામાં લાજ;
 સાયરમાંથી બુડોતો રાખ્યો, રામ કહેતાં ગજરાજ—પ્રભુ.
 ઝેર, ફતાં તેનાં અમૃત કીધાને, આપ્યાં મીરાંને હાથ;
 મેંતા ને માંડળીકે મારવા ધાર્યો, તો કેદારો લાગ્યા મધરાત—પ્રભુ.
 ભાતોનાં તમે સંકટ ભાગ્યા ત્યારે દ્રઢ આળ્યો વિશ્વાસ;
 તુલશીના સ્વામીને કહું કરજોડી, પુરો અંતર આસ.—પ્રભુ.

શાલિવાહન. —રાગ, મઝલ કંવાલી—

માયું તમારી માયા, કાયા હશે ત્યાં છાયા,
સ્વામીનું તમારે ચરણે, વૈભવ બધા શ્રમાયા,
જગની તમે વિભૂતિ, વિભૂતિ હું તમારી સ્વામી,
મારા અને તમારા, યોગો અમર લખાયા,
વૈભવ બીજને આપે, કુળે બીજનાં કાપે,
પરમાર્થે પ્રાણ ત્યાગે, સાગી ખરા બણાયા,
દીન-રાત જેણે જગી, સેવા જગતની સાધી,
પ્રભુતા બધી એ જીવે, જગમાં પ્રભુ મનાયા—માયું

લોખલગતનો ચાખખો. —:====:—

પ્રાણીયા મજલેને કીરતાર, આ તો સ્વાનું છે સંસાર
ધન દોલત અને માલ ખજાનો, પુત્ર અને પરીવાર,
તેતો તજી તમે જશે એકલા, આશો જમના મારરે.—પ્રાણીયા.
જાંચી મેડીને અજબ જરખા, જોખ તણે નહીં પાર,
છત્રપતી તો ચાલ્યા ગયા, તેના બાધ્યા રહ્યા છે ખારરે.—પ્રાણીયા.
ઉપર ઘુલ્યાં ફરફરેને, હેઠળ શ્રીફળ ચાર,
હીક કરી એને ઠાકીમાં ધાલ્યો, પછી પુકે પડે પોષારરે.—પ્રાણીયા.
શેજ તળાઇ વીના સુતો નહીને, કરતો હુન્નર હમ્મર,
ખોળા ખોળાને બાળશે, જેમ લોહુ ગાળે લુહારરે.—પ્રાણીયા.
શમશાન જમને ચેહ ખકરી, તે ઉપર કાઢતો ભાર,
અગતી મુકીને અગા રહે, પછી અંજે કરે અંગાર.—પ્રાણીયા.
સ્નાન કરવા સૌ ચાલીયા, મળી નર સધળાને નાર,
લોખેલગત કહે દસ દહાડા રોમને, વળતી મુકયા વીસારરે.—પ્રાણીયા.

સૌરાષ્ટ્ર વીર.

—:=====:

એ.....નીંદરડી હડાડે રાણા જાગે કાષ્ટ રાણી જાયા
ક્ષત્રો વટવાટ તમારી જેતી રહી, જમાનાથી જનની આજ
રેતી રહી—નીંદર-

ચોહાણીએ રણ ચઢાવ્યાં સોળાંકીએ શર ગુમાવ્યા
આવડા કીર્તી ચોરે ચોટે ગઈ-એ-જમાનાથી
સુનાં મળી મંદિર મહારાં, પ્રજાસના દિવ્ય કિનારા
સુની સુની આજ એ રણવાટો રહી-જમાનાથી.
લુંટાયા શું લુટો લાજ લુંટાઈ ગઈ-
જમાનાથી જનની આજે રેતી રહી—એનીંદર
શાલિવાહન.

—:=====:

લક્ષ્મી વિષ્ણુ લક્ષ્મણવંતાની, કીંમત નહીં અંકાવાની
ભાગ્ય વિનાની લક્ષ્મી ધરમાં, આવી તે વહી જવાની—
લક્ષ્મી તું છે મૃગ દુઃખનું, જ્યાં ત્યાં કલેશ જગાવાની,
ચંચળ થઈ ધરધર ફરતી તું. સારા કર્મ તગવાની—
એકનું લઈ બીજાને આપે, તું પણ છે મોટી ક્યાંની
હીકમત છે બસ એકજ તારી, હુસ્તાનેજ રડાવાની.—

મીરાંબાઈ કૃત ભજન. —રાગ-પદ—

સુખડાની માયા લાગીરે—મોહન તારા —ટેકઠ

સુખડું મેં જોયું તારું, સરવે જુગ થયું ખાઈ, મન માઈ રહ્યું ન્યાઈરે.
સંસારીયાનું સુખ એવું, ઝાંઝવાના નીર જેવું, તેને તુચ્છ કરી ફરીએરે.
સંસારીયાનું સુખ કાચુ, પરણીને રંડાવું પાછું, તેને ઘેર શીદ જઈએરે.
પરણું તો પ્રીતમ પ્યારો, અખંડ સૌભાગ્ય મારો, રંડાવવાનો બે ટાળ્યોરે.
મીરાંબાઈ કહે બધીહારી, આશા એક મને તારી, હવે હુતો બડભાગીરે.

શાલિવાહન. —રાગ ગઝલ—

સુખની ગણાય કાયા, કુમનીય જેની કાયા;
 આરામ ત્યાં છુપાયા, રમણી મહાન માયા.
 મદમસ્ત હસ્તીઓના, કુંભસ્થળો વિદારે;
 કે લાખ-અડ્ડગથી જે રોકાય ના લગારે,
 તે રહેજમજ સ્ત્રીના, કરપાસમાં કસાયા—રમણી.
 અલકાવળીની લટમાં કે રકત અધર પટમાં,
 દગ બાણુની ઝપટમાં, કે ઉભય ઉરજ ધટમાં;
 લપટાય નહીં એવા, નર કોષ નથી સૂઝવા—રમણી.
 એ સ્વર્ગ હોય શ્યામા સંસાર સ્વર્ગ સમજે;
 એ નર્ક હોય નારી, તો જગત નર્ક સમજે,
 પણ સર્વ જીવંતીનાં સુખ દુઃખ ત્યાં છુપાયાં—રમણી.

કપીર લજન. —રાગ. કીરતન—

સુખજા કયા દેખો દરપતમેં તેરે દયા ધરમ નહીં મનમેં—મુ.
 જેથી પુલ રહી પુલવાડી, બાસ રહિત નીજ પુલમેં,
 એક દીન એસી હો બચગી, બાક હોગી તનમેં—મુ.
 ચુવા-ચંદન, અપીર અગરજ, શોભે જોરે તનમેં,
 ધન-જોખન દો ધડીકા સાથી, છુટ જાવેગા કણમેં—મુ.
 કોડી કોડી માયા જોડી, સુરત રહે નીજ ધનમેં,
 દશ દરવાજા બંધ રહે તો, રહે ગણ સખડી મનમેં—મુ.
 વાંસનડી એક નાવ બનાધ, લે ચલે જંગલમેં;
 બરમી ધરમી પાર ઉતર ગયે, પાપી હુએ જલમેં;
 કહત કપીરા સુતો ભાષ સાધુ, એ કયા લગ રહી મનમેં—

રાજ ગોપીચંદ. —રાગ-ઝીઝાદી-કુમરી—

ભજનનરે ભજરામ, દુન્યા ભુજાએ કે-ભજ.

જીવન થોડા રસ્તા ખીકરે, જપ હર પલ હર નામ—ભજ.

ભોગકો છોડકે ભોગકો, લેના, કંઈ કંઈનરે રહે કામ—ભજ.

શાલિવાહન.

—:====:—

ભગ્યું નસીબ હવે ભગ્યું, જીહાં ખરાખર,

ભાગ્યું દળાહર દુઃખ ભાગ્યું, જીહાં ખરાખર.

સોનાનાં ધરખાર ચણાવું હીરા માણેક અપરે જાવું,

આંદીના ચોક હું પુરાવું, જીહાં ખરાખર.

દશ હજાર હું દોલીયા રાખું ચોપડા પારાવાર.

પાને પાતું ફેરવી જીવે ઉધાર ના તલભાર.

.....નાણાવટી કહેવરાવું.....

આપણે તો અખેપાતરની શેઠ દીલથી કરશું સેવ,

મન ભાવતું મને આપો નવું તવું અન દેવ.

.....ખાતું અને ખવરાવું.....

ભોજ ભગતને આખખો. —:====:—

ભરમાવી દુન્યા ભોળીરે, ખાવો આપો ભજૂતી ચોળી.—૨૬.

ઢોરી ધાગને વણી ચઢી કરીને આપે ગુણકાની ગોળી.

જીવને હણતાં દયા ન આણે જેમ લીલ કાંદર કે કોળી.—૩૦

નીત નીત દરશન નિમ ધણે, ઘેર આવે ત્રીવાની ટાળી,

માઠ માઠ કરીને ખાવો ખેલાવે, હૃદયે કામની હોળી.—૩૦

સધળા શીખ્યને ભેળા કરીને ખાય ખીર ખાંડને પોળી,

ભોખેભગત કહે ભવસાગરમાં આવે નાખ્યા ભોળીરે.—૩૨

મરિંઆઈનું ભજન. —રાગ-ભજન.

તું તારા ખીરક સામું જોઈ શે જામળીયા. (૨)

ના જોઈશ કરણી હમરીરે...ંહાલા...(૨)...તું તારા-(૨)

ગજને કારણે હાલા પેલ ધાયા (૨) દ્રૌપદીનાં ચીર-વધાર્યા રે-ંહાલા(૨)

દીટાડીનારે હાલા, બાળ ઉગાર્યા (૨) પાળજે પત જગરાયારે હાલા (૨)

—માપણુ-(જે જોવરધન ધરણુકી જે, વાહ, ખીરાં વાહ, ભગત-ખીરાં વાહ)

શ્રી સત્યનારાયણ. —:::—

કહું આપ વીતી કમ કથા દુઃખીઆરી, કાળજડું નાંખતી સંહારી-કહું.

આ નગર સાધુ શેઠની, બહુ લાડકા દીકરી હતી;

ખાતાં બગાસું દાસીઓ કંઈ લાખ યે હાજર થતી-કહું.

માતી હીરા પહેરી ચરણ, ધરણી પરે ના રાખતી;

તે આજ હુકડા કાજ તમ ધર, આવીને લીખ માંગતી-કહું.

પતીને પીતાજી લેખને, હાણે વિરશે સંચર્યા;

ચોરાઈ ગઈ લક્ષ્મી અને, આગે રખડતાં છે કર્યાં-કહું.

ચઢતી અને પડતી પ્રભુ, ચીરકાળ કોની ન રાખશે;

બીઆરી પળમાં જૂપ થઈ, જૂપ થઈ લીખ માગશે-કહું.

શાલિવાહન.

—રાગ, ગઝલ—

રસીલાં પ્રેમીનાં હૈડાં, પ્રીતમમાં રાત દિન રમતાં.

સલુણાં શ્યામનાં સ્વપના નજરથી ના ઘડી ખસતાં

પ્રીતમ જો હોય પાસે તો બધુંયે વિશ્વ પાસે છે,

વસે દુર જો નજરથી જો જગત આ શૂન્ય લાસે છે.

બધુરાં એ સવાલોના? જવાબો પ્રેમીઓ ખોળે,

અજબ ઉત્તર એ પ્રેમોના, એ પ્રેમોનાં લખાયાં છે:—

કુળીરકૃત.

—ભજન-રાગ-પા—

રામ નામ તું ભજવે પ્યારે કાવકુ મગશ્રી કરતા હે,
 કૃપ્તી મટીકા અંગભા તેરા, પાવ પલકમે ઢલતા હે—રામ૦
 આઠાણુ હોકર પૂરાણુ વાંચે સ્નાન તરપન કરતા હે,
 સરવ કા સુચિત રહેતો, ઓ કયા સાહેબ મીલતા હે—રામ૦
 જોગી હોકર જટા બઢાવે, હાલ મસ્તમે રહેતા હે,
 ઉપર ધરેકર હાથ સુંકાવે, યો કયા સાહેબ મીલતા હે.—રામ૦
 માન માન પડતે કાલે કપડે, દાઢી મુછ મુઠાતા હે,
 લઉટી લકડી હાથ પકડકર, ઓ કયા સાહેબ મીલતા હે.—રામ૦
 મુદ્દલાં હોકર બાંગ પુકારે, ઓ કયા સાહેબ બહિરા હે,
 મુગીકે પાવમેં અવાજ બાજે, ઓબી અલ્લા સુનતા હે.—રામ૦
 બજથ હોકર લીંગ બઢાવે, ધર ધર લેકર શીરતા હે,
 શાંખ બજાકર ભીક્ષા માંગે, ઓ કયા સાહેબ મીલતા હે.—રામ૦
 કહત કુળીરા સૂતભાઈ સાધુ, મનકી માલા જપતા હે,
 ભાવ બકિતસે ધ્યાન ધરત હે, ઉત્ક સાહેબ મીલતા હે.—રામ૦
 એક અબખા.

—:====:—

સંસાર સુધરે કેમ કરી, નહી સમાન જ્યાં નરનારી—
 જ્યાં જુગતી જોડી હોય નહી, ત્યાં ઉમય જીવન દુઃખકારી—
 માધ જન્યા બેરીસરને આમ બારાખડી તવ બણે
 આમ જય લાપણુ કરવા તો-માધ ઘોડીયાં તણે
 —કોણુ સમજે જવાબદારી.

કોસેજ મહી જે શકુન્તલાની સ્વપન સુષ્ટીઓ ધડશે—
 કોષ છાણા વિશ્વનારી એ રસીયાને પાલે પડશે—
 લોગવશે જન્મ બીમારી.

(૭૬)

મહુ બંસરી

—રાગ-ઉસ્તાદી—

ઘોરી બેયા ન પડરઝીરધારી સ્થાપ, મલી ભરત નીર જમુનાડે ધામ.
તુમ તો જાતે સોતન સંગ રહેને, અબ તો સદન પ્યારી સ્થાપ...ઘોરી.

શાહ-કે-ચોર

—રાગ-કંવાલી—

સંસાર આ છે ચિત્રમય બાજગરી દેખાય છે.
અમૃત બધું કે ઝેર એમાં તત્વ ના સમજાય છે.
કાષ્ઠ રથળે વિદ્વાન જનની વાત તો સમજાય છે.
કાષ્ઠ રથળે કાફ નિશામાં દાનવો દેખાય છે.
રમણી રમણના પ્રેમમાં રસરંગ જો રેલાય છે.
કાષ્ઠ રથળે નિજ વૃદ્ધ પતિની કથનીઓ કહેવાય છે.
સંગીતના સુરો કહો—તો રૂદન ક્યાં સમજાય છે.
આનંદ મરતી ક્યાં ઉડે તો શોક ક્યાં ઉભરાય છે.
સંસારની માયા મહો ખોટું ખરું બેળાય છે.
જે જ્ઞાનથી મુક્તિ મળે એ જ્ઞાન ના સમજાય છે.

નરસિંહ મહેતા, —:≡≡≡:—

બહાલા વેગે આવોરે દયા દીલે લાવોરે, બીડુ મારી ભાંગવા દોજ.
નહો આવો તો છાતા ઉઘાડું બધાં છીદ્ર.....વાલા.

આહુરડામાં ઉછર્યા ગોનાળીઆમાં વાસ,

કાંધે કાળી કામળી માગી પીતા છાસ.

માતા કેદે, મુકાં પુરો મારી આશ, હું રાણુ તમથી દાવોરે...બીડું

એ માતા એ બાપના નકલ નિર્લજ બાળ,

મહી માખણના ચોરડા કંસ તણા હે કાળ.

સોડ તળેરાણી રાધાન ગ્રી. દુરિજન આપે આળ, મીરા વેગે ધાવોરે...બીડું.

શાલિવાહન.

—:—:—:—

ખરી સામે ન જોશો જરાય—નજર મને લાગેરે
 —જોતાં નયને નયન ઢળી જાય નજર નહીં લાગેરે—
 બૂલી મને હું સૌને બૂલાવું:—
 —બૂલો નહીં એવા બેઠ શીખાવું.
 મીઠી મુંઝવણી થાય—નજર મને લાગેરે—
 જાદુગરી તેં જાદુ ચલાવ્યાં.
 મોહન મંત્રથી લાગ બૂલાવ્યાં, કોને ખબર થું થાય,—

લજન—

—રાગ ગઝલ—

શ્રીરામ કહેનેકી મઝા, જીજ્ઞાસી જાણે આ ગયા;
 જીવન મુક્ત હો ગયા, ચારો પદારથ પા ગયા—રેક.
 હુંડી મઝા પ્રહલાદને, ઉસ નામકે પ્રતાપસેં
 નરસીંગ હો દર્શન દીયા, ત્રીલોકમેં જશ છા ગયા—શ્રીરામ,
 એસા બીજન—સીવરી, કીમ પ્રેમસેં સુમરન કીયા;
 પરમત્મા ધર આંધકે, ઉસ હાથશે ફેલ ખાલીયા—શ્રીરામ.
 વાદમીકે ખડા અધમ, ઉસ નામકા સુમરન કીયા;
 સત કોટી રામાયન કરકે પ્રભુ પદારથ પા ગયા—શ્રીરામ,
 સતકોટી કી તકસીરમેં, જળ સંજુતે પાયા ઉસે;
 જાપે કૃપા ઇનકી બાઇ, સદગુરમે દર્શન દીયા—શ્રીરામ.
 સખસેં બડી દગ્ગ કીયા, બકતોના દસ કલી કાલમેં;
 નરસીંહકી હુંડી દારીકામેં, શાગરા શિકરા દીયા—શ્રીરામ.
 છા રહી કીરત બીમલ, રૂપરાજસી સંસારમેં;
 અથ કે મારીંદ તુલસી, પ્રેમ રસખસા દીયા—શ્રીરામ.

શ્રી બ્રહ્માનંદ ભજન.—રાગ. ગઝલ—

કુળ્યુ ધર નંદે આયે સિતારા હોતો એસા હો.
કરે સખ પ્રેમસે દર્શણુ દુલારા હોતો એસા હો.
બકાસુરકો મક્કલ ડારા, પુતના જનશે મારી.
કંશકો કેશસે ખેંચા ખિલારા હો તો એસા હો.
કુદ પાનીકે અંદરશે, નાગકો નાથ કર લાયે,
ચરણુ કૃષ્ણ પેધરકરકે, નચારા હો તો એસા હો.
તીર જમુનાકે જ કરકે બળમ્બ બંસરી મોહન.
ચલી ધર જોડ બ્રજનારી પિયારા હો તો એસા હો.
ચ્યામ રાજ કુંજનમેં; મતોહર રૂપ જન કરકે

દેવ દર્શનકો ચત્ર આયે; દીલારા હો તો એસા હો.
મયે જળ છોડ ગોકુળકો નહિ શીર સોટકર આયે,
સખિ રેતિ રહી જનમેં કીનારા હો તો એસા હો.
પૂરી દ્વારાવતિ જકર. મહલ સોનેકે જનવાયે,
હજરો રાનિયાં વાંહી, ફસારા હો તો એસા હો.
કુરે-પાંડવ લડે રનમેં, જીત અર્જુનકી કરવાઈ,
જ્યાઈ લાજ દ્રૌપદીકી સહારા હો તો એસા હો.
ઉતારા માર જૂમીકા, સિધારા ધામ અપનેકો,
વો બ્રહ્માનંદ દુનિવાસે, નીયારા હો તો એસા હો.

મુદ્રા પ્રતાપ.

—રાગ-પ્રભાત—

જગી જીવ જો જરી જીવન તારું હરી—રાત્રી અંધારી વહી વાયુ ઠહાણું,
અન્ય સૌ પરહરી સમરને શ્રી હરી, ફરી ફરી નહીં મળે આવું ટાણું,
અધિક ગોવિંદથી પણુ ગુરને ગણી, ગુર પદે પરમ આનંદ માણો,
સાર હીન સકલ સંસારમાં, સારનો સાર શ્રીહરિ તણું નામ જણો.

(૭૬)

શ્રીઅક્ષાનંદ ભજનમાળા-ભજન, રાગ, જ'ગલા. તાલ ૩

આજ ખેલન મત જ મેરી સજની, સામ સુંદર ધર આવત હૈરી-ટેક.
 મોરમુગટ સિર ઉપર રાજે, ગમે જન માલ સુઢાવત હૈરી-આજ.
 અંશી અધર લગાય બખવે, મધુર મધુર ધુન ગાવત હૈરી-આજ.
 પીતવસન-મકરા કૃતિકુંડલ, પગ નપૂર ઝણકાવત હૈરી-આજ.
 અક્ષાનંદ પ્રેમવક્ત્ર મોહન, સખિયન દરશન દિખાવત હૈરી-આજ.
 નરસિંહ મહેતા કૃત ભજન-રાગ-પદ-

સંતો અમે વેઢવારીયા, શ્રીરામ નામના વેઢવારી આવેરે બધા ગામગામના.
 અમારે વસાણુ સાધુ સહકારે ભાવે અઢારે વરણુ જેને હોરવાને આવે.
 અમારે વસાણુ કાળ-દુકાળે ન ખુટે, ચોર ન લુટે જેને રાજ ન દહે-સંતો.
 રામનામ ધન્ય મારે, વાળે તે ગાળે છપ્પન ઉપર ભેજણુ ગજો વાગે-સંતો.
 લાખ તણા તો લેખાં નહીતે પાર વિનાની છે પુંજ,
 હોરવું હોય તો હોરી લેજો કરતુરી છે સુધી-સંતો.
 આવરેને ખાતાવઠમાં લક્ષ્મીવરવું નામ,
 ચીઠીમાં ચતુરભુજ લખીયા નરસંધ્યાનું નામ-સંતો.

સોનેરી જાળ -રાગ-ભજન-

(તાર)-નાવલડું હંકાર સાજન ધીરે ધીરે,
 ભવસિંધુ આ ભયકાર, સાજન ધીરે ધીરે...તાર.
 મદીરા પી મન માકડું કુદે, નાવડું ચુરા થાય,...સાજન.
 અહંભાવના વાદળ છાયાં, હૃદયાકાશની માંય.
 મદમત્સરનો મેહુલો વરસે, કુબતી હોરી જાય;
 દિશા દુર્ગમ લીધી દુર્ગુણની, સીધી ભૂલ્યો વાટ,
 સત્ય ધ્રુવનો તારલો ચુક્યો, કેમ મળે મુકિત ધટ...સાજન.

લેડી લાજવન્તી.

—રાગ—ભજન—

હાથે મહેલ અટારી બાધે તું જાને નહીં મરના,
શ્વાશકા તો વિશ્વાસ નહીં ઓર, અમર બરોસા કરના.
તું જાને ધરતી મેરી, ધરતી કહે તું મેરા.
રજની પૃથવી ધેરી કહાં તક, અંત તો હુવા સવેસ.
કાંઈ કંચનકી લાંકા છુટાયે ગએ, કાંઈ કૌરવકા ગૌરવ મીટાયે-ગએ;
કંઈ લાખો સીકંદર બનાએ ગએ, જીનકે ઝંડે વિજયકે ધુમાએ ગએ,
બડે છત્રપતી જો કહાએ ગએ, ખાત્રી હાથો જગતમે સખ આએ ગએ.

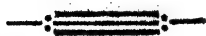
વિષ્ણુવેલી.

—:===:

સુંદર શામળીયા, નામ જપીશ નિત્ય તારું—મું
મનહરના મળીયા, કાશી કરવત પારું—મું
શામળી શણગાર હમારા, કાળજી હયું કામભુગારા,
વીનવે કરગરી દીન દારા, દર્શન દો દીલદાર તમારા;
ક્યાં હું, કહું હું ખ માઈ.—સુંદર શામળીયા.
આસપાસ નહીં વાસ નિહાળું, આહાહા, ત્રિભુવન ભાસતું કાળું,
નિરખું નહીં મુખડું તારું જમ હીમાલય ગાત્ર હું ગાળું.
કળીર ભજન. —રાગ ભજન પદ—

દયા-ધરમ નહીં મનમે, મુખડાં ક્યા-દેખો દરપનમે,
કામજકા એક નાવ બનાયા, છોડા સમંદર જલમે,
નુગરા એકન વાલા કુખે, સુગરા તરખય ઉતમે,—મુ.
મુચ્છ સમારી પાઘડી બાંધી, તેલ લગાવત તનમે,
કુંગરકા પાની જોખનકા લટકા, ઠલજવેગા છીનમે—મુ,
ઓર કાયામાં પાસ ઉગત હયે, ગૌઆ ચરત હયે બનમે,
કહત કળીરા સુતોભાઈ સાધુ, રહ ગઈ મનકી મનમે—મુ.

શુકદેવજી.

સુખ દુઃખ મનનાં કારણ સજની, મન પર સૌ આધાર;
 જેનું મન જેથી માન્યું તેમાં—સુખ તેને સાર...સુખ.
 યોગી છે યોગે રાજી, (૨) ભોગી ઉપભોગે રાજી (૨)
 રાજી વનવાસી વન મોઝાર
 સજની રાજી વનવાસી વન મોઝાર.....સજની.
 ડહેસે ધરખારી રાજી, મહેસે દરખારી રાજી, (૨)
 રાજી જેનો જેવો અધીકાર;
 સજની રાજી જેનો જેવો અધિકાર.....સજની.

અખજેનાં અંધન.

રાગ—“ભજન”

જાન હે જાના, સખકો હે જાના,
 સોહન જીસમે પડોયાના, ફિર નહિ આના જાના—ટેક
 કાયા ધડ કચ્ચા લાઇ, માયા બાદલકી છાઇ,
 લડકા લડકી લુગાઈ, રવારયકી હે સગાઇ, મત હોના દિગગીર—
 માલ ખખના મયના હુધી, ધોડા ઝોર સમયાના,
 સખકો છોડ અકેલાહી જાના, આવે પરવાના;
 જગ ઝોકકૂ ન ચસે બહાના, ચલતી નહીં તદખીર.—ટેક.

જલસા સંગ્રહ.

—રાગ, પીલુ, પદ—

કીસીકા કૌન સંગથીરે ખાખા—કીસીકા.

જુડીરે માવા જગન લુગાવા, કહેત પુગણકી પોથીરે-ખા-કી.
 દૌલત દુનીયા માલ ખખનાં, માત પિતા સંગ નાહીરે-ખા-કી.
 આપહી આવે અકેલા રી'જાના, હોતે મશાનકી માટીરે-ખા-કી.

મનોહરી રંગા.

રાગ કન્વાલી.

જનતાનાં બાગમાં બાપુ માયાળુ એક માળી છે;
 રસિલા છાંડ ને પાણી સીંચી નેકલાલી છે—ટેક.
 મુગાંધી તો બ્રમર દહેશે, ખરો માનિક તો તે રહેશે
 ખીલાવી જો નહિ દેશે, જુદ્યો નિજવર્મ માળીએ—જ.
 જશે જ્યાં ફુલની કળીઓ, જશે સંધે મુગાંધી તો,
 હશે ફળ ત્યાં હશે ઠળીઓ, જુરો ધારો નિહાળીને—જ.
 પિતા પુત્રી પરાયું ધન, થશે બીજો ને તે સ્વાધીન;
 જશે ભરથાર લઈ તે તન, રહેશે રોઈ માળીરે—જ.

સરદારબા.

—રાગ-ઉસ્તાદી—

બંસીવાલા આંજોરે મારે દેશ, પ્યારી સાવરી સુરત પ્યારો બેસ—ખં.
 આવન આવન કેહ ગયોજી, કર ગયો કોલ બનેક,
 ગીચતાં ગીચતાં ધીસ ગઈ, મોરી આંગળીઆરી રેખ.
 સાંવરીયા રસીલા સલુજા. પીવાને જીવાયે કર્યે નીકાર,
 હુમતો જોગી પ્રેમકેરે, પ્રેમ હુમારો દેશ
 શુદ્ધ નહોં પાછ પીયુરી, તખ લીધો આ વેશ.—ખં.

સાગર-સરિત—

ભજન, રાગ, પદ.

ચંચળ લક્ષ્મીનાં ચાળારે જનમુખ ફુલી મરનારા,
 કાળાં—ધોળાં કરનારાંરે ખાને ખતા ખાનારા.—ચંચળ૦
 “જયમ વર્ષાની વીજળી પળપળ કરે ચમકાર,
 આજ મળ્યું ધન કાલે જશે, આંખ ચોળી રહેનારે.—ચંચળ૦
 મોટા મોટા નર મરી ગયા ત્યારે ગયું ન કાંઈ સાથ,
 જુડો મદશો જળવો, મદશો તમે જશો પાલી હાથરે.—ચંચળ૦

વિરાટ-પર્વ.

રામ હિસ્ટાલી લખન.

વરન ન મુખસે કીયો ન જ્ય તરો સધા કીશન મુરારી-
 ફગન મેં જન્મ હોરી ખેલત, બીહરત કુંજ બીહારી,
 ક્ષીંદાખ-દકી કુંજ ગલીમેં, બહીઆ પકડ રંગારી,
 કોષમેં આકાર ભરેં ચઢાકર, તખ બોલી પીજનારી.
 મત રંગ ડારો લાખ ધરો તુમ, હમહય નાર કુંવારી
 તુમ હો નીરલજ હમ નહી અયશે મુખશે સુતોજે ગારી
 (તખ)-ફગવા લીયે બીન-ખને ન દુંગા-હસકે-ચુલા મુરારી,
 અખ કહાં જાઓ જયો મોરે આજે ભરમારી પીચકારી,
 કહેને લગી સખ હાય જોડ-અય ગોકુલકે રખવારી,
 તુમરે પ્રેમમે બની હમ મુરખ, અંગીઆ બીજ ગધ સારી,
 અખતો હોડ દો ચીર હમારે તુમ જીતે હમ હારી.

અખરૂપ—

—:=====:

ગોવિન્દ તારા ગુણ રયા રયા ગાઉં (૨) દોહરે સાગર ગુણ ભરીયોહરે.
 નવશેનવ્યાણું પુર્નાવનવાચીર વહાલા, દ્રૌપદીની વહારે ઝટયડીયોહોહરે
 ઇન્દ્રે કાપાને વૃષ્ટિ વૃજમાં કીધી ત્યારે, ટચલી આંગલીયેગિરીવર ધરીયો-હો
 કણના કોઠાર ભરીયા, લુટયા રંકે આ ધારે,
 અમરો કજુનધી લખમાં કરીયો—હોહરે.

બોલતો કાગળ

—:=====:

કુલણુજ પુષ્પમાં ઝાઝા પુલ્ક પુલ પુલી કરમાશે,
 પુલી કરમાશે ખીલેલું આખર ખરી જાશે.
 સરખા દીવસ ન ગયા કાષના તેમ નહી જાશે,
 રેંટાણી ઘટમાળ ભરાશે ભરાઇ ઠલવાશે.
 ઊજળું એ સહુ દુધ આજ અભિમાને દેખાશે,
 બ્યારે પડશે કાળ ઝાપાટે ત્યારે સમજાશે.

મોહાલત.

હજી નહિ આયે જાલમ કેસે કટે રતિયાં;
જાલા જોખન મોરી છાટી ઉમરીયાં...હજી
સખી સંગ કાઉ નાહી, અખતો ખ્યાકુલ ભાષ,
વૃજમેં અકેલી રહી, શીરત મેં થક ગધ;
ખીના કનૈયા મોરી ધરકત છતિયાં...હજી
રા. માંડલીક. —:≡≡≡:—

ખુને જીગરકો પીતી ફં બસ ગમમેં તેરે યાર,
કહેરે ચમનમેં શીરતી ફં બસ ગમમેં તેરે યાર.
મય ચુપકે ચુપકે રોતી મુંહ આંસુઓસે ધોતી;
વોહ કહાં ગયો મેરે માતી, માતી ખીના ના સોતી—
બસ ગમમેં તેરે યાર કયા-ખુને
દીલ ડિસીકું દીજીયે જો દીલદાર યાર હો,
કયા હિંદુ કયા મુસલમાન-કદરદાન યાર હો,
મેરી નજર જો તુમસે ભડ ગધ, મેં પલંગસે નાચે પડ ગધ
વોહ કહાં ગયો મેરે પ્યારે, મેં અગ્ની જોસી જલ ગધ
બસ ગમમેં તેરે યાર-ખુને

મીસ માણકું.

—રાગ. કહેરવા—

હજરો મેરે કાનકા માતી, કાનકા માતી, કાનકા માતી—હ.
ઝેરે માતી મેરા, કાચપકા હે. (૨) લે જમુનાજલ ધોતી,
(“કૈસે ધોતી”) લે જમુના જલ ધોતી—હજરો—(૨)
ઝેરે માતી મેરા લાખ ટકેકા (૨) ધર છતીયન પર સોતી (૨)
હજરો મેરે—(૨) કાનકા માતી—(૨) હજરો મેરે—
“વાહરે વાહ, ખડા બારી માતી. હો હો હો હો.” ! ! !

ભજનમાલા—

રાગ. પદ.

જીને ઇશકમેં સર નાં દિઆ, જગમેં જીયા તમ કયા હુવા;
 ચરખા પુકારે રૂઈ રૂઈ, આશક પુકારે તુંહી તુંહી;
 જીને પ્રેમરસ આખ્યા નહિ, રસીઆ બના જબ કયા હુવા-જીને
 દરિયા કિનારે માલમ ખડા, માલમ જીને દરિયા મેરા;
 કુખડી દિયે મોતી ના મિલા, માલમ બના જબ કયા હુવા-જીને
 જોગી જુગત જીને નહિ, કપડા રંગા તબ કયા હુવા;
 જીન આપ-ઘટ રંગાં નહિ, પરઘટ રંગા જબ કયા હુવા-જીને
 કાજી કીતામેં ખોલ કે મસલા સુનાવે ઔરકુ;
 આપે અદલ ચલતા નહિ, કાજી બના જબ કયા હુવા-જીને
 મકકે મદીને સોહેરમેં, સીજદા કીઆ તમ કયા હુવા;
 દિલકા ફૂર જતા નહિ, કલમાં પડા તમ કયા હુવા-જીને
 કહેવે અલી સુન એ વલી, પીયુ પીયુ કિયે મેરા જી ગયા;
 જીન સાંઘ ગુન ગયા નહિ રોતા શીરા તમ કયા હુવા-જીને

લેડી લાજવ-તી.

રાગ-ભજન.

જમ કાયાને જનમ લીયો જગ હસા એ કાયા રોષ
 ફિર જગને છલ-કપટ શાખાયા એ કાયા ચંચલ હોષ
 ચૌદા બરસકી ભાષ અરથા, કાયા મલમલ ધોષ
 મદન ખરન જ્યું દરપન ચમકે દરજન રે હર કોષ
 માત પીતાને ધરસે નીકાલા કંથ રોજ પર સોષ
 જન્મ ભયો શન્તાનકા ફિર એર રૂપકી રંગન ખોષ
 નયન અદલ ગએ કંથ કે જગ ચરચાને કી અવખોષ
 પ્રથમ રોષ એ કાયા મુરખ અંત સમેલી રોષ

ગી. મુરાદઅલ્લી — ઉસ્તાદી—ભજન.

મદીનેમેં મોહુમદ આયો. દીલગર સચ્ચો દીન જગાયો.

સરવર સચ્ચો દીન જગાયો—મદીને.

જુમ્માદી રાતો જન્મજ ધરીયો, અમીના ધર ગયો.

કાઠ હલીમા પાલના ઝુઝાવે હુરાયે મંગલ ગાયો;

અખદુલ્લા ઘર અનંત વધાયો—મદીને.

નખી મોહુમદ ચલે મેહેરાજકુ ચોયે અરસપે આયો,

ચોયે અરસપે શેર ખડા મા, અંગુઠી નખિસે પાથો.

મુખડા પરદેમેં દીખલાયો.—મદીને.

ઉસ પરદેમેં નમોકું ખીઠાયો, અનલહુકકા ભેદ બતાયો,

આશુકમાશુક દોનો હીલમીલ બેઠે, આશુક માશુક મન બાયો;

નખીજી મહેરાજ સીધાયો—મદીને.

નુરકી પગરી નુરકા જમા, નુરકી સેજ ખીજાયો,

નુરકા સેહરા, નખીજીકે સરપર, મોતીયન મેહ અરજાયો;

નખીજી મહેરાજસે આયો.—મદીને.

કલમા પઠો નીત નુર-નખીકા, ઈલિમે-દીલ. સોહાયો,

લાઈલાહા, ઈલ્લીલાહા મોહુમદ રસુલીલ્લાહ, કદમા પઢાયો,

નીરોશા. તેરે કદમોમે આયો.—મદીને.

નાટકે—અછુતાદામન—તજે—ભજન—

જગકો દોરંગી પાયા મુરખ ક્યું લલચાયા.

કાઠ રખમે ફોજ-રીસાલા કાઠ ઓઢે રાસ-દુશાલા,

કીસને તો કમ્મલહી ના પાયા મુરખ ક્યું લલચાયા.—જગકો.

કહીં અધે રહેમત ખરસે કાઠ યુન્દ પાનીકે તરસે,

કહીં ધુપ હય કહીં છાયા, મુરખ ક્યું લલચાયા.—જગકો.

૨૧' માંડલીક—રાગ—આશાવરી—

હાં હોડ સખી ચલ સંગ મેરે, તોહે વૃજમે કા'ન બુલાવત હૈ
 નહીં તુમ બીન વાકો ચયન પરત નહીં ખાન પાન કહુ બાવત હૈ.
 મોર મુગટ નહીં પહેનત હય, નહીં અંગ મુમંધ ભગાવત હૈ.
 નહીં ઘેનુ ચરાવન જત સખી, વોહે બંસીનાદ ન બાવત હૈ.
 કયું એસો હીયો તેરા કહીન બયો, તોહે લાજ શરમ નહીં આવત હૈ.
 જોકો જોગીજન ખ્યાન ધરત બ્રહ્માદિક પાર ન પાવત હૈ.
 તોરી પ્રીતમે જુલ ગયો પ્રભુતા, તકસીર વો માફ કરાવત હૈ.
 એક જાન ન જુઠ કહું સજની, અગ કયા છતના તરસાવત હૈ.
 પ્રિયા માંધોસે બેમે મીલો ખારી, વોતો, તેરાહી નાજ ઉઠાવત હૈ.
 મીસ. ચારીજન. —રાગ કહોરવા.

અપને જવાજાકી મેં જોગન બનીરે હો (૨)

જોગન બની; બેરાગન બનીરે (૨) અપને જવાજા—(૨)

છુટા પસીના તુરકા બોયા ચમ્બેલો ફુલ.

સખ સખીયન મીલ સહેરા ગુચે પહેને નખી ઓ રમુલ.

મેંતો જોગન બનીરે, અપને જવાજાકી—

પત્તા તુટા કાલસેરે, લેગમ પવન ઉઠાય

અબકે બાછડે કમ મીલેમે, ઉમર ચમે-વો-જનય-મેં તો જોગન-અપને

પત્તા જુકામ ટેહનાકે નીચે, બતાયે પાંચો ફૂલ,

ઉપરકે પતે સખી જુકેરે, પહુનાયે નખી ઓ રમુલ...મેં તો.

ધ્યારા સાહેબ—રાગ, આશાવરી—

કરલે સીંગાર ચતર અબખેલી, સાગનકે ધર જતા હોગા. (૨)

માટી ઉઠાવન માટી બીઠાવન, માટીમેં મિલ જતા હોગા—

નહાલે ઘોસે શીશ ગુચવાલે, શીર વહાસે નહીં આના હોગા—કરમે

નાટક—ચંદ્ર મહુરી—તર્જ—ઉસ્તાદી.

તેરે લીધે જોખનીઆં ખનાએ—
રખુંગી;—સો તેરે લીધે,
સોનેકા પાવા હય ઝોર—
ધડે પર ઝારી-યાર.
ગંગાજલ પનીયા ભરવાએ—
રખુંગી;—સો તેરે લીધે-તેરે.
પુલ મંગાયા મયને—
તુરરા ખનાયા યાર
કુલનકા ગજરા ખનાએ—
રખુંગી;—સો તેરે લીધે-તેરે
હાર બી પહેરા મયને
પહેરી બંગરીયાં યાર,
બુલ્હેમે માતીઆં બંધાએ—
રખુંગી; સો તેરે લીધે-તેરે

નાટકે —વિર કેશરી— —તર્જ, કંવાલી—

જન્મ દીવ ન હો કામુમેં તો ક્યા મેરી ખતા હય, ચેહુ શાને ખુદા હય,
સચ હય જો મોહુખતમેં કાસીને ચે કહા હય, આકૃત હય બલા હય,
આઝારે મોહુખતમેં અદલાહી બચાએ ચેહ ગમ ન દીખાએ,
ચેહ દર્ વહિ હય, કે નહી જસકી દયા હય, બેકાર દુઆ હય,
ચયદા કે બગે કોનસે અંદાઝ, તો દેખો, કુછ ગૌર તો કર દેખો
મરતા હય તો મરનેકે સીવા, કોન જ્યા હય, અખીરકો ફના હય,

એ કેનો વાંક.

—:=====:

વસત્રી રાતકો રાહુતસે બસર હોને દો
 શામહીસે ચે ધમત્રી કે સહર હોને દો
 છેડને ક્યું હો જવાનીમે હસીનો કો અમીર
 રાતહી ભરકા ચેહ જોબન હવ સહર હોને દો
 નાલએ યુલયુત્રસે દિયે ચોટ અવસી લગ મધ
 રોતે રોતે બાગઆંકો આજ દિયત્રી લગ મધ—નાલએ
 દરદે દીલને ઉઠકે પહેલુસે વહી ચેકા દીયા
 આંખ બદલી અય “અમીર” ઉને ખીસમીલ હોમયા
 રાત ભરમે જગ કહીં જો આંખ મેરી લગ મધ—નાલએ
 વાં નીગાહ તીરછી ફુધ વાં દીલમે બરછી લગ મધ—નાલએ

લયલી-મજનું.

—રાગ-હુમરી—

આંસુવા બરે મોરે નયેન, દીલરા કાંપે મોરો હો—આંસુવા
 હોહુરા { જાને મનકો ભેદમન, દુજો નમને કાએ,
 પરકનહાર દુખઓ, દુખકો મારો હોય.—આં
 ઉછલત છતીઅન હમે મોરી, ઝોર ચહતહએ સાંસ,
 રૂપ સરૂપ નો જલ્લ મયો, દેહ બની બુઘ ઘાસ.—આં
 જગ કહે ના દીજએ, પ્રીતરે જરે પ્રાન.
 કએસે બંધ બંદો છોડીએ, જો બાંધત હએ દોગન—આં
 આગ જલાવે હાડકો, ઝોર જલાવે માંસ,
 પ્રેમ જલાવે સમ કહુ, ન રાખે છ કી આસ.—આં
 ચીંતાને સખ લુટીઓ જોબન ઝોર આરામ,
 પ્રીતમ જતો ચખચુકે, વાકા લેં ન નામ.—આં

[૮૭]

નાટકે—અખભેનાં બંધન—ગઝલે—કંવાલી.

બાબલાં કા હે ન ખટકા, નહૈં સૈયાદકા બચ,
દોસ્તો દીલસે કહો; હુદુ મુસલમાનકી બચ,
આંખ ખોલે હિંદુ. અખ ગફિલતકે પરદે દુર કરે,
આબ તક સૈયા, મગર અખ ખવાબ દિલસે દુર કરે.
રાસ્તા હે એક, પર ગલીઓ મેં ચક્કર હે બડા,
હે ખુદા ઔર રામ એક, દો દો કે રૂખને દુર કરે.
કોન હિન્દુ ઔર મુસલમાન, પારસી સખ બાધ હેં,
એક માંક હેં સપુત, આપપ્રકે, ઝગડેં દુર કરે.
બાદ મરને કે ન જા, હરગીઝ ખિદશી કબ્જ મેં,
ગર ખિદશી હો કર્દન, ઉસકે બી દુકડે દુર કરે.
સોનેરી જાળ.

—રાગ ઉસ્તાદી—

કયસે ખોલું અટારી, નયનનોકે ખાન લગ જાય,
બોલો બોલો જોખનવા લુટાયા—કયસે.
જોખનવા જોર કરે. મનવાન ધીર ધરે, ધુંધટકે પટ ખુલ જાય (કયસે)
પાપી પપૈયા; ન ખુલખુલ સે ખાત કરે, જોખનકો રંગ ઉડ જાય; (કયસે)
જમના કે તીરે ખડો કુંવર કન્હાઈ, મોસે નજરીયાં મીઠાય; કયસે.
સુરશ્યામ.

—:=====:

સૈયાં હું છું ગુલામી રંગ. પ્રીતમ. રંગ કેશરીયા
માર જોખન ગુલામી રંગ પ્રીતમ રંગ કેશરીયા—સૈયાં
ખાન ગઝેરી જસોદા બીડીયાં, સાવે ગુલામી પુલ.

ચલાવે રંગ કેશરીયા—સૈયાં

ચુન ચુન કલીયાં શેજ બીછાઈ, સાવે ગુલામી પુલ,

ઉડાવે રંગ કેશરીયા—સૈયાં.

રાખામાં નં. ૫૧૨-ઉરદી લજન-

અલી જીર જે, સુરખ મનવા પીછે તું પરતાવેગા,

... ... રે ભાઈ પીછે તું પસ્તાવેગા.

ધસ દુનીયામાં કહેત કળીરા ફેર જનમ નહિં પવેગા (૨)-અલી.

ફેર દીનાવે નામ મોલાકે, દેવેગા તો પાવેગા.

... ... રે ભાઈ દેવેગા તો પાવેગા.

ગયા વખત ફેર નહિં મીલનેકા, ખાલી હાથે જાવેગા (૨)-અલી.

દુનિયારે દોલત માલ ખજાના, સંગ ન તેર આવેગા

... ... રે ભાઈ સંગ ન તેર આવેગા

મહેલ મહેલીયાં બાગ-બગીચા, સંગ ઘોડકર જાવેગા (૨)-અલી.

હાથીરે ઘોડા ફાજુરે બસકર ધરકુલ્લે ચોડી ખીઠાવેગા,

... ... રે ભાઈ ધરકુલ્લે ચોડી ખીઠાવેગા.

દીલકે બીતર તનસે મનડા, જમરા જીવ લે જાવેગા (૨)-અલી.

રોજે મહેશરમેં નિશદીન બોલે, પાક મોહું મદ આવેગા.

... ... રે ભાઈ પાક મોહું મદ આવેગા.

નખી મોહું મદ મુસ્તફા, ફૂલ આલમકુ બતાવેગા-અલી.

પ્રતાપ લક્ષ્મી રાગ-લજન.

જીંચી સી અટારીયોસેં દેખે મેરા રામ બાબા.

અચ્છી અચ્છી ગાડી ચૈયે પુલંદા બગીચા.

બયો તું અનોખો બંદા હામ હો ગુલામ બાબા-જીંચી.

અચ્છી અચ્છી જોડે ચૈયે, નહ હો જીવાની.

અમતો બયો તું-પકકો કામકો ગુલામ બાબા-જીંચી.

આજ તો હસી હે બલા રાખ' હો હે રોના.

ઝેઠ બાર તો તું હોમ રામકો ગુલામ બાબા-જીંચી.

અનવર કાવ્ય. —રાગ ભજન:—

સમજ મન મેરાયે પ્હા કાઠ નહીં હય તેરા,
ક્યા ગફલતમેં કહેતા હે તુ નાહક મેરા મેરા!—સમજ.
આપ ભાઈ એર લડકા લડકી એરત કુટુંબ કળીલા,
હોસ્ત આસના સમ દુનિયાકે, કયું ગફલતમે મેરા!—સમજ.
મેહલ ઝરખા કામ નહિ આવે, સાહેબકી દરગાહમેં,
એક દિન એસા આવગા બંદે જંગલ હોગા ડેરા—સમજ.
ખાઓ પીઓ એર ખરચો પ્યારે, ધરમ પુન્ય કુછ કરશે,
સંગ તુમારે હોય ઉગ્રતા આજે રસતા અધેરા—સમજ.
ગાની તુમ એપારકો આવે કુછ તો સોદા કરશે,
જખ મુડીમેં ખોટ પડેગી, ફેગટ જાયગા ફેરા—સમજ.

સોનેરી ભજન. —:===:—

ગોરી ધીરે ચલોરે, ગગરી છલકે ન જાય;...ગોરી.
સર પર ઘડા, ઘડે પર ગાગર,
પતલી કમર બલ આય ન જાય;...ગોરી.
ચોલી તંગ ભઠ ચુનરી સરક ગધ,
જોખન ખાશે કરમાઇ ન જાય;...ગોરી.

સોનેરી ભજન. —રાગ-ઉસ્તાદી—

બરન દે તું પનિયા, સજનવા, બરન દે તું પનિયા...બરન.
છોરછોર બઘ્યા મોરી, હાયરે મોરારી;
સઘ્યાં, દુઃખ ઈધ્યાં, કાહે મારે તું નયનિયાં...બરન.
સખિયન સખ ભાગી, કાહે મોહે રોકે કાડી.
જાને દે કનધયા, તોહે દેકંગી મખનીયાં...બરન.

રામાયણ.

—રાગ ગઝલ:—

જો હય મંજુર ધન-રક્ષા તો ધનવાનો બનો દાની,
 કુએં સે જલ ન નિકમેગા, તો રૂઝ જાયેગા સખ પાની.
 દિયા જલ હમકો બાહલને તો ઉંચા હોગયા-બાહલ.
 રહા નિચાહી સાગર હય અદાતાકો પશે માની.
 કોઇ મરતા હય ધનદે કર, કોઇ દેતા હય ધન મર કર,
 બરાસે ફકસે કે જાતે હયે ચે, “જ્ઞાની” કે “અજ્ઞાની”

મીસ-અચ્છનઆઠ.

—રાગ-દાદરા:—

ના છેરો સૈયા, ખારી ઉમર લરકૈયા, (૨) ના છેરો સૈયા,
 વિનતી કરં મેં પડં પૈયા, ના છેરો સૈયા, ખારી ઉમર લરકૈયા-નહિ.
 કરપકરા મોરી, ચુરીયાતરક ગઘ કર પકરા મોરી (૩) ચુરીયાતરક ગઘ.
 છેરોજી છેરો મોરી બૈયા છેરો મોરી બૈયાં (૩) ના છેરો સૈયા.

શેર. { ધરકે હાલમે યારખ કોઇ આ ગાહ નરો.
 પાઉં મસ રાહમે રખકર કોઇ ગુમ રાહુનહો.

” { કહિદે હુરન કે રસવા સરે ખાજાર ન હો.
 હુરન ચુસુર આ નજઆએ તો શીર ચાહ ન હો.

એસે પીયામેં પડં પૈયાં, ન છેરો સૈયા, ખારી ઉમર લરકૈયા.
 ન છેરો સૈયાં (૨) ખારી ઉમર લરકૈયા, ન છેરો સૈયા.

જલસા સંગ્રહ. —રાગ, કાલીંગડો, હોરી:—

સાંવરા કોન ખેલે તુમસે હોરીરે-સાંવરા.

મુરલી બજાવે, રંગ વરસાવે, સંગ નાચન રાંચા ગોરીરે-સાંવરા.

તટ જમુના જલ પનીયામેં ગઘથી, અંધયાં પકર કદ જોરીરે-સાંવરા.

જય પોકારં મેં જશોમતી આગે, સીર ગમરી મોરી ફોરીરે-સાંવરા.

દાસ હો પ્રભુ અખ કાંઠા જમજે, પ્રીત લગાયે ક્યું તોરીરે-સાંવરા.

સોનેરી જાળ.

રાગ-ગઝલ.

દીલદારકી હર યાદમેં જોખન ગયા તો કયા કુવા;
 ये गुल બદન કાસ કામકા દિલદારકી યારી ખીના
 દિલદાર નહિં તો હમ નહિં, જોગન ખની તો કયા કુવા;
 (વો) ઇશકી લઝઝત ખીના, ના ચયન દિલ પાવે કહી;
 જપતે ક્યાંપર નામકો, હમ બી ગયા તો કયા કુવા;
 હીરા મીલા, મોતી મીલા, સૂરત મીલી, સખ કુછ મીલા,
 દિલદાર આકે ના મીલા, જોખન મીલા. તો કયા કુવા.

શ્રી બ્રહ્માનંદ લજનમાળા-(રાગ-રેખતા-તાલ દાદરા.)

આશકે હવા જે દિલ તો કયા કાચરપના કરે,
 જિખલમેં દિયા શીશ તો ચોટનેસે કયા ડરે;
 માશુકકા મિલના બડા હૈ કદીન સમઝ ભે,
 પાવેગા સો દિલદાર જે છતા હવા મને.—૧
 અમર હય મુકામ યારકે જના અરેર હૈ,
 જતા હૈ વકત મિતાત ફિર ધીર કયા ધરે.—૨
 ચઢાતા હૈ દેખના બખી દિલદાર કો અપને,
 દુનિયાંકી તરફમેં સદા શીર કયાં નજર બરે.—૩
 તુજ્જા નદીકિ ધારમેં જે દૂખતા ફિરે,
 બ્રહ્માનંદ વો લવસિંધુ નીર પાર કયા તરે.—૪

મીનળ-મુંજળ.

—રાગ-ઉસ્તાદી—

અબખેલા અકેલ આયા અલી, જાને ન પાવે વાકી રોકો ગત્રી,
 મય જલ જમના બરન જાત રહી, ખીચ ડગર મોહે આન છત્રી.
 તોરો હય. હાય હૈયેરા સંજની, નય ખેસર મોરી ચપાકલી-ખલખેલા.

[૬૨]

રામવર્ષા.

—વૈરાગ્ય, રાગ ખારે—

જન્દાં ધર ઝુલતે હાથી, હજારો લાખકે સાથી,
 ગિન્દોઢિ ખા મધ માટી, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા. ૨૬
 નકકારાહ કુચકા ખાળે કિ ખારે મોતકા ગાળે,
 જ્યોં અવણ મેધરા ગાળે, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા-૧
 કહાં ગયે ખાન મદમાને જો સુરજ ચાંદ ચમકાતે,
 ન દેખે કહાં જીવહુ જાતે, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા-૨
 જન્દા ધર લાલ ઔર હીરે, સદા મુખ પાનઔર ખીડે,
 ઉન્હોકુ ખા ગએ કીડે, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા-૩
 જન્દા ધર પાલખી ઘોડે. જરી-જર અફતકે જોડે,
 વહી અમ મોતને તેડે, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા-૪
 જન્દાંકે ખાલ થે કાલે, મલકયાં દૂધસે પાલે,
 વહ આખર આગમેં કાલે, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા-૫
 જન્દાં સંગ પ્યાર થા તેરા. ગિન્દાંને કીયા ખાકમેં ડેરા,
 ન ફિર વહ કરનેગા ફેરા, તું ખુશ કર નીંદ કયોં સોયા-૬
 મીસ પ્યારી જાન. —રાગ-હોરી—

શામ મોસે ચોરી લગાઇ કૈસે હોરી ખેલાઇ (૨)
 ખેલત ગેંદ ગીરી જા જમુનામેં. (૨) કીન મોરી ગેંદ ચુરાઇ.
 હાં હાં રે લાલા, કીન મોરી ગેંદ ચુરાઇ.
 હાથ ડાલ અંગીયા ખીચ દેખું-એક હારે એક-લખ-દો-પામ.
 શ્યામ મોસે ચોરી લગાઇ, અરે હાં રે શ્યામ મોસે ચોરી લગાઇ-કૈસે.
 નિર્લજ્જોતુમ શ્યામચુરાઇ, ગેંદયેહાથમેં ચુરાઇ, હા-હારે-લાલા ગેંદરે-
 હાથ ડાલ જા અંગીયા ખીચદેખો એક હારે ગેંદ-જમુનાખીચ પાઇ.
 શ્યામ મોસે ચોરી લગાઇ-અરે હાં હારે શ્યામ મોસે લગાઇ ?
 કૈસી હોરી ખેલાઇ ? કૈસી હોરી લગાઇ ?—

નાટકે—અસીરે હિસ—તજે—ગઝલ.

મજલ દેતે હય કયા ચાર
તેરે બાલ ધુંધરવાલે,
નીકલી મેરે દીલસે આહ,
જાતા થા વો રમકે માહ.
દેખા દુશ્મનને હમરાહ,
દાને હાથ ગલેમે ડાલે.
પેહેલેથી મુજસે તકરાર,
અબ તુ કયું કરતા હય પ્યાર.
અબ તેરી તરફસે ચાર,
મેરે દીલમે પડ ગયે છાલે.

તેરી ભવે હય યા શમશીર, તેરી ચીતવન હય યા તીર.
હય આંખે છતે બેપીર, યા હય જહોરે ભરે દો પ્યાલે.
કોઈ દમકા હું મેહુમાન, એક નજર ધંધરબી જાન,
તેરી આંખોકે કુરઆન ઓ, મુહ ફેરકે બાને વાલે.

શાલિવાહન.

—:=====:

અટારીયાંપે ચડ ગઘ રે મંચંતો હુમ બદનામ;
ચઢતી અટારીયાંપે રાજાને દેખલીની,
ઉતરતે દેખી કોટવ.લરે, જરમમે મરગઘરે—મયતો,
બારા જોખનપે મર ગયે દોનો, દોનોમે ચલી તલવારરે;
નજર મેરી લડ ગઘ રે મયતો હુમ બદનામ—મયતો.

કુલિન-નાયકા.

રાગ-સજન.

જીવરવાં રેન બીતી અમ જગ, રેન બીતી અમ જગ-જ.
 સોવત સોવત બીત મધ આયુ, શીર નહોં ચેત અભાગ-જ.
 પાપ કરમ કો તજ દે પ્રાણી, પ્રભુ સુમરનમે લાગ-જ.

શ્રી બ્રહ્માનંદ સજનમાળા-રાગ,-ગઝલ-તાલ-દાદરા.

આપને કો આપ જીવકે હૈરાન હો મયા,
 માયાકે જલમેં ફસા વૈરાન હો મયા...ટેક૦
 જડ દેહકો અપના સ્વરૂપ સમજ માન મન લીધા,
 દીનરાત ખાન પાન કામ કાજ દિલ દીયા;
 પાનીકે મિલકે દુધ એક જન હો ગયા...અપનેકો૦
 વિષયોકે દેખ દેખકે બાલય મયા રહા,
 દીપકમેં જ્યોં પતંગ જય કે સમા રહા;
 વિના વિચારકે સદા નાદાન હો ગયા...અપનેકો૦
 કર પુણ્ય પાપ સ્વર્ગ નરક ભોગતા શીરે,
 તૃણાકી ડોરસે બંધા સદા ધરમ ધરે;
 પીકર કે મોહ કી સુરા બેભાન હો ગયા...અપનેકો૦
 સત સંગમે જાકર સદા દિલમેં મિચાર લે,
 બ્રહ્માનંદ મિલે મોક્ષ જગી જ્ઞાન હો ગયા...અપનેકો૦

વીર કેશરી.

—:=====:

જીદા વાયદા પીયા મોસે કર ગયોરી-જીઠા વાયદા—
 રજની સારી મય જાગી, અવે ના છલ સોહગી.
 બીરદાખી આગી મોહે બાગી-જીઠા વાયદા.
 સોતન હય બેરન ભારી, બસ મને કૃષ્ણ બિહારી
 કાસે કહું! ઝેરી મેતો હારી—જીઠા વાયદા.

શ્રી અહ્યાનંદ ભજનમાળા. (રાગ રેખતા તાલ ઠાકરા.)

આશાક હવા જે દિલતો ક્યા દુનિયાંકી સરમ હૈ,
કરના ઇશાકકા જગતમેં નહિ સહજ કરમ હૈ.—૨૬,
દીપકો દેખકે પતંગ પ્રેમવજ્ર બધા,
પડકે અગનમેં જલ ગયા-ક્યા ક્ષીત મરમ હૈ.—૧
અમર સુગંધકે લિયે કુલનમે જા બસા,
ફસકે કમલમેં રહ ગયા, ગરમે વો નરમ હૈ.—૨
જાકર કે રણમેં શુર ના આજે ચરણ ધરે,
ઘાયલ હુંતા બદન—તહીં મરનેકા ભરમ હૈ.—૩
મંશુ તથા મનસુરકો શુભી ચકા દિયા,
અહ્યાનંદ ગઈ જાન તો છોડા ન ધરમ હૈ.—૪

શ્રી અહ્યાનંદ ભજનમાળા. (રાગ-ગઝન.)

ઇશ્વરકો જાન બંદે માલિક તેરા વહી હૈ,
કરશે તું યાદ દિલસે હર જામે વો સહી હૈ.—૨૬.
ભુખી અગન પવનમે સાગર પહોડ અનમેં,
ઉનકી સખી છુતનમેં છાયા સમા રહી હૈ.—૧
ઉસને તૂઝે બનાયા જગ ખેલ હૈ દિખાયા,
તું ક્યોં ફિરે ભુલાયાં ઝમરા ખિતા રહી હૈ.—૨
વિષયોંકી છોડ આશા સખ બુઠ હૈ તમાશા,
દિન ચારકા દિવાસા માયા ફસા રહી હૈ.—૩
દુનિયાંસે દિલ હટાલે પ્રભુ ધ્યાનમેં લગાલે,
અહ્યાનંદ મોક્ષ પામે તનકા પતા નહી હૈ.—૪

અહ્યાનંદ ભજનમાળા—કીંનત બાર આના-હમારે ત્યાંથી મળશે.
લખો:—સી. એમ. શાહ. બુકસેવર, રાણીતળાવ-મુરત.

નારકે—લયલી મજનુ—રાગ—જોગીઆ પદ.
 લયેલી, લયેલી—પુકારું મએ બનમેં
 મેરી લયલી બસી મોરે મનમે—લયલી..
 બની દીલખરકો મુજસે છુઝાયા.
 આત્રે પુરકતમે જોકો જલાયા,
 હુવા શયેદા હું મએ યે અમનમેં,
 મેરી લયલી બસી મોરે મનમે—લયલી.
 મએ તો હુંકું હું સાદા બ્હીરાના,
 સખ હી હાતે હએ મજનુ દીવાના.
 નહીં તાખ હએ મુજ એ વતનમેં
 મેરી લયલી—બસી મોરે મનમે—લયલી.

સુરદાસ.

—:≡≡≡:—

દે કરકે મુજકો ઘોષા વો, માયા ચલી ગમ !
 માયાકો મેરી લેક વો માયા ચલી ગમ !
 કરકે ઇશારા આખા મુજકો લુભા ગમ !
 મુજકો અકેલા છોકરે માયા ચલી ગમ !
 તાકે હય જસ તરફ કેમ અપને શીકાર કો !
 મુહમે પકડકે ચુહા વો બીલ્લી ચલી ગમ !
 મયને કહાયા ઉનકો અંખમકો જાયેંજે !
 અમદાવાદ મુજકો છોકરે વો દીલ્લી ચલી ગમ !
 નીરલોભીકી હજમત એયસી વોંકર ગમ !
 કરકે હજમત ઉલટે છુરેસે ચલી ગમ !

એકકે અવાજે વખણાયલી (અસ્તલ) કવવાલીની મોટી ખુદ નામે
 ગઝલો-હિંદ જાગ ૧-થી-૮ ની મોટી તૈયાર ચપ્પ ચુકી છે.
 મળવાનું ઠેકાણું:—સી. એમ. શાહ. બુકમલર, રાણીતળાવ-મુરત.

નાટકે જીલનો—લોગ—તર્જો—ઉસ્તાદી—

મોરે સરપે ગામરીયાકા બાર, સાવરીયા લે ઉતાર,
હાય હો મધ હું મમ તો ખેઝાર ખેઝાર.—મોરે.
પનીયા બરન મોરી કમર લચક ગમ.

ચલન ચલન ગાગર સર હલ ગમ, કરત રહી હું પુકાર.

મય હું નારી લોલી ખીચારી, હાય દીજે મોરારી—સાંવરીયા
નધ—ગઝલ—ગઝલે—કશક—

ખાંખે જો તેરી અયસી કાતીલ, જીવર નિગાહ શીર જાંતી હયે,
તેરા તસવુર દીલમે મુજે, નીંદ નહી આતી હયે.

ઉમ્મર છોટી રંગ સાંવરા ચાલચલે પલખાતી હયે.

ચીત્તા સરખી પતલી કમર ચલનેમે જલ ખાતી હયે.

સારી રચેત મજે પુજસે જગા, નીંદ મુજે નહી આતી હયે.

આજ ઠગની ગલે લગજની, દીલખરકો કયું તરસાતી હયે.

સંગીત બંડાર—રાગ, પહાડી માડ—

બલાઈ કર ચક્રો જગમે, તુમારા બી બલા હોગા,

નેકો—ખદ કાયા જયજા—વયસા ફલ સદા હોગા.

સતાતે હો ગરીબાંકો ન ખાતે ખોદ માલીકકા,

કદી કાષ જીલમગર કયા ફદા ઓર કયા ફુલા હોગા,

ખુદાકે હયે સમી ખન્દે ખતો મત ખુનકે ખાસે,

હુરી જલ્લાદ કે નીચે તુમારા ખુદ ગજા હોગા.

સમજકર જાન અપનીસી ફખાવો મત કીમીકા દીલ

જલાવેગાં તુમે ખેશક જો ખુદ તુમસે જલા હોગા.

ફરજજો અપની હો હરદમ અદા કરતે રહો ફરિન,

મજા હવસોમે પાતે હો વોહી એક દીન બલા હોગા.

સંગીત લાંડાર—રાગ, પીલુ, છંદસા—

જરારે સમજે ઇસ દુન્યાકો, મૂસાફર સખકો જના હય.
 લગલો ઇસ્ક અદ્દાસે મલા ખુરા જમાના હય.
 સર પર બેઝ લારી હય. તુજે મંઝીલ કો જના હય.
 ખરચ કુછ પામ રખ લેના. તુજે વહાંઝા ખુત્રાના હય.
 હય પાળી ચમન ખાલી, લગલો ફુલકી ડાળી.
 ચમન મેં ફુલસે ભર દે, દયાં દયા કયા તખ્તરા હય.
 પસંગ કે ચાર થે પાજે, ફરીશો લેનેકો આયે.
 સંમલને લે ચલો ચારે હમી ખુશીમે જના હય.
 ઠહાં નદી ઠહાં નાલાં, ઠહાં સમંદર—કીનારા હય,
 ઠહાં રસતમ, ઠહાં સોહરાય. કાઝકો કયાખજના હય.

ગઝલે—દુશરી—રાગ—દેશ—હિસ્નાદી—

સૂને તુમ નાર પદ્દેશી, ખયન કયેસે નામ વેજે—હો—ખયન.
 નદીઆં જોરસે બેઢની કવૈયા સૂચ ના પાતી,
 પુકારે અપની હીમ્મતકું લગાદે પાર મેરી નર્કઆ.—ફનો.
 લડકપન ખેતમે ખાજા જવાની નીંદખર સેયા,
 છુટાપા દેખકે રેયા, તખ્તીજ આસરા તર—સુનો.

સંગીત લાંડાર—તઠ—ગઝલ—

ફલકો હાય કયા તીરે—સીતમ ખરમાતા આતા હયે,
 હીલે અશકો બીસમીલકી ગરેહ તડપાતા આતા હયે.
 જુદાઈમે તેરી સાકા જીગરકા ખુન પીત હું.
 મય રો દેના હું જ્ય હોહો તવક પએમાના આતા હય.
 કરમ ફરમાતા આતા હય ન હિસકો મદ્દર આતી હયે,
 ખુતે બે રહમકો મેરે ફત તરસાના આતા હય.

નાટકે-એમાં શું?—રાગ-ગઝલ-કંવાલી—

અમે તો ઇશકના બંદા-મરત થઇ ઇશકમાં ફરીયે,
અનાવી ઇશકના ફંદા-અવર ના વાત દીલ ધરીયે.—અમે.
જમાનો ઇશકનો આ છે, નમુના ઇશકના અહીં છે,
ઇશકની આગમાં બળતા, અવર ના વાત દીલ ધરીયે.—અમે.
અદમ ના ઇશકમાં કંઈ છે-ગઝલ ના ઇશકમાં કંઈ છે,
અબજ સહુને સદા કરતા, અવર ના વાત દીલ ધરીયે.—અમે.
ચીરાગે ચેપલીન-નઇ, કવાલી-ગઝલ

દો મગર દો કુછબી દો અંચ યાર એસે ઢબકે દો.
દિલસે દો ઐર મીઝકે દો અચ યાર એસે લિબકે દો.
આજકે દો કલકે દો પરસકે દો ઐર સખકે દો
જબકે દો ઐર અંબકે દો અચ યાર એસે તબકે દો
દીનકે દો ઐર રાતકે દો યાર એસે ઢબકે દો
આંખકે દો કાનકે દો પાંઉ કે દો હાથકે દો
મેરે દો ઐર તેરે દો ચપલીનકે દો ઐર ડિસકે દો.
રેનોઆઈ ગાયન-[જલસા સંચલ]-કંવાલી-ગઝલ.

તુને પ્રિતકા વાયદા કરકે પીયા, એસે પ્રીત લગાના છોડ દીયા.
વોહ મહેરકી આંખીયાં ફર લીની, હરદમકા આના છોડ દીયા.
જરા દરશ દીખાકે એલો સજન, તોરે એલોપેવાઈ મખ તનમન,
તેરે ઇશકમે એયા સારા જોખન મેને અપના બીગાના છોડ દીયા.
ઇસ આદસે પહેલે નેહુ લગા, ઐર મનકો મેરે ફર લીયા.
અચસે બસે તુમ કીસ દેશમે જા, જો ઇસ દેશકા આના છોડ દીયા.
જયે એરી સખી અજમેરકો, ચલ જહાં અપને પીયાકા બાસાહય,
પીઆ બીના કુછ બાવત ના, મેને દીનકા લગાના છોડ દીયા

નાટકે-પરિવર્તન—તર્જો—ગઝલ—

યે વોહ આખે હૈ જનમેં હુદાકી કસમ કહીં નામકો હરો વડાહી નહીં,
 યેહ વોહ જાદુ હૈ જસકાકે મારા હુવા કબી આજ તજક તો જવાહી નહીં.
 મેરી બાલીંસે ઉઠક તખીબ તું જા—ન સતારે ખુદાકી કસમ ન સતા,
 મૈને કેહ જો દિયા કે સિગાયે કઝા મેરે દર્દકા કાષ દવાહી નહીં.
 આબ સહનૈ હૈ મૈને ખુતોકે નિતમ—અબી બાકી ઉઠ તે હૈ રંજેઅલમ,
 જો મરંજી તો દિવનમેં કેસે મરં મેરે હિરસેમે આપ કઝાહી નહીં.
 કબી છત્તા ન પૂછા કે હાલ હૈ તુ ઉદામ હય દિલકો મલાલ હૈ કયા,
 ન નસીબકા હૈ ન તુમહારા ગિલા અજી સીધા હમારાં ખુદાહી નહીં.
 સંસાર નૌકા—રાગ—ગઝલ—કબાલી.

મંદીલીસમેં જુમતા જો જામે શરાબ આયા
 સુઝી વોહ અસ્તીયા કે શયનર ન જવાબ આયા.
 અંરેકો દેખતે યે પરજા ઉડા ઉડા કર,
 હમ પર નજર જો આલ મુંદ પર નડાબ આયા.
 છુપકે રહાયસે વોહ આયે તો મુંદમેં નીકસા,
 કાકાસે છુપકે છુપકે મેરા ગુલાબ આયા.

નાટકે-શેર-કાબુલ—ગઝલ—

કાસમતમે અપને શાસીર હર વકત તું રહા કર,
 તખીમેં તુ રહે કર ઝકરે—ખુદા હીયા મર.
 તલીમ હો તું કરમકા દરગાહે યજ્ઞદીસે,
 જાહીઝ અઝરકે આજે અપના ન મુદઆ કર.
 જો ફુરક કીયા હમે ઉસને વોહ આપહી ભરેગા,
 ફુલમતકે અપને હકમે મુતલક ન બદલુઆ કર.

[૧૦૧]

નાટક-સૌર-કાવ્ય-તર્જ-ગઝલ—

મુનકીરકો સમજ જહીલ ફરજના હુવા તો કયા ?
હર રંગમે મઝોલાકા અફસાના હુવા તો કયા ?
હર જાપે દીખાતા હમે વોહ જલ્દએ મસ્તાના,
પરદમે અગર રૂએ જનના હુવા તો કયા ?
પહેચાને જો હસ્તીકો, વોહી ઉસે હમે પ્યારા,
હુશીયાર હુવા તો કયા, દીવાના હુવા તો કયા ?
દોનોમે વોહ મીલતા હમે, હો ચશમે હકીકત ખી,
સાથમે જો મસજીદકે, છુતખાના હુવા તો કયા ?

નાટક-અધુતા-દામન-તર્જ-કોરસ—

હય જમાના ઔરતોંકી અફસરીકા યાર,
હયું કે શૌહર હય જોડકે તાબેદાર.
મદે ખટારા બન ગયા હય, ઔર ઔરત ખોટરકાર,
હયું કે શૌહર હય જોડકે તાબેદાર.
બાઝાદી મે શીરતી હય વેહ હોકે ખેદરકાર.
જોડ કે ધર શૌહર કો જય હમ રાહે અગયાર.
મદે ખીયારા ધરમેં બચઠે તાલીયાં ફૂટકાર,
હયું કે શૌહર હય જોડ કે તાબેદાર—(૩ આર)

સંગીત ભંડાર—રાગ-કાલોગટા—

ચંદની કહેતે હય દુનિવાસે યુઝર જાનેકો,
જી તડપતા હય ગણ કાટકે મર જાનેકો.
હસ મરજકા ન હુવા હજરતે ધસાસે ધસાજ.
મઝોત આ જાગે મસીદા તેરે દીવાને કો.
વેહ ન સમજી કે તુઝે ખુદબી તો જલના હય યુઝર.
શમઆ હયુ તુને જનાયા કીસી પરવાને કો.

[૧૦૨]

૨૧. માસ્તર દામોદર-રાગ, દેશ, ગઝલ—

ખુદાઈ કેહતા હય જીસકા આલમસે એલી હય એક ખ્યાલ મેરા,
બદલના સુરત હઝાર દબસે હરેક દમ્મે હય હાલ મેરા.
કહી સલજ લલજ કહી હું સુરત કહી હું દીલ ઝોર કહી હું ફેરત,
નબર હુઈ હંચ નસીબ જીનકો વોહ દેખતે હય જમાલ મેરા.
કહી હું સુરજ કહી હું ઝરરા કહી હું દરીયા કહી હું કતરા,
વફોરે કસરતસે અપને મુઝકો હુવા હયે મીલના મહાલ મેરા.
હીમ્મે ખુશીં હય જાતે માની હુવા જહુરે નમુદ સુરત,
ખીટા દે દુનીયાસે નામ આદમ હુવા હયે મુઝકો વિસાલ મેરા.
હમેશા આંખોં કો બંધ રખના જમાલ માનાકે દેખના હયે,
જો મેથે કર હય વોહ હય સમાઅતમે એકબાની હય કાલ મેરા.
અગરનો કાલુ બલાકી રમ્મે ન પુછ મુઝસે વતન તું હરગીઝ,
હું આપ મશગુલ આપસે મીલ જવાબ ખુદ હય સ વાલ મેરા.

રાગ-ભેરવી-ગઝલ—

નામ જાનેઝા ન લો ચાર મેં મર જાઉંગી,
ચાર મેં મર જાઉંગી,—દીલદાર મેં મર જાઉંગી—નામ
ખુદસે જાણોસે સનમ સાગતે મત આયા કરે,
તેરેકુ કુછખી હોયગા મેં સોર પટક મર જાઉંગી.—નામ
પડા જાનેકા ખમર હુષ મરે દીલમેં શીકર,
ખાટુંગી શેરે—શકર મેં પીરોકુ મતાવુંગી.—નામ
તેરી મેરી દોસ્તી સારી આલમકુ ખમર,
મેરેકુ કોષ પુછેગા તો તાર મુકર જાઉંગી.—નામ
તનકા મએ શીશા કર ઉસમે જર ગુલાબી રંગ.
ચશમોડાં પ્યાલા કર મએ બર બર કે પીલાઉંગી.—નામ

નાટકે, ચલતા પ્રજા—તજે—કવાલી—

યુ' કુદમ કર ન જાલીમ, હુદ્દા કરમકે બદલે,
એક દીન તુએ મિલેંગે, જુદમો સિતમકે બદલે.
ધસ જુદમે ના રવાકી આખર સળ મિલેગી.
દોજખકા ગાર હોગા, બાગે ઇરમકે બદલે.
ધસ આધશે અઝીપર, કુલા હુવા હય નાહક,
મીટીકી કપ્પા હોગી, જાહો હશમકે બદલે.
દૌલત ન સાથ દેગી, અઝમત ન પાસ હોંગી,
કાડે કફનમે' હોગે જાહો હશમકે બદલે,

નાટકે—પરિવર્તન—તજે—ગાયન—

એસે બાંકે બેદરદી દે સંચારે, મેરી કર પડત મેરી બેચાર.
પ્યાર હી પ્યાર મેં નાખુન કો ગડા દેતે હૈ.
પ્રેમ કા ચિન્હ કપાલો પે બના દેતે હૈ.
ઉન કી હોતી હૈ હંસી જ્યાર મેં રો પડતી હું.
ઉર્ગાલયાં તોડ કે જગ હાય દયા દેતે હૈ.
મેં જો રહું તો પડતે હૈ પૈયાં ર—મેરી.

નાટકે—શેરે—કાબુલ—ગઝલ—

રાહ દેખેંગે ન દુનીયાસે ગુઝરનેવાલે
હમ તો જાને હાએ, ઠંદર જાએ ઠંદરનેવાલે,
એક તો દુરન બલા હસપે બનાવટ આદત,
ધર બીડાદેંગે હઝારોંકે સંવરને વાએ.
હશરમે લુલ્હ હો ઉનસે જો હોં દો દો બાને,
વો કહે ક્યોન હો તુમ હમ કહેં મરનેવાલે.
તેરે ગેસુએ પરેશાં ન કરે સજાદાર્ધ,
સર ન હો જાએ કીસીકે ચેહ બીખરનેવાલે.

[૧૦૪]

નાટકે—દસવી જોડે—ગઝલ—

ચલી ઉઘડી હવાયે જહાનમેં હાં દસવી જોડેલી ગઝલ કબરસ્તાનમે
વારે સાતીર ખુશલી ખીગડા તેરે ધરકા કામ—
ઘફતારી ઝોર શહેરીકા હો કેસે ધનતે ઝામ
કેસે રોઝે રાખું મૈં રમજાનમેં.

જોરે મરગઝ પંચોતે તો ધરસે નીકાલા
ઘસસે ચારો ખુશી કેસી કરે મું કાલા
પડે સરકારી તાલે મકાનમે

જોડતા હું હાય સાતીર ચશ્મ અપની નમ કરે
કુછ જ્યાદા ઔર કુછ મામુલી ઔર કુછ કામ કરે
જીતને સરેખાઝ હય ઘસ જાંહકા કુછ ગમ કરે
રેસકે જીતને ખેલાડી વો મેરા માતમ કરે
ઝોડને લાડી ઝોડને દોસા ઝોડને મેરી લાત
ઝોડને મુછે ઝોડને હામન ઝોડને પડડા હાથ

યે કબરસ્તાન હુઝ હીંદુસ્તાનમે

જોરે મર ગઝ સાતીર બાધ હો ગયે પરજાન
પંચોતે તો મર મુખારક હસમે કબરસ્તાન
હમ ખી તકીયા લગાએગે મલાનમેં
ફોલી—ફોલી કંકડયાં ખા ગયે કઠવા કરેલા રહે ગયા
લાડીયાં ને ચલ અપની ખાસી તખેલા રહે ગયા

આયા દોસાદી જહાઝ અખ તુફાનમે

નાટકે—પ્રેત પાર

—*—

પીયા સોને દે મે તો જખી સારીરાત

ઘસ નેનનમે.....નીંદ ન આવે (૨)

ગીરી જતી હું આલમ! પડડ મોરા હાય—પીયા સોને દે—

નાટકે--પરિવર્તન--ગઝલ--

જને ક્યા-ક્યા હૈ છુપા હુઆ સરકાર તુમહારી આંખો મેં,
 દીનો--દુનિયા દોનો કા હૈ, દીઘર તુમહારી આંખો મેં.
 તુમ મારે બી સકને હો પલમે, તુમ તારે બી સકને હો પલમે
 વિષ ઔર અમૃત કા રહતા હૈ, લંડર તુમહારી આંખો મેં.
 એક મૂર્તિ પ્રકૃતિકે પ્રાણ કી હૈ યા છબિ વિરાટ ભગવાનકી હૈ,
 સંસાર કી આંખો મેં તુમ હો, સંસાર તુમહારી આંખો મેં.
 દિન ઔર રાતકા ઘોઠા હૈ, યા ' રાધેશ્યામ ' કા બલવા હૈ,
 એસે કાલે-ગોરે રંગ કા, હૈ તાર તુમહારી આંખો મેં

અસીરેહીસ--તર્જ--ગાયન--

એજ મુજે મંગવા દો જન સલમે ' સીનારેકી અંગીયા--એજ.
 ગાલોમે લાલી, કાનમે ખાલી, મેં તો પહેનુંગી પ્યારેકી અંગીયા--એજ.
 મુજે દરજીને અંગીયા ઝિગાડી, મુજે લાદો ખનારસકી સાડી.--એજ.
 જરમે આલાહો મસાલાલાદો, મુજે ગોટે કીનારીકી અંગીયા.--એજ.
 અપને સૈયાકો ખાલી મે બોલી, મુજે લાદો ખનારસકી ચોલી.--એજ.
 જરમે આલાહો મસાલા. લાદો ગોટે કીનારીકી અંગીયા.--એજ.

નાટકે--એમાં શું ?--તર્જ--ગાયન--

આજ પિયા રચના રહો, ચયના મરો સેજ સુંદર ખીલાઈ
 અસંતકી બદાર, ક્યની ચાંદની છવાઈ.--આજ
 ધરકકી નદીયાં બહાઓ, જવરા પીયરા ફુલાઓ,
 એમકે જુએ જુલાવો, જરતીયાં મન લાઈ.--આજ
 મેરી ગત પુરી લાઈ, તુમકો ખિયાર નહિ,
 સેજરીયાં સુની પરી, દેતી હું મયે દોહાઈ.--આજ

[१०६]

नाटके--आडी पुतला--कन्वाली--

पाक बन हील साक रण और याद कर गङ्गादेरकी,
 पाक दय जेपाक हय यह जूझगी दीन बारकी.
 हीलये जूझ कर, जो न सख-नही आइतसे धराना,
 रण लरोसा तुं भुदापर राहपर वो धनमानका.
 टाल देगा सय मुशीयन प्यान धर रहैमानका,
 हीलका याम, मय कुम्ह भीयाल कर, घोडेमे नही आना.
 इंदर हय, येह तुजपे अनदे जल हय शयतानका,
 मत उलज तुं धसमे प्यारे, हुये जर हमानका,

नाटके--संगीत सिद्ध संसार--

देभके हीनर उसका दिल-दिवाना हो गया
 तेजसे भरपुर है वो रवि धससे बल रहा—
 मंद आये है रणी ममक उसमे छा रही,
 जय भुवैगी वो तभी क्या क्या गुनम होगा यहाँ—
 तीर जैसे है लवे हील बार फिरसे हो गया.
 शांत सुरत देभनेही दिल-निराना हो गया—

नाटके--महादश शिष्टे--गजदा--

हय आगु हीलमे पेही हींदु मुसलमां अंक हो,
 टल नय लारी दुरमनी हीलमीनेके हावसे नेक हो.
 मजहदुपि अपने सुरत हो धनमानकी यह टंक हय,
 जाइमे देमो अगर अदलाइ सभका अंक हय.
 अकयकी हाउल भीराहर लर रही हीगंतका,
 आगे बढ़कर अइय—अणसे देशको उद्धार ले।

નાટકે-અરણ્યોદય, કન્વાલી—

અય ખાકે હીન્દ તેરી અઝમતમે ક્યા ગુમાં હય,
દરિયામે ફેરે કુદરત તેરે લીએ રવાં હય.
ગૌતમને આગર દી ઇસ માખદે કુદનકો.
સરમદને ઇસ જમીં પર સદકે કીયા વતનકો.
અકબરને જામે-ઉદ્દત બખ્શા હય અન્ગ્રુમનકો,
સીયા લહુસે અપને રાજાને ઇસ ચમનકો.
બરસોસે હો રહા હય નામો નિશાં હમારા,
દુનીયાસે નિટ રહા હય બરહમ સમાં હમારા
ગુન્હે હમારે દીલકે ઇસ બાગમે ખિલેંગે
ઇસ ખાકસેં ઉઠે હય ઇસ ખાકમેં મિલેંગે

નાટકે-વતન બંસરી— —:====:—

ખોલ કર આંખે જો દેખા તો યહાં કુછ લી નહી,
મા સીવાએ રંજો હસરતકે યહાં કુછ લી નહીં.
હમ અઝલસે સુનકે આઝથે બહોત તારીફ પર,
આકે જામ દુનીયામેં દેખા તો યહાં કુછ લી નહીં.
પૂછા દારાંસે કહો દુનયાસે તુમ ક્યા લે ચલે,
દસ્તે-હસરત મલકે ખોલ મહેરબાં કુછ લી નહીં.
કલતો ઉડતે થે ફેરેરે આજ ઉનકા કબર પર,
ના મુરદીકા હય ઝુંડા ઔર નીશા કુછ લી નહીં.
રંજ હોગા દેખ લોગે પ્રેમકી તુરબત અગર,
ખાક મીટી કે સીવા બસ હું ન હું કુછ લી નહીં.

રાગ, છાંદ-છાંદાટી—

દીલ ગાફીલ નહો યક દમ રે, યદ દુન્યા છોડ જના હય,
અગીચે છોડ કર જના, ઝમી અંદર સમાના હય,
બદન નાજુક કંચન જેસા ને લેટે સેજ કુલોપે,
હોવેગા યક દીત મુરહા, બદન છોડેને ખાના હય.—
ગફલતમે તું કયા સોયા નહી આરામ મંસ જગમે,
મુસાફીર એવતન હે તું, કહાં તેરા હીકાના હય.—
નઝર કર દેખ લે પ્યારે, પડી ને મેડીયા ખાલી,
ગયા સખ છોડ કર ફાની, દગાખાલુકા સોદા હય.—
નઝર કર દેખ લે પ્યારે, ન જોસોં મે કાઇ તેરા,
પેદર માદર જનો ફર્જદ, સખકો છોડ જના હય.—
ન લજા હોયગા પ્યારા, ન બેટા જોર બેરી પ્યારી,
યહાં કર લે ધર્મ નેકી, ખુદાકા નામ સન્ધ્યા હય.

નાટકે-એમાં શું ? ગઝલ—

દીલ દવ વરી છમ દીલમેં: અહોખત હો કાસીકી;
હય આંખ વહી છમમેં, શરાઉત હો કાસીકી;
મયું હાય શમે વરજ લગાને નહી દેતે;
આજુક હો તુમ-યા-દે, અનામત હો કાસીકી;

શમાકો દેખારમયદીલમેં યું કદતા હય પરવાના }
અગચાદે ને જલના મંરકમેં, મુજ સાફી જલ જના: } શેર
શમાકી બેકરારી કો કહાં પહેચેયા પરવાના: }
લરઝના, ચરચરાના સર કટાના સાફ જલ જના.

હોતા હય ઉન્હે રસક તો, હો મેરી બલાસે;
જલ નાય અગર જલનેકી આદત હો કાસીકી.

[१०८]

नाटके-એમાં શું ?—તજે—ગાયન—

મિલકે જમથોરે, ગુમાની, તેરી સાંવરી સુરત પે લુભાની—મિલકે.

જે તુમ મેરો નામ ન જાનો, મેરો નામ દીવાની

એક દીન ડેરે આઝો હમારે, ખુશ કરો મીઝખાની—મિલકે.

જે તુમ મેરો ગાંવ ન જાનો ગાંવ હુય ગોકુલધાની.

કુંજ ગલીમેં ખાસ હમારો, માનેકે ચોક નિશાની—મિલકે.

નાટકે-પરિવર્તન-ગઝલ.—

ગુનાહામેં અપની જલ્દી જાં રહી હૈ,

યે પાપિની ખુદ હી મરી જા રહી હૈ.

નહીં આજ કોઇ બી હૈ દેખ ને વાલા,

મેરી નાવ ઝિઝરી બહી જા રહી હૈ

બચે ગાયસે ઇસકી દુનિયા કે લોગો,

યે ગણિકા નહીં ડાકિની—જા રહી હૈ.

નહીં ઉઠને પાતી હૈ બાઝોં સે ગરદન,

દયામય કે દરપે ઝુકી જા રહી હૈ.

નાટકે-એમાં શું ?—ગઝલ-કબ્વાલી—

યહી દિન હવે દુઆ લેલો, કીસીકે પ્રેમે મુઝ તરસે,

જવાની આ નહિં સક્તિ, મેરી જાં શીર નયે સારસે.

યે કહ દો આગ્રે—ખાસાંસે. અગર બરસે તો યું બરસે,

કે બચસે મેહ બરસતા હવે, હમારે દીદગે તરસે.

શાયર { કયામત હવે કીસીકો પ્યાર કરના ઇસ ઝમાનેમે,

{ કઝકો સામાના રખ્યા કુવા હવે, દીલ લગાનેમેં.

મીલા હોગા કીસીકો બાવડા અચ્છે મુરદરસે,

કુવા હોગા કીસીસે-વસ્લ. હુમતો ઉઝલર તરસે

નાટકે—શ્રી સિંધ સત્યેન્દ્ર—તજે—ગઝલ—કંવાલી—

હુય હય યાં દીક્ષાજાશે, મુઝે ઉદ્ધત મહંમદી,
કે તલપાતી હે દીલ મેરા, મુઝે પુરકત મહંમદી,
મદીનેસે જો આતી હય, તો ધતના પુછ લેતા હું,
સખા જલ્દી બતા કૈસી, તખીયત હે મહંમદી.
ન હમ જાનતમેં જાએંગે, ન હમ દોજખમેં જાએંગે,
ખડે દેખા કરેંગે હુશ્ર મેં સુરત મહંમદી.
દરે જાનતપે રીદવાં જબકે, દરવાઝે પે રોકિગા,
તો દોગા હુકમ જાને દો, ચે હય ઉમ્મત મહંમદી.
મીઠાયા કુક્ર દુનીયાસે, અખવા દીનકા ડંકા,
દીખાયા તુરકા જલવા, વો હય તાકત મહંમદી.
લક્ષ્મસે અય ફરીસતો તુંમ કદાં જાતે હો બેઠોમી,
જાન તમકીત હો જાતે કરો હુઝરત મહંમદી.
ગુલોને રંગ તારોને ઝીવા રોઝે અજલ માગી,
પુકારા દીલ મેરા દે યા ખુદા ઉદ્ધત મોહંમદી.
રીઝા જલ્દી કયામત આગે નિકસે આરઘુ દીલકી,
પહોં સલેઅદલા હમ દેખકર સુરત મોહંમદી.

નાટકે—માહુવામે જહાંત—ગઝલ—

દોનો મેં દીલ મેરા હય ઇસે હું કે ઉસે હું,
એક ગયર એક સગા હય પસે હું કે ઉસે હું,
દોનો મરીઝ પ્યાર—કે, દોનો ગલે કે હાર,
બોસા મેરા દવા હય ઇસે હું કે ઉસે હું ?
જવાબ—હકદાર મય હું—દીલ મેરા દીલદાર મુઝે દો,
શીટકાર ગયર પર કરો ઝોર પ્યાર મુઝે દો.

નાટકે-નુરે-ઇસ્લામ-કંવાલી—

ફિર ગયા દિલ દહેરસે, કાખેકા—દરખાં હો ગયા,
 યુત પરસ્તિ છાકર, રોશન—મુસલમાં હો ગયા.
 દિલમેં ને અરમાન થા, પૂરા વ્હો અરમાં હો ગયા,
 કયદખાનેમે—મેરી બક્ષીસકા સાખાં હો ગયા.
 હમ બંદીયે ઇસ્લામ હયે, ગુસ્ખત હમારા કામ હય,
 સધસે આરામ હય અગ દિલ-ગુલીસ્તાં હો ગય.
 ને પઠ્ઠે કલમા શહાદત, ખુત ગયે જન્નતકે દર,
 હસ બહિસ્તીકે લીયે જન્નતકા એલાં હો ગયા.
 શાકીરાહ શાકીર તુજપર મહેરકી રખ તું નજર,
 નુરે ઇસ્લામ ઇત્ત કક્સમે, અગ તુમાયાં હો ગયા,
 ગઝલે-દાગ—કંવાલી—

સનમકા નુર દેખા હે ખુદાકે નુરકે કે બદ્દે,
 હુવા દૈ દાગે દીલ રોશન ચરાજે તુરકે બદ્દે.
 ને દેખેગે તેરે હુસને જલ્લાઆરાકા મેહશરમેં,
 ખુદાસેં લોગ માંગેગે તુજહી કે હુરકે બદ્દે.
 અનલહુકકી ઇત્ત લખપર અનલ મહેયુગ જારી હો,
 ચડાએં દારપર મુઝકા અગર અલસુરકે બદ્દે.
 પમે મરદન અગર ચારો સયરસર હો તો રખ દેના.
 કક્સમે ખાકે કુએ દીલશમા કાપુરકે બદ્દે.
 ખુદાયા ઈશક ખુતમેં ઇત્ત કર સખતી ઉઠાઇ હે,
 કે પેદલુમેં હે એક પાથર દીલે રંજુરકે બદ્દે.

નાટકે-વતન બંસરી—ગઝલ—

ન તું જોગી બન ન ખીરોગી બન, ન લગાકે ખાક તું બનમેં બ,

જો ખુદાકો હય તુને હુંડના, કીસી મારફતકે ચમનમેં જા.
 જો ખુદાકો અપની મીટાએગા તો ખુદાકી ઝાતકો પાએગા,
 તુને ઉસકા તુરે હય દેખના તો મીસાએ ચાંદ મહનમેં જા.
 વોહી ઇશ્કામેં, વોહી મુશામેં, વોહી કાબામેં, વો કલીસામેં.
 વોહી ફૂશ, બનકે હય છુપ રહા ઉસે હુંડ ને બીન્દ્રાબનમેં જા.
 વોહી રામમેં વો રહીમમેં વોહ અલી ફરામ ઝોરલીમમેં,
 વોહી હો કે કુલ કહી ચલદીયા ઉસે દેખ અપને તું તનમેં જા.
 તું અજસ મીરાતા હય રંગ ખુ તુને કૌન જાને હય કૌન તું,
 કહા માલ લે ફખરે બે નવા તું યાંસે અપને બતનમેં જા.

નંદ—ગઝલ.

—:—:—

મહેરબાં હો જાએગે ફરદે શુગર હોતે તો દો.
 ખુદ ચલે આએગે નાકાંમેં અસર હોતે તો દો,
 જાનેબં જાતે હો તુમ ઇસ કંદર જલદી હે કયા,
 રાત બની હે ચલે જાના, સહુર હોતે તો દો,
 લોખ બીરનીલ હો ગયે ચાર કલક હાંગે સેંકડે,
 ઉતકી મહેશીત મેં ઝરા તારછી નઝર હોતે તો દો,
 ખાક ઉડાતે આએગે મેરી લહલ પર દેખના,
 મેરે સરતે કી બરા ઉતરા ખખર હોતે તો દો,

ચેતન યુગ—

રાગ—ગઝલ.

જેરે દીવાર ખડે હય તેરા કયા લેતેં હંચ
 દેખ લેતેં હય જલન દિલકી ખુશા લેતેં હંચ
 ક્રયોં અક્રા હોતે હો દમ ખુદી ચલે જાએગે
 બેડ જાતેં હય જહા હુની રમા દેતેં હંચ
 ચાદ આતી હંચ શબ્દે દિજ જો તસવીર તેરી
 હદ ઉઠતા હંચ તો સીનેસેં લગા લેતેં હંચ.

તર્જ-ગમલ-કબાલી—

બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય,
 રખસે મીલને જાય અપને હસે મીલને જાય,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય,
 અકાસ લોગસે કાસીદ આયો, અહેમદ ખારો સોતા પાયો.
 મલી જખી હસકે તલવાંસે, ઉઘડો સોતા લીયા જગાય,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય.
 સગ સમાન પહીશ્તી લાયો, ખુશ હોકે પયગામ સુંનાયો,
 ભરી સુરાહી જલ કૌસરકી, એહમદ મલ મલ વાસે ન્હાયો,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય.
 આઘ સવારી ખુરાકકી દરપે, જીન સુનેરી—કસકે કમરપે,
 ઉમ્મત યાદ આઘ નખીને, આસ દીયે બહાય,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય.
 રોકે સવાર ચલે નખી અલ્લાહ, પોહયે મુકામ દનાઈત હા,
 કહે જીખરીલ બહુ' જો આગે, એક એક પર જલ જમ,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય,
 ફકમ હુવા જખ રફ રફ આઝે, ખીસતર સરદ ન હોને પાઝે.
 પડો નખીપે દરદ યારો, ઉમ્મત બખશી જાય,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય,
 ફકમ હુવા હે ખાતીર તેરી, ખારી ઉમ્મત બખશી સારી,
 રોઝે અઝલસે ઉમ્મત બખશી, મત દીલમે ધખરાય,
 બાંકો છેલા કમલીવાલો. અપને રખસે મીલને જાય,

નધ-મઝલ—

દરે મુસ્તફા સંજે મુસા નહીં હૈ, યહાં રખ્યે અરનીકા ઝમકા નહીં હૈ.
વોહૈ દાન જો તુજ પે સયદા નહીં હૈ, કાસે તેરી નઝરેને મારા નહીં હૈ.
રૂકે ચે તો પરદેસે આવાઝ આધ, તું પરદેમેં આ તુઝસે પરદા નહીં હૈ.
હુપાઓ ન-ચેહરેકા ખુરકસે સાદખ, અબી હમને દીલ બરક દેખા નહીં હૈ.
અલો વાદીઓ ઇશકમેં પાંઠિ રખના, ચે વો જંગલ હૈ જલમે કાંટા નહીં હૈ.
હઠા જોસમે આકે હુજરનસે હુકને, જો તેરા નહીં હૈ વો મેરા નહીં હૈ.
નધ, ગઝલ-“મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે.”

મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે, ગમે હીજ તો દેખા ન જો મુઝે
સખ કાફલે વાલે ગઝે, મય હાય મલતા રહે ગયા,
જાં તડપતી રહે ગદ—ઐર દીલ મયમતા રહે ગયા;
લીયા સય ન અપને કાસીને મુઝે, -મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે-૧
દેખાએ કીસ્મત મેં લીખી હૈ ઝીયારત યા નહીં.
દેખાએ રોઝે પે હુજરત ખુલાતે હેંય યા નહીં;
ચેહી સોચ હૈ ખાત્રા મદીને મુઝે મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે-૨
અય અજલ મત જનલે, રહે, જાં બહોત મુશ્કીલમેં હૈ,
જાન હું રોઝે પે રહે, અરમાન મેરે દીલમેં હૈ,
કાઉ દીન અબી ઐર દે જો મુઝે, મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે.-૩
હોંદસે યા સાકીએ કૌસર ખુલા લીજો મુઝે,
એક પ્યાલા આમે ઝમઝમકા પીલા દીગાં મુઝે.
પડે હીજમેં પીને ન આંસુ મુઝે મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે.-૪
યા મોહું મદ મુસ્તફા તકસીન તો કાજે મેરી
આતીશે ફુદરત મેં જલતા હું, ખખર લીજો મેરી;
લમ ગઝે મૈતકે આને પસીને મુઝે મેરે મૈલા ખુલાલો મદીને મુઝે-૫

૧. દુન્યા સેંકડો હંય, એક હસરતે દીધાર હે,
 મુસાફીર હું બકેલા તેરી મહા દરકાર હે,
 રાહમેં છુટે ન છીને મુઝે, મેરે મૌલા બુલાલો મદીને મુઝે.—૬
 ઘલા ઇસ—વતનને, ઐર હિન્દુસ્તાન ને,
 સી ને બેકેસીને સૌકને અરમાન ને;
 રંબપે રંબ સબીને મુઝે, મેરે મૌલા બુલાલો મદીને મુઝે.—૭
 માં મામે ઝમીં પકડે વતન રોકા કરે,
 ન ઠયરંગા ન ઠયરંગા કોઇ ચીખા કરે,
 માદ હે મેરે નખીને મુઝેમેરે મૌલા બુલાલો મદીને મુઝે.—૮
 હસરત રત દીન આંખોસે મંચ બરસાઈંગા,
 ઇન્શા અદલાહુ આંખોસે મદીને જાઈંગા;
 જવેજે બેકે સશીને મુઝે, મેરે મૌલાબુલાલો મદીને મુઝે.—૯
 લે—નાઅત. તબે—કબાલી—

૧૬૬૬ ૩૬૬ આલમસેં બજવા દીયા કમલીવાલેને.
 લાએલાહુ! ઇલ્લેલાહુ, ફરમાદીઆ કમલીવાલેને.
 મહેરએ અનવર કમલીસે, ચમકદીયા કમલીવાલેને.
 ધરામે સુરજકો, શરમાદીયા કમલીવાલેને.
 ઐસે રંગીલેસે સદકે જાં ઐસે હરીસેકે કુરખાં,
 કરકે ખુદાસે ઉમ્મતકો, બખ્શા દીયા કમલીવાલેને.
 કે ગયે મેહરાબકી શમ વલ્લેલકી હબ્બી હસપે ગઝબ,
 હી હુરો ગીલમાં કો, તળપા દીયા કમલીવાલેને.
 ફી-મહકને મરત કીયા, ચિતવનકી મહકને દીક્ષ છીના,
 રહકી પાંડી—આદાઓસે, છુટવા દીયા કમલીવાલેને.

પીપી કે પપામે કૌસરકે, હુંડેને મને જી બરબારકે,
 ઈન્ના-આતપના કલકૌસર, કરમા દીયા કમલીવાલેને.
 વો કમલી અબજ બા કીમત થી, કીસ નાકસે હુંડેને સરમે ધરી.
 સખ ગરકે દોશાથે વાલોકો, કરમા દીયા કમલીવાલેને.
 બજ હુકો તરફસે ઉમ્મતકો મેરાજ કી અજ ધનઆમ મીલી,
 ખુશ હોય હામન કમલીકા દૈયા દીઆ કમલીવાલેને.
 ખુશામમે તરી પેદા કરદી કરશાખ હરી પેદા કરદી,
 મેક પાગે-જહાંમે રહમત। બરસા દીયા કમલીવાલેને.
 મને નાંધે કુંજ કુવા હાસીલ, અદલાહુસે નાંકે કુમે વાસીલ,
 કયા નાંકે ખુદાકો ગરકે કયા, સમજા દીયા કમલીવાલેને.
 ઈસ્લામ મીલા, ઇમાન મીલા. પઢનેકે લીએ કુરઆનમીલા.
 ખુદાકો જે કુછ દીલવાનાયા, દીલવાદીયા કમલીવાલેને.

ગઝલે-જલીલ, તજે-કબાલી—

જો દીલકા જો ચુંકે વો દીલકા હુંડેને હંય,
 હમ દીલસે તંગ હોકર કાતીલ કે હુંડેને હંય.
 કયા જી હય જુસ્તજુદી, ચે બી ખખર નહીં હય,
 દીલખરકો હુંડેને હંય-યા દીલકો હુંડેને હંય.
 રાકે-તખલ્લે એસા ખુદ રહતા કૌન હોગા,
 મન્ઝીલપે હમ પહાંચકર મન્ઝીલકો હુંડેને હંય.
 કાટે દિં જો કહેતે, કુરકતમે દીન હમારે,
 ખન્ઝરકો જુસ્તજુદી હય કાતીલકો હુંડેને હંય.
 જો અખમ કે ચુંકે હંય જી લેનેકા હય કાશી,
 અખ કસ લીએ વો અપને કાતીલકો હુંડેને હંય.

ઘુમને ને અપને રખસે પદાં હઠા દીયા હં, તારે
 ફલકપે માહે. કામીલકો હુંતે હં. અલ્લાહુરે
 હરકે લયલા-મજનુકે બનસે અતમે, હુંતે હં
 ને બપોલે મહેમીલકો હુંતે હં. ને તીરો ને
 કમારે ને દીલ શીકાર કરે, હમ તો “જલીલ” એસે,
 કાતીલકો હુંતે હં.

ગઝલ-આશીક-તર્જ-કન્વાલી.

મુસકુરાતે જાતે હેં કુછ મુંહસે ફરમાનેકે આદ,
 બીજલીયાં ચમકા રહે હેં કુલ બરમાનેકે આદ.
 કૌન હોતા હેં દીલ અફસરદાકા પુરસાને દાલ,
 ફુલકી ખુશખુલી ઉજળતી હેં મુરઝાનેકે બાદ—
 કબરમેં ઠ્યા ક્યા ફરીશનોંકા ચા અરમાને સવાલ,
 કુછ ન પુછા મુજસે તેરા નામ બતલાનેકે આદ.
 કુલ ચઢયેંગે બહડ પર જનસે ચે ઉમીદ થી.
 વોબી પત્થર રખ મએ સીનપે ફફનાને આદ.
 ઉમ્ર ભરમેં દોહી બડીયાં મુઝપે મુઝરી હેં કઠન,
 આપકે આનેસે પહેલે આપકે જાનેકે બાદ—
 વ દીયે જ સાકીયા પયમાના પયમાનેકે આદ.
 ખાત મતબજકી કહુંગા હોશમેં આને આદ.
 સુખરે હોતા હેં ધનસાં અફતેં સહેનેકે આદ;
 રંગલાતી હેં હીના પત્થરપે પીસજનેકે આદ.
 ને જલાતા હેં ઠીસીકા ખુબ બી જલાતા હેં મુરર,
 શમઆલી જલાતી રહી પરવાના જલ જાનેકે બાદ.

કયા શરણે—તાખને પસતીસે પાયા હય હરખ.
 સર અળી હે હલસે નીચે ઉતર જાનેકે બાદ.
 કયા ખુલામદ હો રહી થી દીલકે તેનેકે લીધે.
 કેસી આંખે પ્રેરણી મતલબ નીકલ જાનેકે બાદ.—
 હમ આવી હો ગઈ પર હે અબી નખરે વાહી,
 બલ ન રસીકા ગયા અફસોસ જલ જાનેકે બાદ.
 લીલાસાઝી કહેતી હે ઉઠી કે બસ વો આચુકે,
 મેંહદી કયા ખેડેગે ફરજન ખુલ્લ મુત જાનેકે બાદ.
 ઉમર બર ઉનકો તો મેરી શિકલસે નહરત રહી,
 અખ વો ચહુરા દેખતે હું હમ નીકલ જાનેકે બાદ—
 યાદ આંખેગી વફાએ તુમકો મેરી દેખના,
 કહર હોગી તુમકો મેરી—મેરે બર જાનેકે બાદ.
 આવ મીલ જાઓગમે આશીકસે કયા તકરાર હે.
 સુલેહુલી હો જાતી હૈ, આપસમે ચલ જાનેકે બાદ.—

ગઝલે-મુઝતર-કબ્વાલી—

મીલનાયા તો મીલ જાતે, હિસ તુરે મુજર્દસે,
 કયું જાકે અસે આંખે, ફરખારે મોહું મદસે.
 અલ્લાહકે પલ્લેમે, વહેદતકે સીવા કયા હય,
 જો કુછ હમે લેના હય, લેલેગે મોહું મદસે.
 રોઝે મેં મહું મદકે મેને બ ખુદા દેખા,
 અલ્લાહકી આવાઝે આઘ ઉસી યુમઅદસે,
 લીલાહ મેરી દુરખતસે—યુપ ચાપ ચમે જાવે,
 ગર તુમને મુજે ઉડા, ફેદ દુંગા મોહું મદસે.
 અય બાદે સખા દુરખત, મોહતાજે મરમત હય,

મીઠી મુજે ચોડીસી, બારે દર એહમદસે.
 ક્યું ઝીરે ખુદા છેકા, અય મુનકરો તુરબતપર,
 કુછ બાત ન કરનેહી, તસવીરે મોહમદસે.
 મુઝતર મુજે તૌબાઝી, જીસ વકતકે યાદ આપ
 નીકલા મંચ જગર થામે, હુટે હુવે મરહદસે.

ગઝલે-અકબર. તર્જે-કંવાલી.

ખમહય દરખ રોઝએ વાલા કે સામને,
 મજનૂં ખડા હૈ ખેમએ, લૈલા કે સામને.
 એક એક કે બખ્શાએમેં મેહસરમેં હુકસે વો,
 યુસુફકી બન પડી હૈ—ઝુલૈયા કે સામને.
 જલવે કે દેખને કે લીયે બી તો કોઇ હો,
 મુહસે નકાબ ઉઘટ દીયા મુસાકે સામને.
 ક્યસા મુકામ કાફેલામે ચલે ચલો,
 ટેરેગે ચલકે ઉસ શહેબાબા કે સામને,
 જીસ મુરદકો ન હુઝરતે, ઈસા જીલા સકે,
 લે આઓ ઉસકો તુમ મેરે મૌલાકે સામને.
 કહે દીજયો સગા મેરી હાબત ઝરા ઝરા,
 બના હો મર તેરા-મેરે આકા કે સામને,
 શીર વો કરમ કરે ન કરે ઈખતીયાર હય.
 અકબર તુમ અર્જ કરતો ઝરા બાકે સામને.

ગઝલે-જલીલ-કંવાલી—

તસવાર ખોચકે પંજએ કાતીલમે રહ ગઈ,
 બીસમીલકી આરઝુ દીલે બીસમીલમે રહ ગઈ.

ઝોલા જન્મ આ ગયા કોઇ મજતુકી આહા,
 લયલા તળપકે પરદાએ, મેહુમીલ મેં રેહ ગઇ.
 શીરતી રહી નીમાહમેં તસવીર ચારકી,
 આખીર ઉતરકે આખસે, વો દીલમેં રેહ ગઇ.
 કાતીલકા હાય-હાય, રૂકાબી લો કબ રૂકા,—
 થોડીસી જાન જન્મ તને, ખીસમીલ મેં રેહ ગઇ.
 અય તેગે નાઝ ઇતનીબી તેજી ન ચાહીએ,
 દીદારકી હુવસ દીલે ખીસમીલ મેં રેહ ગઇ.
 ખંજર ઇધર ખીઆ-ઇધર આહે ખાંચી મમર,
 થોડીસી ચલકે ખીસમીલે કાતીલ મેં રેહ ગઇ.
 ચલતી હૈ તેગે નાઝ મઝે લુટયો “જલીલ”
 કહેના ન શીર કબી કે હુવસ દીલમેં રેહ ગઇ.

દીલકે ટુકડે:— —:ગઝલે મુન્શી:—

ઉફ નઇ શાખી તેરી મલમલ કે ટુકડે કર દીએ,
 જન્મ ગયા પહેલુસે મેરે દીલકે ટુકડે કર દીએ.
 ચલ સકા રાહે મહોખમત મેં ન તેરી હો કદમ,
 નાતવાની ને મેરી—મંઝીલ કે ટુકડે કર દીએ.
 ગવર કે દીલમેં જનાકર અપના ધર અચ્છા કીયા,
 બે—વડા તુને હમરે દીલકે ટુકડે કર દીએ.
 ફેસ મી વહેરાત ને કબા તુજ પર કયા અસર યે કરદીયા,
 લયલાએ મહેફીસ નશી-મહે શીલકે ટુકડે કર દીએ.
 ઇસ તરાહ કીડકા સવાલે વરસ પર જાને જહાં,
 તુમને “મુન્શી” કે દીલે સાચલ કે ટુકડે કર દીએ.

ગઝલ-અકબર.

મેઘ ખુદાકા ધર હે તેરે ધરને સામને,
 જગતકા દર ખુલા હે તેરે દરકે સામને.
 એક એક કા બખ્શવાએજે મેહશરમેં હકસે વેહ,
 યુસુફકી ખન પડેગી ખુલેખાકે સામને.
 કેહ-દીજીયો સખા મેરી હાલત ઝરા ઝરા.
 જના હો જગ તેરા મેરે આકાકે સામને,
 કરખલમેં કટ-ગયે હે વો ઉમ્મતકે વાસ્તે.
 સર રખ-દીયા હુસૈનને ખંજરકે સામને,
 મર વો કરમ કરે ન કરે ઇખત્યાર હે,
 અકબર અખ અર્જ કરે તુ ઝરા જકે સામને.

ગઝલ-તબક્કુલ, તર્જે-કન્વાલી.—

કૌનસે દીલમેં નહિ રંગ રંગીલા મેરા.
 હર નઝરમેં હય ખસા છેલ છબીલા મેરા.
 દાગ ધર્યાં કા મીટા દેગા મેરે દામનસે,
 રંજે મરદાં મેં કુખા દેગા રંગીલા મેરા.
 હમમેં હોગી ન મુરીદાંની જો જખતક બખશીશ,
 હટને વાલા નહિં મયદાં સે હઠીલા મેરા.
 અવલીયા ચીસ્ત ક સારે હંય ખરાતી છસકે,
 ચશમે ખઠ્ઠુર વો ફુલા હે સજલા મેરા.
 હક પરસ્તી કા તમાશા નઝર આયા સખકો,
 આયા અજમેરમેં જખ છેલ છબીલા મેરા.
 નામ મેવા મય તેરા ઔર હંય ધર ધર મેરે.
 મંય મેહેસ્તી હું મેરે સાથ કબીલા મેરા.

ગુલશખાને અમને હોર હો. પુરખાં દીલસે,
 રંચ રૂપ અપના દીખાદે ને રંગીલા મેરા.
 દરસે ખવાળા કે મેં પનખામ ને લેકર કે ટલા.
 ખવાળ વાતોં ને રખા નામ હુઠીતો મેરા.
 જય રહા હૈ નિગદે ખલકમેં અઘીહ અઘીહ,
 ખસ રહા હૈ દીલે આલમ મેં રંગીલા મેરા.
 અય “તજજમુલ” દીલો જતો છમરકા માલી હય.
 વો રંગીલા વો છખીલા વો સજીલા મેરા.

ગઝલ-હુસેન-તઝે કંવાલી—

ફિરદૈસ હૈ ખજમ રૂપે હુઝરતકે સામને,
 પુખા હૈ પરત સરખે તુખુન્વતકે સામને.
 કહેના હૈ છુતકે શાદમે ઉમ્મત યેહી મુઝે,
 ક્યાહૈ તેરે ગુનાહ મેરી રાફકતકે સામને.
 યા રખ ને મેં મરં તો-મદીને મેં હી મરં,
 મરકહી જતે તો શાદકી તુરખન કે સામને.
 ટટકટકે ગીર પડે જરે કાશાને ફેરે સર,
 હુઝરતકી ઝરમે તેગે જલાલતકે સામને.
 મદશરમે આસીયોસે કહેગા યે ફેઝલે—હક,
 લે જાવ અર્ઝ શાદમે ઉમ્મતકે સામને.
 કમકી ગુનાહો બજા કહો ગુના મેરે,
 હુઝરત પુખારે ફલક લે રહમત કે સામને.

અદલાહ વેળી દીન મુઝે હાસીલ કરે હુસેન.
 બીસતર જમાઈ મે દરે હુઝરત કે સામને.
 મઝલે-લતીફ-મોઅજ્જીફ. ગુલદસ્તે હાઝા—
 અદલાહકી રહેમતસે અલતાફે મોહુમ્મદસે,
 ખાલી ન શીરા કાઠ હરગીઝ કરે અહેમદસે.
 અદલાહકો પયગાના પ્યારે નબી અહેમદસે,
 ઇસલામ ફલા ફુલા ગુલશરે મોહુમ્મદસે.
 હૈં શમસો કમર રૌશન, દાનો રૂપે અહેમદસે,
 હેરાનદે દો—આલમ ઉસ તુરે મુજર—રદસે.
 તુ મુજકો શયા લે ચલ એદસાન બડા હોગા,
 ખાલી નહીં આઉગા જાકર દરે અહેમદસે.
 અદલાહકા બન્દા હું મૈ ઉમ્મતે અહેમદ હું,
 કહેતા હુવા ઉતુંગા મહેશ્વરમે—મે—મરકદશી.
 ઉમ્મતકો તેરી બખ્શા મેહુબુબ મેરે પ્યારે,
 મૈરાજકી શય ખાલીફ, કહેતા ચા મોહુમ્મદસે.
 સીનેમે મોહુમ્મદકી તસવીર તુમાયાં હૈં,
 મીલતા હુવા મૈ દીલકે ઉસ તુરકે ગુમ્મદસે.
 મહેબુબે ખુદા તુ હૈ મલુબે ખુદા તુ હૈ,
 હૈ શાને ખુદા જાહીર પ્યારે તેરે ગુમ્મદસે.
 મરકદબી લતીફ અપના બનબએ મદીનેમે,
 કયું જાકે ચલે આએ દરબારે મોહુમ્મદસે.
 નઈ-કબાલી-તર્જે-મઝલ—

મૈ ખુદા અવસી બડી ઉતકે ચલે જાનેકે બાદ
 માની આયા હોશબી તો મૈત આ જાનેકે બાદ.

અંદા ઝન હોતે હંચ વો પહેલુસે લઠ જાનેકે બાદ.
 દેખીએ કયા ગુલ ખીલે ઇસિ કુલ બરસાનેકે બાદ.
 ચાએ નાકાખીને લુતરકમ કલાખી કુલ ખીલા,
 બનમએ વો ખુત સરાપા મેરે આજાનેકે બાદ.
 અવ ફલક અન્ઝા નહિં યે રોઝકા ખુદમો સીતમ,
 શીર સીતમ હાએગા કીસપર મેરે મરજાનેકે બાદ.
 કોસકો બતલાઈં શમે ગમકો નયા મેરા રફીક,
 હોશખી જાતે રહેયે આપકે જાનેકે બાદ.
 હોલતે-દીવારસે યું શાદ હો જાતે હંચ હમ,
 જૈસે ખુશ હોતા હય કોઈ માલો ઝર પાનેકે બાદ.
 બાદે મજનુ' રંમ દીખલાએ ન કયું વેહજત મેરી,
 એક દીવાના ફુવા કરતા હય દીવાનેકે બાદ.
 ઝીંઘીમે' જસ કરર ચાહો કરો ખુદમો-સીતમ,
 બાદ આઈંગા મગર મૈ—તુમકો મરજાનેકે બાદ.
 દીનો જયું તું કરકે કટ જાતા હય દીજે ચારમેં,
 સરપે આતી હય કયામત. ચામ હો જાનેકે બાદ.

નધ-કલ્વાલી.

—:≡≡≡:—

કાલુ બલામે મૈ ફસગધરે; લામો-અલીફ ઐર મીમકા પરદા-
 પરદા હટા કર સામને આજા, દીલમે અદાએ હિતર ગધરે-કાલુ
 જલદ શુભાલો શાહે મદીના દુરકતમેં તેરી મુશકીત હૈ જના
 હોઈમેં આફે મૈ લુટ ગધરે-કાલુ બલામે મૈ ફસ ગધરે-
 ફરકો તું ઇસલામ મેં બાયા, શરેખો વસ્લકા જામ પીલાયા
 નામે મોહું મદી દીલકો બાયા, એસે પીયાપે મંચ મર ગધરે-કાલુ

ધનના જ્ઞાતવના કોસર, દસલે લેરખમેકા વનહર કેહેર
 ધનના જ્ઞાનમેકા હોવલ અખતર, કુલ કુવલા પે થંચ મીટ ગધરે-કાલુ
 બઝલે-મુસ્તફા. તર્જે-કબાલી—

બજર તુરે રખખ—કલા બનકે આયા,
 નયે રંગસે જા—જાજ બનકે આયા.
 બને અખીયા અવલીયા સખ ખરાતી.
 જો દુલ્હા હખીયો ખુદા બનકે આયા.
 કહી લાલા જો ગુલ કહી ચાંદ મુરજ
 તજલેયે અરજો સમા બનકે આયા.
 અગર લહેર આઈ બને રાકલે-ગૌહર,
 જો મોજ આ-ગધ ખુલખુલા બનકે આયા.
 કહી અવલીઆ બનકે રાને દીખાઈ,
 કહી આશીફે મુખતીલા બનકે આયા.
 કહી શકલે ઇસા, કહી શકલે મુસા,
 કહી મુસુરે-દીલરખા બનકે આયા.
 જહોત ગુલ ખીલે ઇસ જહાંમે વ લેકીન,
 જહાર આઈ જમ મુસ્તુફા બનકે આયા.

નઈ, ગઝલ—રાગ, પીલુ, બઝલ—

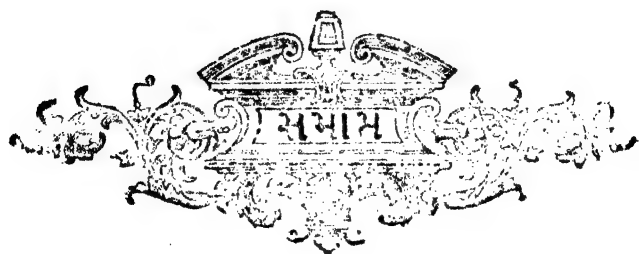
લગા હયે દીલ-પ્યારસે નીલાવોગે તો કયા હોગા,
 હમારે કલમમે પ્યારે સદા રહોગે તો કયા હોગા.—લગા.
 હમેકો આહ મીલનેકી મીલાવોગે તો કયા હોગા (૨)
 કુસ્ન અલમેકે પ્યાલે જર પીલાવોગે તો કયા હોગા.
 અરા દીદાર તુમ અપના દીખાવોગે તો કયા હોગા.
 હમ મરતે હંચ તેરે ગમમે જલાવોગે તો કયા હોગા.—લગા.

[૧૨૬]

અન્ય-દીદાર દૈશન હવ ધીપાવેતે તો કયા હોગા,
અમન ખીચ આન કર મુખડા દીપાવેતે તો કયા હોગા.—કયા.

નઈ-ગઝલ-મુખરસ—

કયા કયા કહા ન ફોજે સીતમગર કે સામને,
કુછબી ન સમજે દીનકો ખંનજર કે સામને
નકશા ખીચાયા હસ દીલે મુઝનર કે સામને,
આદા જે લડને આપે થે લશ્કર કે સામને
કીસ મુંહસે જાએગે વો પયગંબર કે સામને.—કયા૦
મહેમાં ખુલાકે દમતમેં હકકે નખીકા હૈફ
કીન કીન મુસીબતોમેં ફસાયા અલીકા હૈફ,
તકલીફ કીસ તરહસે દી આલે નખીકા હૈફ,
પાની ન પીને દેતે થે ધમને અલીકા હૈફ.
ઐર આપ-પાની પીતેથે બરબર કે સામને—કયા૦
જા-જે બતીજે કલ હુએ ઉનકે બરમલા,
જુઝ શુકે હકકે ઐર ન શા કોઇબી ગીલા,
કખઝે કો ચુમ ચુમકે કહતીથી થે કઝા,
કયા કહેના હવ શુળાઓ ધમને અલીકી વા.
ચું સર ઝુકા તો દે કોઇ ખંજર કે સામને—કયા૦

—: પ્રજ્ઞાત રસમરી વાર્તાઓ :—

ગજરામાફની વાર્તા મોટી	કોમત રા	૦-૮-૦
સદેવંત સાવર્ણીમાની વાર્તા મોટી	" "	૦-૮-૦
ગુલબંધવલીની વાર્તા મોટી	" "	૦-૮-૦
બરાશ કસ્તુરીની વાર્તા મોટી	" "	૦-૮-૦
સી ચરીત્રની વાર્તા મોટી	" "	૦-૮-૦
પ્રેમની પીસ્તોલ (નવીન નોવેલ)	" "	૦-૮-૦
અલક કીશોરી (નવિન નોવેલ)	" "	૦-૮-૦
મુખ્યાધની શેઠાણી (નવીન નોવેલ)	" "	૦-૮-૦
અટક પાંસળી હુજમ (નવીન વાર્તા)	" "	૦-૮-૦
પ્રપંચી પતીવ્રતા (નવીન વાર્તા)	" "	૦-૮-૦
અંપા શેઠાણી (નવીન નોવેલ)	" "	૦-૮-૦
દેવતાઈ બોલતો પલંગ (નવીન નોવેલ)	" "	૦-૮-૦
સૌન્દર્ય સંગ્રામ (નવીન નોવેલ)	" "	૦-૮-૦
અકલનો એથમીર (કાસ્મરથી બરપૂર વાર્તા)	" "	૦-૬-૦
ગરીબ હલોમા ભા. ૧-૨ (મુ. સંસારી વાર્તા)	" "	૦-૮-૦
રાજા ભરથરી (સચીત્ર વાર્તા)	" "	૦-૮-૦
રાજા ભરથરી (પંચાગી નાટક) મહોટું	" "	૦-૮-૦
સત્યવાદી રાજા હરીચન્દ્ર નાટક મહોટું	" "	૦-૮-૦
રાણકદેવી રાહુખેંગાર નાટક મહોટું	" "	૦-૮-૦

જો શીવાય બીજી દરેક જાતની બુકો મળશે. ખહારગામના બોડરે
બી. પી. થી રવાના કરવામાં આવે છે.

લખો:—શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર.

૬૦ રાણીતળાવ—મુરત.

વાંચો.

વાંચો.

અને

વાંચાવો.

તદ્દન નવિજ જ્ઞાર પડેલી બુક.

લાખ રૂપીઆ !

(અદ્ભુત ડીટેક્ટીવ નવલકથા.)

આમાં એક પોરખ દરનાં એક પ્રદર્યને મળેલો લાખ રૂપીઆનો વારસો તેને અંજલુમાં રાખી તેનો વિશ્વાસુ સુનીમ મેળવે છે. ત્યાર બાદ તેણે અકસ્માત ખુન થાય છે. અને તે પછી તે લાખ રૂપીઆનાં દોષમાં બે ડોક્ટર લાઇઓ તથા એક વકીલ સાહેબ સપડાઇ પોતાનાં જીન ખુમાવે છે. ઉપર એ લાખ રૂપીઆ તેનાં મૂળ પ્રણીને કેવી રીતે મળે છે. તે જાણવા જરૂર વાંચો. કીમ્મત ફક્ત આઠ આના. પોસ્ટેજ વધુ.

ભજન ગાયન અને ગરબાની નવિ બુકો.

રાણી દેશન ગાયનમાળા નવાં ગાયનોકીં.	૦-૮-૦
રાજવંશી ગાયન માળાકીં.	૦-૮-૦
બાદશાહી ગાયન માળાકીં.	૦-૮-૦
ભજન ભંડાર ૨કીં.	૦-૮-૦
ભજન સાગરકીં.	૦-૮-૦
પારસમણી ભજન સંગ્રહકીં.	૦-૮-૦
સંત સમાજ ભજવાળીકીં.	૦-૮-૦
પ્રજ્ઞાત સંગ્રહકીં.	૦-૮-૦
ચતુર સુંદર ગરબાવળી મહોદી કીં.	૦-૮-૦	

એ સિવાય બીજી દરેક જાતની બુકો મળવાનું ઠેકાણું—

શાંચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર.

રાણીતળાવ મેદન રોડ—સુરત.

—: તાજી ખબર, નવિન વધામણી, જરૂર વાંચો !:
ઘણાજ ટુંક સમયમાં પ્રગટ થશે.

ડોક્ટર કે ડાકુ?

— અથવા —

ડોક્ટર કે ડાકુ

— કોવા —

અદભુત ચાલાક ચોર (બેટ) કેદ પકડાયા પછી ઈન્સ્પેક્ટર કુટુંબજીએ તેમને જોવા લાગ્યા છે. પણ ચાલાક ચોર થાપ આપી જેલમાં જતાં પછી: થઈ નય છે. ઈટેક્ટીવને તેની તુરંતજ ખબર થાય છે. તેના તે તુરંતજ પીછા પકડે છે પણ તેમાં તે નાસીપાસ થાય છે અને ચાલાક ચોર અંતરધ્યાન થઈ નય છે.

ફલેકનાં હાથમાં એક નવો કેસ આવે છે જેમાં બેભાન થયેલી સ્ત્રીએ અમુક ડોક્ટરોથી મળે છે. જે કેસમાં એક વિખ્યાત ડોક્ટર અદભુત રજાયાળી વિદ્યાના બળે ચૈસા મેળવવાનાં લોકમાં કેવાં સાહસીક નીચ કામો કરે છે અને તેની અન્યબીભરી ખરપકડ પુષ્કળ હોડધામ અને શોધખોળ પછી થાય છે છેવટે કોથળામાંથી બીલાડું બહાર નીકળે છે. અને અત્યંત અન્યબીભરી રીતે ડોક્ટર સાથે તેનાં સાથીદાર તરીકે ચાલાક ચોર પણ કેદ પકડાય છે છેવટે કોર્ટ મારફત તેનાં બધા બેદબરમે બહાર પડે છે. એ બીના જરૂર વાંચવું.

મળવાનું ટકાણું:—

રાણીતળાવ મેઈનરોડ-સુરત.

રાવર રોડ, અગ્રાયાની વાડી સામે-સુરત.

